

DES. ERASMI RŌTERŌDAMI DIC
alogus, cui titulus CICERONIANVS,
siue, De optimo dicendi genere.

Personæ,

BVLEPHORVS, HYPOLOGVS,
ET NOSOPONVS.

BVLEPHORVS. Quē
video nobis procul in
extrema porticu deam
bulantē? Nisi parū pro
spiciunt oculi, Nosopo
nus est vetus sodalis, &
studiorum $\sigma\upsilon\nu\tau\epsilon\omicron\phi\theta$.

HYPOLOGVS. An
hic est ille Nosoponus,

olim cōgerronū omniū lepidissim⁹, rubicūdus
lus, obesulus, Veneribus & Gratijs vndiq; sca
tens? **BVL**. Is ipse est. **HY P**. Vnde hæc noua
species? Laruæ similior videtur quàm homini.
Nūquis hominē habet morbus? **BVL**. Habet
grauissimus. **HY P**. Quis obsecro? Num hy
drops? **BVL**. Interius malū est, quàm in cute.
HY P. Num nouū hoc lepræ genus, cui vul
gus hodie scabiei nomine blāditur? **BVL**. Et
hoc interior hæc lues. **HY P**. Num ptyxis? **BVL**.
Penitius insedit malū quàm in pulmo
ne. **HY P**. Num phthisis aut icteris. **BVL**.
Est quiddā iecore interius. **HY P**. Fortasse fe
bris in venis & corde grassans. **BVL**. Febris
est, & nō febris, interius quiddā adurēs quàm
si febris in venis aut corde grassetur. Sed de

fine frustra diuinare, nouum mali genus est!

HYP. Nondum igitur habet nomen? BVL.

Apud Latinos nondū, Gręci vocāt Zeloduleā.

HYP. Nuper accidit, an χερόνιον est malum?

BVL. Annos iam plus septē eo tenetur miser.

Sed heus cōspecti sumus. Videtur huc gradū

flectere, melius ex ipso cognosces quid sit ma-

li. Initio Dauū agā: tu fac orationi subseruias,

& fabulæ partē agas. HYP. Equidē id faciā se-

dulo, si norim quid mihi deleges. BVL. Per-

cupio veterē amiculū tāto leuare malo. HYP.

Etiāme rem medicam calles? BVL. Scis esse

demētiæ genus, quod nō totā mentē adimit,

sed vnā modo partē animi lædit, verū insigni-

ter, veluti sunt qui sibi vidētur capite taurina

gestare cornua, aut naso prælongo onusti, aut

ingēs idq; fictile portare caput exili collo in-

nixum, mox comminuendū, si se vel tantulum

commoueāt: nōnulli sunt, qui, quoniā se mor-

tuos arbitrātur, viuorū exhorrēt congressum!

HYP. Desine. Noui istud morbi gen⁹. BVL.

Ad his medendū nō alia via cōmodior, quā

si te simules eodē teneri malo. HYP. Isthuc

audiui frequēter. BVL. Id nunc fiet. HYP.

Huius fabulæ nō spectator, verū etiā adiutor

lubēs fuero. Nā homini cū primis bene volo.

BVL. Ergo cōpone vultū & fume personā,

ne quid illi suboleat rem de composito geri.

HYP. Fiet. BVL. Nosoponū etiā atq; etiā sal-

uere iubeo. HYP. Et Hypologus Nosopono

salutē dicit. NOS. Equidē vobis ambobus pa-

ria vicissim precor. Sed vtinam adsit quod optatis mihi. **B V L.** Non abesset si nobis tã esset in manu dare, quã est optare. Sed quid est te rogo mali? Nã ista facies ac macies nescio quid sinistri pollicetur. Apparet hepatis esse vitiũ. **N O S.** Imò cordis vir optime. **H Y P.** Bona verba. Siquidem malum immedicabile narras. **B V L.** Nullãne spes in medicis? **N O S.** Ab humanis præsidijs nihil est quod sperem. Numinis opus est ope. **B V L.** Atrocem morbũ narras. At cuius tandem numinis? **N O S.** Est diua quæ dicitur $\pi\epsilon\theta\acute{\omega}$. **B V L.** Noui deam flexanimã. **N O S.** Huius amore depereo, emoriturus ni potiar. **B V L.** Haud mirũ Nosopone si contabescis. Noui quã sit res violenta Cupido, & quid sit esse $\nu\mu\phi\acute{o}\lambda\eta\tau\acute{\iota}\sigma\tau\omicron\rho$. Sed quampridẽ te corripuit amor? **N O S.** Anni sunt fermẽ decem, quòd hoc saxum voluo, nec adhuc succedit. Itaq; certum est aut immori negocio, aut assequi tantum quod amo. **B V L.** Tenacem pariter atq; infelicem amorem narras, qui tot annis nec elabi potuerit, nec copiam adamati fecerit. **H Y P.** Fortassis hunc nymphę suę copia discrutiat magis quã inopia. **N O S.** Imò inopia maceror infelix. **B V L.** Qui potest? Quãdo sic hætenus omniũ vnus excelluisti dicendi facultate, vt pleriq; de te prædicarent, quod olim de Pericle dictum est, suadelam in tuis fessitare labijs. **N O S.** Vt paucis dicã, mihi pũtet omnis eloquẽtia præter Ciceronianã. Hæc est illa nymp̃ha, cui amore colliquesco. **B V L.**

Nunc affectū intellgo tuum. Spetiosum illud
 & amabile Ciceroniani cognomen ambis.
 N O S. Adeo, vt ni consequar, vitam mihi acerbam existimem. B V L. Prorsus mirari desino. Ad rem enim omnium pulcherrimam animū adiecasti, sed nimium verū est quod dici solet, *δύσκολα τὰ καλά*. Iam tuis votis in meipso faueo, si quis deus propitius nos respiciat. N O S. Quid rei est? B V L. Dicam, si potes rivalē perpeti. N O S. Quorsum ista? B V L. Eiusdem nymphe me discrutiat amor. N O S. Quid audio? Teneris eadem cura? B V L. Vt qui maxime: & in dies accrescunt flammæ. N O S. Isto quidē nomine mihi charior es Bulephore, vt quem hætenus semper in primis dilexi, nunc etiam amare incipiam, posteaquam conueniūt animi. B V L. Fortasse nolles isto leuari morbo, si quis herbis, gemmis, aut incantamentis opem polliceatur. N O S. Istuc esset occidere non mederi. Aut moriendū est, aut potiundū: nil mediū est. B V L. Vt facile tuū affectū ex meo diuinabā. N O S. Nihil itaq; te celabo, velut iisdē miste rijs iniatū. B V L. Tuto quidem istuc feceris Nosopone. N O S. Me nō solū pulcherrimi cognominis splendor sollicitat, verum etiā Italarū quorundam procax insultatio, qui quū nullam omnino phrasim probent præter Ciceronianam, summiq; probri loco ducāt negari quem piam esse Ciceronianum, tamen huius cognominis honorem ab orbe condito, nemini Cisalpinorum congitisse iactitant, præterquam

vni Christophoro Longolio, qui nuper è viuus
 excessit. Cui ne videar hoc laudis inuidere,
 idem ausim de illo prædicare, quod de Caluo
 scripsit Quintilianus. Fecit illi properata mors
 iniuriã. H Y P. Imò non tam illi quàm optimis stu-
 dijs præpopera Longolij mors fecit iniuriam.
 Quid enim ille nõ potuisset nobis in bonis li-
 teris restituere, si tali ingenio, tali industrię iu-
 stũ vitæ spatiũ addidissent superi? B V L. Verũ
 quid vetat, quo min⁹ quod vni datũ est, Musis
 fauentibus, obtingat pluribus? N O S. Ille huic
 pulcherrimo facinori immortalis est, mea sen-
 tētia felix. Quid enim pulchrius, quid ampli⁹,
 quid magnificētius, quàm Cispalinũ hominẽ Ita-
 lorũ suffragijs appellari Ciceronianũ. B V L.
 Gratulandũ arbitror illius felicitati, qui suo tē-
 pore decesserit prius quàm hanc gloriã aliqua nu-
 becula offuscaret, vel ob Græcarũ literarũ stu-
 dium, cui se dicare cœperat: vel ex Christianis
 authorib⁹ oborta nebula à quibus fortasse nõ
 satis constanter abstinuisset, si diuturnior vita
 contigisset. B V L. Sic est, vt ais, illi pulcherrimo
 facinori immori datum est. At mihi spes est
 futurum, vt huic pulcherrimo facinori super-
 simus etiã, non immoriamur. N O S. Quã fa-
 ueo tuis votis. Dispeream ni isthuc malim, quàm
 in diuorũ ascribi numerũ. B V L. Quis enim
 non malit apud posteros celebrari Ciceronia-
 nus quàm sanctus? Cæterũ quando hoc amoris ge-
 nus zelũ nescit, obsecro te p̄erq; curas p̄erq;
 spes, mihi tecum cõmunes, vt pariter amanti

faltem consiliū tuum impartias, quibus ratio-
 nibus tu tuam amicam ambias. Fortasse citius
 perueniemus ambo, si vterq; alteri fuerit au-
 xilio. N O S. Musæ nesciunt inuidiā, multo mi-
 nus gratiæ, Musarum sodales: studiorum so-
 cio nihil negandum est, & amicorum oportet
 esse communia omnia. B V L. Planè bearis me
 si id feceris. H Y P. Quid si me quoque in ves-
 trum contuberniū recipiatis? Sum enim iam-
 pridem eodem cæstro percitus. N O S. Recipi-
 mus. Ergo velut eidem initiatis deo, retegam
 mysteria. Iam annos septem totos nihil attin-
 go præter libros Ciceronianos, à cæteris non
 minore religione temperans, quàm Cartusia-
 ni temperant à carnibus. B V L. Quur isthuc?
 N O S. Ne quid alicunde hæreat alienæ phra-
 seos, ac veluti labem aspergat nitore Ciceroni-
 niani sermonis. Proinde ne quid hic peccem
 imprudens, quicquid est aliorum codicum, ab
 oculis submoui, scrinijs inclusū, nec vlli pror-
 sus est locus in mea bibliotheca, præterquam
 vni Ciceroni. B V L. O me negligentem, tanta
 religione nunq̄ colui Ciceronem. N O S. Non
 tantum in Larario Musæoq; verum & in om-
 nibus ostijs imaginem illius habeo belle depi-
 ctam, quam & gemmis insculptā circumfero,
 ne vnq̄ non obuersetur animo. Nec aliud si-
 mulachrū in somnis occurrit præterq̄ Cicero-
 nis. B V L. Nō miror. H Y P. Ego Ciceronē in-
 ter apostolos in Calēdario meo locū dedi. B.
 Deū enim eloquētię quōdā appellabāt. N O S.

In huius igitur scriptis euoluendis, ac reuoluendis adeo sum assiduus, vt totum propemodum edicerim. B V L. Industriam tuam mihi narras. N O S. Nunc accingor ad imitationē. B V L. Huic quantū tēporis destinasti? N O S. Tantundē quantū lectioni. B V L. Rei tam arduę parū est. Vtinā mihi vel septuagenario cōtingat tā speciosi cognominis decus. N O S. At mane: Nō huic fido diligētia. Nulla est in omnibus diuini viri libris vocula quā nō in Lexicō alphabeticū digesserim. B V L. Ingēs volumē sit oportet. N O S. Duo robusti baiuli vix tergo gestent probè clitellati. B V L. Hui. At ego vidi Lutetia, qui elephanto gestando sufficerent. N O S. Verum est alterum volumē hoc etiam grandius, in quod iuxta literarum ordinem annotaui formulas loquendi M. Tullio peculiare. B V L. Nunc demum me pudet oscitantia meæ pristina. N O S. Additum est tertium. B V L. Hui etiāne tertium? N O S. Sic opus est. In hoc congesti pedes omnes, quibus Cicero vel incipit vel finit commata, cola, periodos, quibuscq; numeris horum media temperat, tum quibus sententijs quam modulationem accommodet, vt ne tantillum quidem possit suffugere. B V L. Verum qui fieri potest, vt primus index tāto maior sit toto Cicerone? N O S. Disce rem, & mirari desines. Tu forte me credis hac cura contentum, vt singulas annotē dictiones. B V L. Sic opinabar. Est ne amplius? N O S. Imò isthuc plus quā nihil est.

B V L. Qui quæso? **N O S.** Vide quantum ab-
 erres à scopo. Eadem vox non semper eodem
 vsurpatur modo. Sit exempli gratia: Refero
 verbum, aliam vim habet quàm ait M. Tullius
 referre gratiam: aliam, quum ait, Liberi parē-
 tes & forma corporis & moribus referūt: aliā
 quàm ait, Refero me ad intermissa studia: rur-
 sus aliam quum ait, Si quid erit quod mea re-
 ferat scire: denique aliam quum ait, Nō igno-
 ta referam. Item aliud est orare Lentulum, ali-
 ud orare causam. Rursus aliter cōtendit, qui
 cum altero certat: aliter qui quid instanter ab
 aliquo petit: aliter contēdit, qui magno studio
 cōnītur ad aliquid efficiendum: aliter qui res
 duas inter se committit comparātque. **H Y P.**
 Papæ', isthuc est scribere λεξικους ἐλέχθους.

B V L. Nunc demum intelligo & tuam vigilā-
 tiam & meam oscitantiam. **N O S.** Nec singula
 hæc dictiones innotuitas noto, sed quæ præ-
 cedūt ac sequuntur. Nec sciam habeo unū aut al-
 terum notasse locū, quod alij solent, sed quo-
 ties quoties dictio reperitur apud Ciceronē,
 quæ consimili forma, toties noto paginā, la-
 tus paginæ, & versus numerū, addito signo,
 quod indicet in medio versus sit dictio, an in
 initio an in fine. His rebus fieri vides, ut vna
 dictio plures occupet paginas. **B V L.** Deum
 immortalem, quid tanta non efficiat cura?

N O S. Manedum Bulephore. Nihil est quod
 hæcenus audisti. **B V L.** Quid istis potest ac-
 cedere? **N O S.** Quid prodest tenere verbum,

si hæreas, aut etiam labaris in deflexis, deri-
 uatis & compositis? B V L. Non satis percipio
 quod dicis. N O S. Expediam. Quid tritius aut
 vulgatus his verbis, amo, lego, scribo? B V L.
 Etiamne hæc in dubium veniunt? N O S. Aut
 his nominibus, amor, lectio, scriptor? B V L.
 Nihil. N O S. At illud habeto persuasum, &
 necessum esse mihi, & opus esse quicumq; con-
 tendat ad Ciceroniani cognouimus dignitas
 tem, tāta religione, vt nec his quamlibet vul-
 gatis dictionibus vtatur, nisi consulto indice:
 nisi forte tutum existimas fidere grammati-
 cis, qui verba per omnes modos, personas, ge-
 nera & tempora, nomina, pronomina & par-
 ticipia per omnes casus & numeros inflectūt,
 quum nobis fas non sit, quicumquam horū vsur-
 pare, quod à Cicerone non fuerit vsurpatum.
 B V L. Dic obsecro clarius. N O S. Amo, amas,
 amat, sit enim hoc exempli causa dictū, apud
 Ciceronem inuenio: amamus & amatis for-
 tasse non inuenio: Item amabam inuenio,
 amabatis non inuenio. Rursus amaueras in-
 uenio, amaras non inuenio. Contrā amasti
 reperio, amauisti nequaquam. Iam quid si le-
 geram, legeras, legerat reperias: legeratis non
 reperias: si scripserā inuenias, scripseratis nō
 inuenias? Ad eundem modum cōiecta de ver-
 borū omniū inflexionibus. De casuū inflexio-
 nibus similis est ratio, amor, amoris, amorem,
 amori, cōperio apud Ciceronem: ô amor, hos
 amores, horū amorū, his amoribus, ô amores

non cōperio. Item lectio, lectionis, lectioni, lectionem inuenio: lectiones, lectionibus, lectio, num, has lectiones, & ô lectiones nō inuenio. Ita scriptorem & scriptores reperio, scriptor & scriptorum pro substātiuo nomine non reperio. Non obsto quo minus hæc videantur ridicula, si vos audebitis stultitias & stultitiarum, vigilantias & vigilantiarum, speciebus & specierum, fructuum, ornatuū, cultuum, vultuum, ambitib⁹ & ambituum, aliaq³ huius generis innumera fando vsurpare. Ex his paucis exempli gratia propositis æstimare potes de cæteris omnibus, quæ consimilem ad modum inflectuntur. H Y P. In tenui labor. B V L. At tenuis non gloria. N O S. Succinam & ego, si quem Numina læua sinunt, auditq³ vocatus Apollo. Nunc de deriuatis accipe, Lego non vereor vsurpare, legor non ausim dicere. Nasutus ausim dicere, nasutior & nasutissimus nequaquam, Ornatus & ornatissimus, laudatus & laudatissimus intrepide dico: ornator & laudator nisi comperero, dicere religio sit. Nec quia scriptor & lectio offendo apud Ciceronem, statim ausim dicere, scriptorculus & lectiuncula. B V L. Immensam rerum syluam video. N O S. Nunc accipe de cōpositis. Amo, adamo, redamo dicam, deamo nō dicam. Perspicio dicam, dispicio non item. Scribo, describo, subscribo, rescribo, inscribo dicam, transcribo nō dicā, nisi deprehendero in libris M. Tullij. B V L. Ne te planè cōmemorando de-

m.ij.

fatiges Nosopone, rem nō aliter quā in spe-
 culo videmus. N O S. Hæc index ille minimus
 omnium complectitur. B V L. Cameli video
 sarcinam. H Y P O L. Et quidem iustam. B V L.
 Qua ratione fit vt in his tam varijs non aber-
 res? N O S. Primum hic nihil fido nec gram-
 maticis, nec cæteris scriptoribus quālibet pro-
 batis, nec præceptionib⁹, nec regulis, nec ana-
 logijs, quæ plurimis imponūt. In elencho no-
 to omnes singularum vocū inflexiones, tum
 deriuationes: postremo compositiones. Quæ
 sunt apud Ciceronem, miniata virgula signo:
 quæ non sunt, atra. Ita fieri non potest, vt fal-
 lat vnquam. B V L E P. Quid si dictio sit apud
 Terentium aut æque probatum authorē, no-
 tabitur atra virgula? N O S. Nulla est exceptio.
 Ciceronianus non erit in cuius libris vel vna
 dictiuncula reperiatur, quam non possit in Ci-
 ceronis lucubrationibus ostendere, totam que
 phrasim hominis non aliter quā adulterinū
 numisma, reprobam iudicabo, in qua vel vnū
 verbum resederit, quod Ciceroniani caracte-
 ris non habeat notam, cui soli velut eloquen-
 tiæ principii datum est à superis, Romani ser-
 monis monetam cudere. B V L. Ista lex seue-
 rior est etiam Draconis legibus, si ob vnā
 dictiunculam parum Ciceronianam, totum
 volumen damnatur, quamuis aliàs elegans ac
 facundum. H Y P. Atqui iustum est. An non
 vides ob vnicum numulum adulterinū ingen-
 tem pecuniæ vim cōfiscari, & vno neuo quā

libet exiguo totam puellæ formam, licet aliâs
 egregiam deuenustari? B V L. Accedo. N O S.
 Ex his quæ diximus si iam omnia conijciêtes
 fatis intuemini, quâta sit huius indicis moles,
 cogitate quanto maior sit eius indicis, in quo
 formulas loquendi, tropos & schemata, gno-
 mas, epiphonemata, lepide dicta, similesq; di-
 ctionis delicias omnes sum cõplexus. Rursus
 tertij, qui numeros omnes & pedes quib⁹ ora-
 tionis partes inchoat, profert, finit, continet.
 Nullus est enim in toto Cicerone locus, quem
 non ad certos pedes redegerim. B V L. Ista mo-
 les vel elephantē baiulū desideret. H Y P. Pror-
 fus ἀμαξιαῖον onus narras. N O S. Atqui ni-
 hil mētior. B V L. Næ tu septenniū hoc haud
 male collocasti. Nunc quādo perpulchte instru-
 ctus es indicib⁹, superest vt nobis amicus ami-
 cis, ac συμψυχαίς & illud indices, quib⁹ ratio-
 nibus supellectilē istam præclarā ad scriben-
 di dicēdi ve vsum accommodare soleas. N O S.
 Non committā vt quicquā per me quidē vos
 latuisse videatur. Ac de scribēdo dicam prius,
 quādo verè dictum est, stilum optimū esse di-
 cendi magistrū. Primum illud est: Nunquā ad
 scribendū accingor, nisi nocte intēpesta, quū
 profunda quies, & altū silentiū tenet omnia.
 Placidum quum carpunt fessa soporem
 Corpora per terras, syluæq; & sæua quierunt
 Æquora, quum medio voluūtur sydera lapsu:
 Quū tacet ónis ager, pecudes pictæq; volucres.
 Deniq; quum tanta rerum omniū tranquillia

tas est, vt Pythagoras si viueret, orbium cælestium harmoniam exaudire liquidò posset. Nā tali tempore dii deæq; gaudent cū puris mētib; miscere colloquium . H Y P. Isto noctis tempore nos prophani lemurū occurfus formidare solemus. N O S. At nobis Musæ dederūt & inauspicatos lemures, & malignū spernere vulgus. B V L. At sunt noctes adeò trāquillæ, vt in his Austri Boreæq; ruinas ædiū, ac miseranda ludant naufragia. N O S. Noui: sed ego trāquillissimas eligo. Nō arbitror esse vanum quod scripsit Ouidius, Est deus in nobis, agitante calescimus illo. Si quid igitur diuinum habet hominis animus, id sese profert in eo profundissimo silentio. B V L. Non me fugit, istud secretū semper à laudatissimis viris fuisse captatum, quoties aliquid immortalitate dignū molirentur. N O S. Habeo Musæū in intimis ædibus densis parietibus, geminis & foribus, & fenestris, rimis omnibus gypso piceq; diligēter obturatis, vt vix interdiu lux aut sonitus vllus possit irrūpere, nisi vehemētiore, qualis est foeminarum rixantium, aut fabricorum ferrariorum . B V L. Vocum humanarum tonitrua & officinarū strepitus non sinunt animū sibi præsentem esse. N O S. Pròinde ne in proximis quidem cōclauibus patior quenquam habere cubile, ne vel dormientium voces, ronchi' ve cogitationis secretū interpellent. Sūt enim qui in somnis loquūtur, & nōnulli tā clare stertūt, vt procul etiam audian-

tur. HYP. Mihi frequenter & sorices noctu scripturienti negociū faceſſunt. N O S. In meis ædibus ne muſcæ quidem locus eſt. B V L. Sapienter tu quidem atq; etiam feliciter Noſopone, ſi queas & animi curas obſtrepētes excludere: quæ ſi nos & nocte comitātur in abditum illud, quid profecerimus captato ſilentio? N O S. Recte mones Bulephore. Nam intelligo tumultus iſtos alijs ſæpe moleſtiores eſſe, quàm vicinorum fabrorum folles aut maleos. B V L. Quid ergo? tibi nunquam obſtrepunt, amor, odium, liuor, ſpes, metus, zelotypia? N O S. Ne te multis morer, illud ſemel ſcito Bulephore, qui amore, zelotypia, ambitione, ſtudio pecuniæ, ſimilibuſq; tenentur morbis, eos fruſtra hanc ambire laudē, cuius nos ſumus cādidati. Res tam ſacra requirit pectus non modo purū ab omnibus vitijs, verū etiam ab omnibus curis vacuum. Non aliter, quàm ſecretiores illæ diſciplinæ, Magia, Aſtologia, & quam vocant Alcumificam. Porrò leuior res illę curę facile cedunt intentioni tam acri, tamque ſeriæ. Quanquam & has, ſi quæ ſunt, diſpello, priuſquam ſacrum illud adeam. Nam in hoc animū multo ſtudio conſueſeci meum. Atque hac potiffimum de cauſa cœlebs agere decreui, nequaquam ignarus quàm ſancta res ſit coniugiū: ſed quod vitari nequit, qui vxor, liberi, affines, multam curarum materiam ſecum trahant. B V L. Sapiuſti Noſopone. Nam mea coniunx, ſi noctu parem ad iſtum mo-

dum operã darem Ciceroni, pertriperet ostiũ, laceraret indices, exureret schedas Ciceronem meditantes, & quod his etiã est intolerabilius, dum ego do operam Ciceroni, illa vicariũ accerferet, qui ipsi pro me operam daret. Itaq; fieret, vt dum ego meditor euadere Ciceroni similis, illa gigneret aliquem Bulephoro dissimilem. N O S. Istiuc quoniã scio quibusdam vsu venisse, alieno monitus periculo, mihi in tempore caui. Eodem consilio, nec vllum munus publicum, nec ecclesiasticã dignitatẽ suscipere volui, ne quid ex his accederet animo sollicitudinis. B V L. At ista magnis studijs ambiuntur ab alijs. N O S. Non equidẽ inuideo. Mihi vel cõsulatu, vel summi Pontificis regno potius est, tum esse, tum haberi Ciceronianũ. H Y P. Qui verè amat, præter vnã amare nõ potest. N O S. Tum si quid huius rei paro, sub eam noctẽ à cœna tempero, leuiter etiã pransus, ne quid crassæ materiæ, liquidioris animi sedem inuadat: neu qua nebula è stomacho exhalans, grauet atq; affigat humo diuinæ particulam auræ. B V L. Sic affectũ fuisse arbitror Hesiodum, quum Musæ cum ipso loqueretur. H Y P. At Ennius ipse pater nunquã nisi potus ad arma profiliit dicenda. N O S. Et ideo scripsit vinum olentia carmina. B V L. Et satur est, quũ dicit Horatius, ohe. N O S. Quid agat furor poeticus, nihil ad nos, Ciceronianũ esse sobria res est. H Y P. Me cerebrũ destituit, si quãdo ieiuno. N O S. Non planè ieiunium est.

Sumo decē acinos vuæ passæ minutulæ, quam
Corinthiacam vocant. Hic neq; cibus est, neq;
potus, & tamen vtrunq; est. B V L. Intellico.
Leniter humectat, conferuntq; cerebro ac me-
moriæ. N O S. Addo tria coriandri grana sac-
caro incrustata. B V L. Optime, ne quid vapo-
ris ex decē illis acinis prouolet in mētis sedē.
N O S. Neq; vero quibuslibet noctibus abutor
ad hanc operā. B V L. Non? Eas excepisti, qui-
bus sæuit Auster aut Boreas. Fortassis hyber-
nas fugis ob noctis rigorē. N O S. Hoc incō-
modi facile depellit focus luculētus. H Y P. At
interim obstrepit fumus & materiæ crepitus.
N O S. Acapnis vtor. B V L. Quas igitur no-
ctes deligis? N O S. Pauca sunt felices huic sa-
nè negocio: proinde prosperas deligo. B V L.
Vnde quæso? N O S. Ex astrologia. B V L. Quū
te plus quàm totum possideat Cicero, qui fuit
ocium astrologiæ perdiscēdæ? N O S. Indicem
mihi mercatus sum ab huius artis peritissimo.
Huius cōsilio rem gero. H Y P. Audio multos
indicibus istiusmodi fuisse delusos, quoties scri-
ptor errauit in numero. N O S. Exploratū ac
spectatū emi. B V L. Deum immortalē, istuc
est scribere, nec iam miror Hypologe, si nos-
tra sunt incōdita rudiatq;. Verū ad istum cōpo-
sito modum, vtra cogitatio prior, de rebus, an
de verbis? N O S. Vtraq; prior, & vtraq; poste-
rior. B V L. Ænigma dedisti, non respōsum.
N O S. At explicabo nodū. In genere de rebus
prior est cogitatio, in specie posterior. B V L.

Nondum satis liquet quid velis. N O S. Exem-
 plo faciam perspicuū. Statui scribere Titio, sic
 fingite, vt quamprimū curet ad me remittens
 dos codices, quos illi commodato dederam, si
 nostram amicitiam velit esse incolumem. Nam
 incidisse quiddam, vt illis mihi vehementer sit
 opus. Id si fecerit, nihil esse in reb⁹ meis, quod
 non suum ducere possit. Sin minus, me vete-
 ris amicitiae tesseram illi remittere, ac simulta-
 tem denuntiare. Hæc prima cogitatio nimirū
 de re, sed in genere. B V L. Intellego. N O S. :
 Huic ilico succedit verborū cura. Euoluo quā-
 plurimas Ciceronis epistolas : elenchos meos
 omnes consulo : seligo voces aliquot insigniter
 Ciceronianas, deinde tropos, formulas : tum
 numeros. Demū affatim instructus huiusmo-
 di supellectile, dispicio quos flosculos quibus lo-
 cis possim inserere. Mox ad sententiarū curā
 redeo. Hoc enim iam artis est, sensus ad hæc
 verborū ornāmēta inuenire. H Y P. Haud ali-
 ter quā si quis egregius artifex, vestem præ-
 claram apparet, ad hæc moniliū, anulorum &
 gemmarū vim, mox ceream affingat statuam,
 cui hæc accōmodet ornāmēta, vel potius quā
 ad ipsa conlectat ornāmēta. B V L. Quid nisi
 Verū age Nosopone. Num tota nox vni da-
 tur epistolæ ? N O S. Quid mihi narras vnam ?
 Musis pulchre videor litasse, si periodū vnicā
 absoluerit nox hyberna. B V L. Itāne de re
 tam non magna, tam prolixas scribis literas ?
 N O S. Imō perbreues, ne sis insciens, vt quæ

sextam periodum non excedant. **BVL.** Quin
 igitur sex noctes sufficiunt his absoluendis?
NOS. Quasi satis sit scripsisse semel. Decies
 refingendū quod scripseris: decies ad indicem
 exigendū, ne qua forte dictiuncula te fefellerit
 adulterina. Rursus altera superest examinatio
 de tropis ac formulis, postrema de numeris &
 compositione. **BVL.** Hoc nimirum est opus
 absoluere. **NOS.** Ne id quidem satis ô bone.
 Dehinc quod elaboratū est cura, quāta potest
 maxima, seponendū est in aliquot dies, vt ex
 interuallo, refrigerato iam inuentionis amore,
 velut aliena legas, quæ tua sunt. Hic demum
 grauis agitur censura. Hoc seuerum, incorru-
 ptum, & vt Græci vocant, ἀδελφικόν iudiciū,
 vbi qui scripsit ex parēte fit Areopagites. Hic
 sæpenumero fit, vt verso stilo, nihil relin-
 quas. **BVL.** Omnino sic fiunt accuratæ literæ, sed
 interim ille fruitur codicibus abs te desidera-
 tis. **NOS.** Istuc incōmodi malim perpeti quā
 aliquid à me proficisci, quod non sit Cicero-
 nianum. Ducitur suo quisque iudicio. Ego ma-
 lim multū scribere quā multa. **BVL.** Scri-
 bendi rationem habemus. Ad dicendum qua
 meditatione te paras? **NOS.** Prima cautio est,
 ne cui loquar Latine, quod queam effugere.
BVL. Ne Latine? Atqui dicendo fieri prædis-
 cant, vt bene dicamus. Nouū autē exercitatio-
 nis genus, si silendo discimus loqui. **NOS.** Di-
 cendo fit vt dicam? expedite: vt Ciceroniano
 more, nequaquā, Qui se parāt equestri certa-

mini, generosos equos à cursu prohibent, quo
 ad feriam rem integris viribus veniant. Nec
 venator prius demit lorum generoso cani, quàm
 visa est fera. Ad garriendum de quibuslibet
 nugis, sufficit mihi sermo Gallicus, aut Ba-
 tauicus prophanis ac vulgaribus fabulis non
 contamino sacram linguam. Quòd si qua res
 vrget, vt Latine dicendum sit, & pauca loquor,
 nec sine præmeditatione. Et in eum vsus ha-
 beo paratas aliquot formulas. **B V L.** Quas di-
 cis formulas? **N O S.** Velut si sit salutandus, aut
 resalutandus amicus eruditus, qui fortè factus
 est obuius, aut vicissim laudandus qui te lau-
 darit, aut si gratulandum ex longinqua pere-
 grinatione reduci, siue ex ægrotatione graui
 rediuiuo, aut agendæ gratiæ qui præstitit offi-
 cium, aut bene precandum ei qui nuper duxit
 vxorè, aut deplorandus casus, cui periit vxor.
 Ad hæc & huiusmodi, formulis instructus sũ,
 ex Cicerone decerptis atq; cõcinnatis: eas e-
 didici quo possim vti velit ex tempore. Porrò
 si quis casus inciderit, vt vitari nõ queat quin
 in longum proferatur sermo, multa lectione
 diluo quod contractum est labijs. Neq; enim
 me fugit, hoc ipso colloquio, quod vobiscum
 nunc habetur, quantum flagitiorum admittã,
 quantũ detrimenti capiã ad id quod molior.
 Ad fartiendũ vix menstrua suffecerit lectio.
B V L. Quid si detur spatium meditationi?
N O S. Tum quod fuerit ijs, quas dixi, rationis
 elucubratũ, edisco, quocq; sit memoria certior,

subinde mecū recito: ita fit, vt quū res poscit,
 veluti de scripto pronunciem. **BVL.** Quid si
 qua necessitas exigeret extemporalem oratio-
 nem? **NOS.** Qui potest incidere, qui nihil ago
 publicū? Et si quam functionem publicam ob-
 irem, nō sum melior Demosthene, qui nunquā
 voluit nisi meditatus assurgere, quālibet popu-
 li vocibus efflagitatus. Nec mihi pudendū du-
 cerem, quod in oratorū apud Græcos princī-
 pe laudatur: nec me poeniteat conuitij, si quis
 dicat mea τὸν λύχνον ἀπόξερ. **BVL.** Equidem
 & propositum tuum admiror, & animi forti-
 tudinem suspicio Nosopone, supra quā dici
 possit: inuiderem etiā, si vel hoc in genere stu-
 diorū, vel inter tam coniunctos amicos ac so-
 dales tāta pestis incidere posset. Cæterū quo-
 niam arduum est quod expetimus, & via non
 modo longa ac perdifficilis, verum etiā an-
 ceptis. Si periculū proprie tuū esset, tamen arbi-
 trarer hoc esse necessitudinis nostræ, neq; vul-
 garis, neq; recētis, liberis consilijs amico pro-
 spicere, ne tot curas, tot vigilias cum valetudi-
 nis ac rei familiaris dispendio frustra suscipe-
 ret, susceptas vrgeret: neve, quod in rebus hu-
 manis nimium frequenter accidere videmus,
 pro thesauro diu multūmq; quæsito tandē re-
 periret carbones. Nunc vero quum pari cupi-
 dine ducamur omnes, eiusdemq; nymphæ te-
 neamur amore, Nam & Hypologus eiusdem
 est animi: tuæ quoq; fuerit humanitatis, & si
 quid admonemus, boni cōsulere, & si quid has

bes melius, libenter amicis communicare.
 N O S. Æquissimum Bulephore postulas: pro-
 inde nec te grauatim audiam, nec maligne si
 quid consulere queam in medium conferam.
 B V L. Primum illud mihi tecum conuenit, o-
 pinor, ei qui dicendi scribendi ve laudem affe-
 ctat, cognitis ante diligentēq; perceptis ar-
 tis præceptionibus, ex multis laudatis scripto-
 ribus optimū quempiam esse seligendum quē
 imitetur, & ad quem exprimendum se com-
 ponat. N O S. Maxime. B V L. Neminem autē
 esse, duntaxat apud Latinos, qui pluribus elo-
 quentiæ virtutibus excellat quàm M. Tullius,
 de quo iure optimo prædicatum est, quod de
 Apelle, in quem vnum conflatum erat, quic-
 quid in cæteris pictoribus erat eximiū ac sin-
 gulare. N O S. Quis istuc neget? B V L. Dabis
 veniam Nosopone, si crassius rusticiūsq; colle-
 gero, dialectices rudis. N O S. Inter amicos de-
 cet omnia boni consulere. Quanquam & a-
 lioqui mihi satis argute colligit, qui vere col-
 ligit. B V L. Age, quid igitur sentis de Zeusi
 de Heracleota? N O S. Quid aliud quàm quòd
 excellentissimo graphices artifice dignum est.
 B V L. Num & ingenio iudiciòque valuisse
 putas? N O S. Qui potuit ars tanta carere iu-
 dicio? B V L. Commode respondes. Quid i-
 gitur illi veniebat in mentem, quod quum
 Crotoniatis picturis Helenæ simulachrum in
 quo decreuerat quicquid artis suæ viribus pos-
 se explicare, & absolutum formæ muliebris

(nam in hoc argumento cæteris excelluisse legitur) exemplar viuæ simillimum ædere, in quo nulla venustatis portio desiderari valeret: non vnã quãpiam omnium pulcherrimã adhibuit, sed ex omnibus oblati aliquot cæteris præstantiores elegerit, vt ex singulis decerperet quod in quaque decentissimum esset: itaque demum admirandum illud artis suę monumentum absoluerit? **N O S.** Diligentissimi pictoris officio functus est. **B V L.** Vide igitur num recto consilio ducamur, qui eloquentiæ simulachrum ab vno Cicerone, quanuis præstantissimo, petendum arbitramur. **N O S.** Si tali forma virginem Zeusis esset nactus, qualis est in eloquentia Marcus Tullius, fortassis vnus corporis exemplo fuisset contentus. **B V L.** Atqui hoc ipsum quo pacto iudicare potuisset, nisi multis corporibus diligenter inspectis? **N O S.** Finge persuasum fuisse. **B V L.** In hac igitur es sententia, nullam in alijs oratoribus esse virtutem imitatu dignam, quę nõ eximia sit in M. Tullio? **N O S.** Ita censeo. **B V L.** Nec vllum in hoc esse neuum, qui non maior sit in cæteris. **N O S.** Ita prorsus. **B V L.** Non hic proferam M. Brutum, qui totum hoc dicendi genus, quod Ciceroni visum est optimum, improbrauit: quumque status ac diuisionis propositiones, velut causæ totius columnæ, præcipua sit orationis pars, in oratione pro Milone, quam adeo suspiciunt omnes, Brutus non probauit primarium ac secundum

rium causæ statum adhibitum à M. Tullio, sed eandem causam aliter tractauit. Non obijciam Pomponium Atticū cuius vnguiculos ac miniatulas cerulas se metuere scribit Cicerō, quib⁹ ille notare solitus est, quæ in M. Tullij scriptis offendebant. Non M. Catonem, qui Ciceronem quum sibi maxime festiuus videretur, ridiculum appellauit. Hactenus & viros graues, & amicos Ciceronis recensui. Hic si adijciam, Gallum, Lartium, Licinium, Cestium, Caluum, Asinium, si Celium ac Senecā si complures alios, qui quum de Ciceronis ingenio non satis magnifice censerunt, tum orationis genus damnarunt, alijs illum appellatibus aridum, ieiunum, exuccū, exanguem, elumbem ac dissolutum, mollem ac parum virum: rursus alijs tumidum, Asiaticum, ac superfluis redundantem: respondebis hæc esse vel inimicorum vel inuidorū iudicia, qui iam triumphali proscriptione deiecti, famam etiam moliti sunt, si minus extinguerē, certe obscurare. N O S. Re Æte diuinas. Nam isthuc planè responsurus eram, & optimo iure respondendum arbitror.

B V L. Tribuantur sanè hæc iudicia vel odio vel liuori. Certe fateberis, opinor, cum eruditis omnibus, facetiam seu risum esse partem artis rhetoricæ. N O S. Alioqui quorsum opus erat ab oratoribus tam multa de hoc præcipere

B V L. Nemo negat Ciceronem in iocando fuisse multū, alijs nimium prædicant, tum intempestiuū & scurrilitati proximū. Certe modū

illi defuisse, quemadmodū Demostheni facultatem, doctorū ferē consensus fuit: nec admodum repugnat Quintilianus, culpam in Tyrone conferens, qui nimīū indulserit numero dictorum, ac plus in cōgerendis studiis, q̄ in eligendis iudicij adhibuerit. Verum hæc Tyrone accusatio in patronum recidit. Sed hæc utcūq; habent, quis vnquā in hoc genere laudis primas tribuit M. Tullio? Lacedæmoniorum peculiaris hæc erat laus, & secundū hos Atticorū. Adeò vt quum pocēma bucolicū & comœdia lepōre facetiaq; potissimū commendetur, ad hanc Venerē Latini ne aspirauerint quidē. Est igitur aliqua virtus oratoris, quę rectius petatur ab alijs q̄ Cicerone. N O S. Nos de Latinis agimus. B V L. Age, audebimūsne Ciceronis iocos cū C. Cæsaris, aut cū Octauij Cæsaris dictis cōferre? N O S. Vix ausim quod adhuc nemo doctorū ausus est. B V L. Itaq; si res festiuitatē desideret, non mihi fas erit aliquid ex Octauij dictis effingere? N O S. Nō, si velis haberi Ciceronianus. B V L. Rursus abs te, quęro, num sentētijs ponas inter ornāmēta dictionis. N O S. Gēme sunt & lumina, tantum abest, vt submoueam ab arte. B V L. Hic appello tuū iudicium, an in hoc genere laudis Cicero cæteris omnibus antecellat. N O S. Nō me clām est, quod Seneca Publiū Mimographum in hac laude præfert omnib⁹. Verū nō protinus oraculū est, quod Senecæ visum est, qui ipse in sententijs immodicus est, & qui

busdā friuolis indulget. H Y P. Et istud Quin-
 tiliani, & Auli Gellij iudicium reijci poterat,
 quòd vterq; videatur inuisum habuisse Senes-
 cam, alter ob æmulationē, alter ob ingenij di-
 ctionisq; similitudinem. B V L. At idem Gels-
 lius, quamuis parū æquus, fatetur inter Senes-
 cæ sententias esse, quibus nihil melius dici po-
 terat. Nec fieri potest, vt omnes æque felices
 sint, vbi sermo totus sententijs contextus est.
 Verū ex his facilius inuenias quod imiteris,
 quàm ex alijs, in quibus nec crebræ sunt, nec
 insignes. Agedum. Nōne res interdū exigit
 breuitatem? N O S. Fortassis. B V L. Huius
 exemplū vtrum rectius petes à Sallustio, Bru-
 tōve, an à Cicerone? N O S. Cicero breuitatē
 non affectauit. B V L. In Demosthene lauda-
 tur vis orationis, hoc est, neruosum quiddā ac
 naturale: ab vtro hoc rectius petemus? N O S.
 De Latinis agebamus. B V L. Verū hæc sunt
 omnium linguarū cōmunia. Rursum res in-
 terdum postulat seueritatē, huius exemplum
 rectius ne petemus à Cicerone, an à Bruto &
 Pollione? H Y P. Vt pro hoc respondeam: ab
 his qui hac nota fuerunt insignes. B V L. Vbi
 negocium inuolutū partitionibus explicandū
 est, vtrū à Cicerone petemus, an ab Hortētio,
 aut si quis Hortētio similis? N O S. Quid pe-
 temus ab eo, cuius præter memoriā nihil ex-
 tat? B V L. Verū disputandi gratia fingamus
 extare. N O S. Nihil opus fingere, veris ac no-
 tis agam⁹. B V L. Nemo nō fatetur fidē in ora-

tore præcipuā esse. Eā conciliat probitatis &
 grauitatis opinio, eleuat artis aut intemperatiæ
 suspicio. Habeatur sanè Cicero vir bon⁹, quod
 vix illi Fabius, licet impediō fauens, audet tri-
 buere: sed, quod dissimulari nō potest, artē ma-
 gis ostentat, de se plura gloriose cōmemorat,
 licentius in alios inuehitur q̄ Cato, Brutus, aut
 Celius, cui sanctitatem tribuit Quintilianus.
 Harum itaq; rerū exemplū nōne rectius per-
 temus ab Aristide, Phocione, Catone, Bruto,
 q̄ à Cicerone? N O S. Videris huc venisse me-
 ditatus Ciceronis vituperationem. B V L. Mi-
 nime gentiū ō Nosopone. Si sermonis exitum
 paciēter expectaris, intelliges & Ciceronis &
 nostram agi causam: Ciceronis, ne forte per-
 peram illum exprimētes, gloriam eius obscu-
 remus, quemadmodū solent imperiti pictores
 eos traducere, quorū effigiem secus q̄ oportet
 expresserunt: Nostram, ne male collocemus a-
 mores nostros, ac ridiculum quiddam, nec mi-
 nus infelix vsū veniat nobis, quā quod ob-
 tigisse dicitur Ixioni, qui p̄ adamata Iunone,
 nubis inane simulachrū cōplexus est: aut Pa-
 ridi, qui pro rapta Helena decem annis bellū
 gessit, quum interim mendax Helenæ simu-
 lachrum amplecteretur, nimirum ipsa procul
 in Ægyptum deorum artificio sublata. Quid
 enim nobis infelicius, aut magis ridiculum, si
 tot laboribus nihil aliud, quā inanem ac falsam
 lacem Ciceronis vmbra[m] assequi continge-
 ret? N O S. Isti huc omen auertā t̄ superi. B V L.

Auertant inquam. Et hoc agimus, ne quid simile eueniat. N O S. Nonnihil & illud conducit ad imitationem Ciceronis, vt quamoptime sentiamus de Cicerone. B V L. Nouus cādor, si melius sentiamus de Cicerone, quā ipse sensit de seipso. Verum tribuatur hoc illius modestiæ, si parcius de se. Quis vnquam veterū sic admiratus est Ciceronem, vt ab vno petenda putarit omnia dictionis ornamenta? N O S. At hodie sunt quamplurimi, quos hæc habet opinio. B V L. Nihil moror quamplurimos: cordatum ac verè doctum reor esse neminem. Cui mortalium hætenus sic indulgit natura, vel in vna quapiam disciplina, vt vnus in singulis eius partibus excelleret omnes, vt non aliquid reliquerit in eo desiderādum, aut ita dederit, vt nō ab alijs superaretur? Quanto id incredibilius in dicendi facultate, quæ disciplinis propemodum omnibus constat, quæ tot alias res desiderat, quas nemo præceptis tradere possit. Fingamus hodie Ciceronem viuere, & esse quendam Trachalo simillimum, vtrum malles à Cicerone vocis moderationē petere, an à Trachalo? Opinor ab eo, qui hac parte præfertur omnibus. Pudoris ac modestiæ specimen vtrum malles à Crasso, si viueret, petere, quā à Cicerone? Et ne de singulis commemorem, nōne sumeres à singulis in quo cæteris antestarent? H Y P. Quis non eligeret potiora, nisi qui vel non diiudicaret, vel sibi inuideret? B V L. Itaque mihi probas

tur Zeufidis exēplum, quod sequutus etiam
 Quintilianus, imitatori præcipit, nec vnum
 esse legendū, nec omnes, nec quoslibet, sed ex
 præcipuis deligendos aliquot eximios, inter
 quos Ciceroni primas tribuit, non solitudinē.
 Summum enim esse vult inter proceres, non
 solitarium exclusis cæteris. N O S. Si Quinti-
 liani consilijs auscultabimus, idem nobis vsu
 veniet, quod euenit ipsi. B V L. Quid nam?
 N O S. Vt parum euadamus Ciceroniani. Nos
 bis alius propositus est scopus. B V L. An pa-
 rum erit Ciceronianum, cui quicquam acces-
 serit, quod à Cicero petitiū nō fuerit? N O S.
 Sic autumāt. B V L. Etiā si melius fuerit quod
 ab alio petitur, aut ne sit quidē illud apud Ci-
 ceronē? N O S. Quid nisi? B V L. Sed interim il-
 lud mihi cogites velim optime Nosopone, quā
 ta pars Ciceronianorum voluminū intercidea-
 rit, & in his diuinum illud opus De rep. cuius
 fragmentū nescio quo fato seruatū, nihil aliud
 q̄ desiderio reliquorum voluminū discrutiat
 animos nostros, quæ cuiusmodi fuerint, hinc
 licet æstimare, leonem, vt aiunt, ex vnguibus.
 Ne quid interim cōmemorē de tot epistolarū
 libris, de tot orationibus iniuria temporū in-
 terceptis, de tribus voluminib⁹, quibus Tyro
 libertus iocos & scite dicta Ciceronis cōple-
 xus esse legitur, deq; cæterorū huius viri scri-
 ptorū naufragio. Qui potes igitur absolutus
 esse Ciceronianus, qui tā multa illius nō lege-
 ris? Adde quòd Cicero non tractauit omnes

materias, de quibus si forte dicendū fuerit, vn̄
 de tandē petemus orationis supellectilē? An
 proficiscemur in campos Elysios, ab ipso per-
 cunctaturi, quibus verbis ille talia fuerit dictu-
 rus? N O S. Ea dūtaxat tractabo, quæ possint
 verbis Tullianis explicari. B V L. Quid? An nō
 iudicas Ciceronē oratorū pręstātissimū? N O S.
 Plusquā pręstantissimū? B V L. Quid Apellē
 nōne pictorū optimū? N O S. Aiūt, & credo.
 B V L. An eum Apelleum appellares, qui non
 posset quarūlibet rerū imagines effingere, sed
 tantum eas quas ante pinxisset Apelles? Atque
 adeo qui non omnes tabulas Apellis manu de-
 pictas cōspexisset? H Y P. Quis istud diceret,
 nisi si cui placet ille pictor, in quē iocatur Ho-
 ratius, qui dato precio conductus ad pingendū
 naufragiū, pinxit cupressum, & indigna-
 tum cōductorē rogauit, ecquid vellet appingi
 prominens ē cupresso. B V L. Quid aliud est
 esse Ciceronianum, quā illi simillimum esse?
 N O S. Nihil aliud. B V L. An ille similis vide-
 tur Ciceroni, qui nō potest nisi de certis mate-
 rijs dicere? N O S. Perge. B V L. Mihi ne ora-
 toris quidē titulo dignus haberetur. Si Cicero
 quauis de re potuit optime dicere, is mihi Ci-
 ceronianus erit, qui quacūq; de re valeat prę-
 clare dicere: quēadmodū Apelli simillim⁹ erit,
 qui & deorū & hominū, & animantiū, & om-
 niū deniq; rerū formas penicillo suo poterit
 adumbrare. N O S. Equidē pulchrius esse ducō
 tres epistolas scribere phrasi Ciceroniana, q̄

centū volumina stilo quālibet expolito, modo
 à Ciceroniano discrepāte. B V L. Verū Noso
 pone si isthæc sentētia federit animo nostro,
 vereor futurū, vt nō solū nō euadamus Cice-
 roniani, sed ipsi etiā Ciceroni, anoi videamur.
 quæso illud mihi bona fide respōdeas, totū Ci-
 ceronē exprimendū censēs, an mutilū? N O S.
 Et totum quātus est, & solū. B V L. Qui totū,
 qui se totū nō expressit? Rursus ea parte qua
 se nobis conspicuū fecit, mutilus est ac vix di-
 midiatus. Adde quòd in his ipsis quæ extant,
 aliquādo sibi nō satis fecit. Siquidē De inuen-
 tione libros, substituto oratore, veluti damna-
 uit. Et orationē pro Deiotaro munus Leuidē
 sæ vocat. Ad hæc in his quæ scripsit tantū, nō
 etiā recognouit, ipse Cicero nō est Ciceronia-
 nus, cuiusmodi sunt libri De legibus, præter
 alia multa. Qui fiet igitur, vt totū quantus est
 æmulemur, quē & mutilū habem⁹ & truncū,
 & in nonnullis indolatū ac sui dissimilē? Nisi
 forte probatur⁹ es illū, qui inchoatas Apellis ta-
 bulas, aut rudes Lysippi statuas imitās speret
 se alterū Apellē aut Lysippū euasurū. Id si cō-
 spiceret Apelles ipse, quem ferunt ingenio can-
 dido liberoq; fuisse, nonne clamaret, Quid fa-
 cis κακόζηλε. Isthic nō est Apelles. Iam si quis
 sibi proposuisset insignem Lysippi statuam
 effingendam, cui rubigo vitiaisset mentum &
 os, aut ei parti non imposuisset summam ma-
 num, grauaretur eius partis exemplū ab alio
 quopiā artifice sumere, an poti⁹ haberet illud,

vt est corruptum & imperfectū, æmulari, ne
 recedat ab exemplo cui semet addixit, quàm
 ex alterius artificis signo quod deest supplere?
 N o s. Vt possumus, aiunt, quādo vt volumus
 non licet. B v l. Alijs Nosopone rectius istud
 verbū vsurpabitur, qui quod in Cicerone de-
 minutū est, ex alijs scriptoribus sarciunt. Mal-
 lent enim ex vno omnia, vel quia promptius
 est, vel quia nullus illo dixit felicius, Verū quā
 do id non est datum, ex alijs mutuātur. Quid
 quòd Ciceronē habemus non modo truncum
 ac lacerum, verum etiam ita deprauatū, vt si
 reuiuisceret, ipse, opinor, nec agnosceret sua
 scripta, nec restituere posset, quæ librariorum
 ac semidoctorū audacia, incuria, inscitiaq; cor-
 rupta sunt, quod malum Teutonibus potissi-
 mum imputat Politianus, quibus vt hic patro-
 cinari nolim, ita puto nihilominus inuectum
 mendarum ab audacibus quibusdam ac sciolis
 Italis. Vt ne commemorem interim supposi-
 titia, falsoq; titulo Ciceronem authorem men-
 tiētia. Quo de genere sunt libri rhetorici qua-
 tuor ad Herennium, hominis haud quaquam
 indocti. Sunt & inter orationes, quæ non à Ci-
 cerone scriptæ, sed alio quopiā erudito exer-
 cendæ dictionis gratia confictæ videntur. Ad-
 iecta est nuper oratio pro M. Valerio, quæ so-
 loecismis scatebat, tantum abest, vt Ciceronia-
 na dici possit. Nec desunt qui Portij Latronis
 declamationem in Catilinam pro Ciceroniana
 legant oratione. Proinde si deuotis animis nos

vnus Ciceronis imitationi dediderimus, citra
delectum expressuri quicquid apud illum com-
pererimus, nonne nosmet in summū coniece-
rimus discriminē, ne quum diu multūq; nos ip-
sos torserimus, tandē Goticas voces, aut Teu-
tonum solœcismos pro Ciceronianis flosculis
amplectamur æmulemurq;? N O S. Istud ma-
lum auertant Musæ. B V L. Vereor ne Musis
dormitantibus id nobis frequēter eueniat No-
sopone. Nec enim semel, lusum hunc vidimus.
Fragmentū è Cicerone decerptū addito Ger-
mani cuiuspiam titulo, quàm deridebant: quo-
ties barbarum inclamabant, qui sibi valde Ci-
ceroniani videbantur. Rursus aliquid pridie
confictum proferebatur in medium, addeba-
tur Ciceronis nomen, & fingebatur exemplar
reperitū in bibliotheca peruetusta. Quàm ex-
osculabantur, quàm adorabāt diuinam illam,
& inimitabilē Ciceronis phrasim? Quid quod
eruditi non negant in Ciceronis scriptis inue-
niri solœcismos inexcusabiles, quales & olim
exciderunt & excidunt hodie viris eruditis,
dum in varie distracta cogitatione, magis sen-
tentia præcedentis meminerunt, quàm ver-
borum, eoque fit, vt periodi clausula priori-
bus non respondeat. Quod genus sit, Diutius
commorans Athenis, quoniam venti nega-
bant soluendi facultatē, erat animus ad te scri-
bere: Initio versabatur in animo, volebam, aut
statuerā, post magis arrisit, in animo erat, quæ
voces eundem efficiūt sensum, sed parum con-

gruunt ijs quæ præcesserāt. Quin Aul. Gellius libro sexto cap. decimoquinto, profert locum ex secūdo lib. Ciceronis de gloria, in quo manifesto lapsus est, versus aliquot Homericos ex Iliados ꝛ tribuens Aiaci, quum ibi dicātur ab Hectore. An id quoque conabimur æmulari? Id profecto faciendum, si totum exprimemus. Ad hæc obseruatū memoriæqꝫ proditum est, Ciceronē dixisse quædā quæ nemo doctus putauit imitanda, veluti quū ait, in potestātē esse, pro, in potestate esse. Ac sanè fieri potest, vt illud tem. pro te, fecerit in autographo, calami fluxus, aut alius quispiā casus, aut in alijs exemplaribus librarius oscitās induxerit. Rursus in edicto M. Antonij, M. Tullius veluti barbarā & Latinis inauditā vocē proscindit, pijssimus à pio, quum ea apud probatissimos latinæ linguæ scriptores reperiatur. Idem vt solœcō in eo reprehēdit, quod scripsisset, facere cōtume liam, quemadmodum dicimus Latine, facere iniuriam, quum apud Terentium, optimum, ni fallor, elegantia Romanæ authorem ita loquatur Thais, Nam si ego digna hac contumelia sim maxime, at tu indignus qui faceres tamen: opinor enim tacite repeti contumeliam. Idem ab his vocibus nouissime & nouissimus, ceu male latinis abstinuit, quum eis non veriti sint vti M. Cato & Sallustius. Quare religione M. Tullium Aul. Gellius testatur vsū & in alijs multis dictionibus, quibus authores bene Latini, & ante illum & post

illum frequenter vsi sunt. Fertur & geminum
 ff, scripsisse, quoties antecedeat longa vocalis
 velut in caussa, viffe, remissi pro caussa, vife, re-
 missi. Num igitur totum Ciceronem imitan-
 tes abstinebimus ab his quæ cõtra doctissimo-
 rum hominum sententiam vni Ciceroni non
 placuerunt, aut ea sequemur quæ nulli docti
 voluerunt imitari, ac nec excusare potuerunt?
 H Y P. Isthuc quidem amantiũ est, etiam neuos
 earum quas amant exosculari. B V L. Age si to-
 tus erit exprimẽdus, num illius exemplo Mus-
 sis & Apolline nullo scribemus versus? N O S.
 Carmen excipio. B V L. Næ tu bonam erudi-
 tionis partem excipis, dum carmen excipis.
 Cæterum quid vetat quo minus vtamur hac
 exceptione & in his virtutibus, in quibus ab
 alijs superatur Cicero, quemadmodum in
 hoc toto genere multis est inferior, ne dicã om-
 nibus. Quos multos versus admiscet scriptis suis
 ex Homero, Sophocle & Euripide parũ felici-
 ter versus, præter Græcorũ exemplũ in iambis
 cis eam vsurpans libertatẽ, quã sibi Latini co-
 mœdiarũ scriptores permiserũt. Tu si quid si-
 mile voles facere, nõ vereberis ea felicius, si pos-
 sis, ac minore licẽtia vertere, ne sis parũ Cice-
 roni similis? An non dehonestat orationẽ solu-
 tã, qui versiculos, quos vertẽdo facit suos, parũ
 reliquẽ dictioni cõgruẽtes admiscet? Tũ quo-
 niã identidẽ ille suis libris aspergit versus En-
 nianos, Neuianos, Pacuuianos & Lucilianos,
 horridã illã & inconditã antiquitatẽ resipien-

tes: tibi religio erit similes, imò dissimiles ver-
sus ex Vergilio, Horatio, Ouidio, Lucano, Per-
siove proferre, quorum lucubrationes, vt mi-
nus horroris, ita plus habent tum elegantia, tum
eruditionis? An hic metues videri M. Tul-
lio dissimilis? N O S. Certe non nihil recesseri-
mus ab eo, quē modis omnib⁹ exprimere cona-
mur. B V L. At quòd est necesse semper ac mo-
dis omnibus esse similem, quū sæpe potius sit
esse parē, & interdū facilius sit superare quàm
equare, hoc est, meliora scribere, quàm similia.
N O S. Meliora Ciceronianis ne Musas quidem
ipsas dicturas opinor. H Y P. Fortasse possent,
si neruos intenderent, & noctu incœnatæ scri-
berēt, ad lucernulam. B V L. Ne quæso cōmo-
ueare Nosopone, semel stipulatus sum impu-
ne dicēdi quæ viderentur, potestatem. Si quis
vsque adeo deditus addictusq; Ciceroni, quem
admodum nos hæctenus sumus, an nō pericu-
lum sit, ne cæcus amore, vel pro virtutib⁹ ad-
miretur vitia, vel sciens ipsa quoq; vitia effin-
gat? N O S. ἡράκλας, in Cicerone vitia? B V L.
Nulla, nisi fortē solœcismus vitium est apud
alios, apud Ciceronem nō est. At solœcismos,
vt diximus, eruditi cōmonstrant in libris M.
Tullij. Nisi labi memoria vitium non est, &
hoc cōmonstratum est à doctis. Si vitium non
est immoderata mentione propriarū laudum
etiam illum grauare cui patrocinaris, quod in
Milonis defensione factum testatur Alconius
Pædianus, & vix vsquam non submolestus est

hoc affectu Cicero, non sine causa, vt eleganter inquit Seneca, sed sine fine glorians. Et haud scio vtra re sit intemperantior, de se gloriano an alios infectando. Quocunq; colore defenderimus hæc, illud inficiari non poterimus, hac duntaxat in parte rectius exemplū ab alijs peti posse. N O S. Missum faciamus sermonem de moribus, de viribus ac virtutibus eloquēdi nobis instituta est disputatio. B V L. Ego vero lubens missum fecero, nisi rhetores ipsi contenderent, bonum oratorem esse non posse, qui nō sit idem vir bonus. Verum age, num tibi videtur esse vitiosa compositio, si dictio sequēs incipiat ab iisdem syllabis, in quas desijt præcedēs, velut Echūs imaginē ludicrā referēs. Quod genus si dicas, ne mihi dona donata, ne voces referas feras, ne mihi per imperitos scribas scribas. N O S. Fateor ineptā & absurdam compositionem. B V L. Atqui talem proferunt ex amasio nostro Cicerone: O fortunatam natam me Consule Romam. N O S. Iam semel carnē excepi. B V L. Per me licebit, modo simul excipias illud totum Ciceronem. Sed nondum elapsus es. En tibi nihilo meliorem compositionem ex oratione soluta refert Quintilian⁹. Res mihi inuisæ visę sunt Brute. Aut si malis Ciceroniano sonare more, inuisę visę sunt. Ne quid calumnier interim de duobus molossis in clausula. N O S. Isthuc excidit in epistola familiari. B V L. Nihil repugno, tantum quæro num existimes imitandū?

ERAS. ROT. DIALOGVS

Certe fateris aliquid posse dici melius. N O S.
 Nescio. B V L. Quid hic memorem de voca-
 lium crebra collisione, quæ reddit hiulcam &
 inamœnam orationem? At non hoc quoq; no-
 tatum est à doctis in Cicerone? Neglexit, in-
 quies, nihil reclamo, modò fateamur quiddam
 esse, quod apud alios aut nō sit, aut sit melius.
 Rursus ex te quærā, ecquem nouisti scripto-
 rem tam vigilantem, tamq; felicem, ut non a-
 licubi dormitarit? N O S. Quid ni? homines es-
 rant. B V L. Inter homines igitur numeras Ci-
 ronem? N O S. Interdum. B V L. Vtrum igitur
 putes esse consultius, imitari dormitantē Tul-
 lium, an vigilātem Sallustium, aut Brutū, aut
 Cæsarem? H Y P. Quis nō mallet vigilantē ex-
 primere? B V L. An non sic Homerū imitatus
 est Vergilius, ut multa correxerit, nonnulla
 reliquerit? Nonne sic Hesiodum, ut nusquam
 non vicerit? Nonne sic Horatius est Lyricos
 æmulatus, ut ex vnoquoq; decerpens quod es-
 set bellissimum, omnes post se reliquerit?
 Ego, inquit, apis Matinæ More modòque
 Grata carpentis thyma per laborem
 Plurimum, circa nemus, vuidique
 Tiburis ripas, operosa paruus
 Carmina fingo. An non sic imitatus Luci-
 liū, ut quædā in illo sciens prætermiserit, ab a-
 liis sumpturus quod imitatione dignius esset?
 Quid alios cōmemorē? nū ipse M. Tullius tā
 admirabilē eloquentiā ex vno quopiā contra-
 xit? An potius excussis Græcorū pariter ac La

tinorum philosophis, historicis, rhetoribus, comicis, tragicis, lyricis: demū ex omni scriptorum omnium genere suam illā diuinā phrasim collegit, cōtexuit, absoluit? Si modis omnibus libet imitari Ciceronē, & hoc illius exemplum imitemur. **H Y P.** Nō absurde mihi Nosoponi loqui videtur Bulephorus. **B V L.** Quid? an nō hoc ipse docuit Cicero, caput artis esse dissimulare artē? Friget enim, & fide caret, ac velut insidiosa timetur oratio, quę significationē artis dedit. Quis enim ab eo nō metuat, qui fucum & vim parat animis nostris? Itaq; si feliciter Ciceronem imitari volumus, dissimulāda cū primis est ipsa Ciceronis imitatio. At qui nusquā discedit ab illius lineamentis, qui verba, figuras, numeros ex illo concinnat, quaedā imitās etiā non imitanda: veluti quidā Platonis discipuli, adductis humeris p̄ceptorē referebant: Aristotelis auditores subbalbum quiddā in loquendo, quod in eo fuisse legitur, reddebant: quoniā manifesto p̄ se fert imitandi studiū, cui videbitur ex animo loqui, aut quid laudis assequetur deniq;? Nimirū id quod assequuntur ij qui scribunt cētones. Delectāt fortassis, sed paulisper, sed ociosos duntaxat. Cæterum nec docēt, nec mouēt, nec persuadent. Summa laus est, probe tenet Virgilium, multo sudore cōcinnauit emblemata. **N O.** Quo magis elucebit imitatio, hoc magis habebor Ciceronian⁹. Hęc est votorū summa. **B V.** Recte dicis si facundiā ostētationi paramus, nō vsui. Verū plu

rimū interest inter histrionem & oratorē. Illi delectasse satis est: hic etiā prodesse studet, si modo vir bonus est. Quod si non est, nec oratoris nomen tueri poterit. Iam demonstraui opinor in Cicerone quædam esse vitanda, quædam in eo desiderari, quædam sic adesse, vt in his ab alijs hac parte felicioribus superetur. Sed donemus nullū esse virtutū aut ornamentorū genus, in quo nō sit cæteris vel par vel superior: certe in alijs alia magis eminent ob raritatem, quæ in M. Tullio ornamentorum densitate velut obscurantur: perinde quasi si certas stellas notare velis, facilius id facies si ratæ luceant, quàm si tota cæli pars pariter insignibus obsita sit. Iridem si vestē conspicias totam gemmis obtectam minus te capient singulæ. N O S. Qui totū imbibit Ciceronem, non potest aliud quàm Ciceronem exprimere. B V L. Eodem reuoluimur. Fatebor eloquentem, qui Ciceronem feliciter expresse rit: sed qui totū, exceptis vitijs: & ne sim iniquior, vnà cum ipsijs vitijs, modo totum. Feremus illud subinnane, feremus mentum leua demulceri, feremus & collum oblongum atq; exilius, feremus perpetuam vocis contentionem, feremus indecoram parūmq; virilem in initio dicendi trepidationem, feremus iocorū intēperantiā: & si sunt qua alia, in quibus M. Tullius vel sibi, vel alijs displicuit, modo simul & illa exprimant, quibus ista vel texit ille, vel pensauit. N O S. Vtinā id mihi contingat ante

supremū vitæ diem. BVL. Istuc vt contingat nunc agimus Nosopone. At vide quàm multa quàm paucis complectitur, qui totum dicit Ciceronem. Sed ô Musæ, quantulam Cicero- nis portionem nobis referunt isti Ciceronis simij, qui vocolis, formulis, tropis & clausulis aliquot, hinc atq; hinc ceu corrogatis summā modo cutem, seu bracteam potius Ciceronis nobis exhibent. Sic olim Atticum dicendi ge- nus quidam æmulabantur, quū interim essent aridi, ieiuni, frigidiq; semper, vt ait ille, manū intra pallium habentes, nec subtilitatem, nec sanitatem, nec gratiam Atticorū vlla ex parte possent assequi. Optimo iure Quintilianus irridet quosdam, qui se germanos Ciceronis haberi volebant, quòd aliquoties his vocibus absoluerent clausulam, esse videatur, quod ea semel atq; iterum Ciceroni forsitan excidit, si periodū longiore ambitu circūduxissent, quòd in initijs præsertim nōnunq̄ fecit ille. Nec ho- die parum multi sunt istorū similes, qui sese valde mirantur, & alteros, vt aiunt, Cicerones esse credūt, si prima vox orationis sit quanq̄, aut, etsi, animaduerti, aut quum, aut si, quod officiorū libros sic ordiatur M. Tulli⁹, Quāq̄ te Marce fili, periodum vix nono versu absol- uens. Et pro lege Manilia, Quāq̄ mihi sem- per. Laudatissimam illam pro Milone oratio- nem sic auspicatus est, Etsi vereor iudices, Rursus Philippicarum duodecimā, Etsi mini- me decere videtur. Item pro C. Rabirio, Etsi

Quirites. Et epistolis aliquot simile est initiū.
 Et haud scio an isti libros ad Herennium ob
 id tribuant Ciceroni, quòd ab etsi, capiat ex
 ordium. Porrò De finibus bonorum librum
 quintum sic incipit, Quū audiuissem Antio-
 chum Brute. Tusculanas quæstiones sic auspi-
 catur, Quū defensionū laboribus. Et eiusdem
 operis quartum librum, Quū multis in locis
 nostrorum hominum ingenia. Pro L. Flacco,
 Quum in maximis periculis. Item pro domo
 sua ad Pontifices, Quū multa diuinitus. Iterū
 pro Plantio, Quū propter egregiam. Ad hæc
 librū de natura deorum primum, Quū mul-
 tæ res in philosophia. Et Scipionis somnium,
 Quū multæ res in Africa. Pro Rabirio dicēs
 sic orditur, Animaduerti iudices. Rursus ad
 Brutū de paradoxis Stoicorum, Animaduerti
 Brute. Pro L. Cornelio Balbo sic orditur, Si
 authoritas patronorum. Pro P. Sestio, Si quis
 antea iudices. Pro Cecinna, Si quantum in a-
 gro. Pro Archia poeta, Si quid est in me inge-
 nij. In Vatiniū testē, Si tua tantūmodo. Vas-
 tini. Ad equites iturus in exilium, Si quando
 inimicorum. Ad senatum post reditum, Si P.
 C. vestris. Pro M. Cælio, Si quis iudices. De
 prouincijs consularibus, Si quis vestrūm P. C.
 Quid autē magis ridiculū, ac Ciceroni dissi-
 mili⁹ esse possit, q̄ nihil habere Ciceronis præ-
 ter tales voculas in orationis exordio? De qui-
 bus si quis percontetur Ciceronē, quur ab ijs
 vocibus sit orsus, respōdebit, opinor, quod in

inſulis fortunatis Luciano reſpōdit Homerus, roganti quur primā Iliadis dictionē voluerit eſſe *μῆνις*, nam hęc quęſtio multis ſeculis torferat grāmaticos, illud, inquit, tum forte venit in mentē. Cōſimilis impudentiæ ſunt, qui ſibi pluſq̃ Ciceroniani vidētur quòd aliquoties inſulciant, etiā atq; etiā pro vehementer, & maiorem in modū pro valde, identidē pro ſubinde, quum & tum quoties inæqualis momentū ſunt quæ cōnectimus, tum & tum quoties æqualis, tuorū in me meritorum, Quid quæris, pro in ſumma, aut breuiter, Nō ſolum peto, verum etiā oro contendōq; Ante hac dilexiſe tantum, nunc etiā amare mihi videor, Valetudinē tuam cura, & me, vt facis ama. Non ille quidem vir malus, ſed parū diligēs: qua loquutionis formula ſic M. Tullius videtur deletatus, vt in eadem pagina crebro repetitam inuenias. Simile eſt, quum per illud, pronomē indicat non quod præceſſit, ſed quod mox ſequitur. Et in Epistolis fortalliſ ſemel atq; iterū dixit, cogitabā in Tuſculanū: itaq; Ciceronianus ſibi videtur, qui ſubinde dixerit, Romam cogitabā, pro eo quod erat, in animo habebā, ſiue ſtatuerā proficiſci Romā. M. Tulli⁹ anni numerū non adſcribit epistolis, ſed tantū mēſis diem, Et Ciceronianus non erit, ſi quis à Chriſti natali annū aſcripſerit, quod ſæpe neceſſarium eſt, ſemper vtile? Iidē non ferunt, ſi quis honoris gratia nomen eius, ad quem ſcribat, ſuo præferat, Quod genus ſit, Carolo

Cæsari Codrus Vrceus salutem. Par flagitiū existimant, si quid dignitatis, aut laudis addas proprio nomini, velut, Inclyto Pannoniæ Boemiarū regi Ferdinando Velius S. D. Nec Plinio Iuniori possunt ignoscere, quod suū appellat, si quādo scribit amico, quum eius facti nullum apud Ciceronē extet exemplū. Vt parum Tullianus reijcietur, qui, quod exemplū à principum officijs mutuati docti quidā nuper vsurpare cœperunt, summā eius epistolæ, cui respōdere parat in initio proponat, quòd id nusq̄ factum sit à M. Tullio. Noui quosdā notatos vt solœcos, quod in salutatione pro S. D. posuerint S. P. D. Id est, salutē plurimā dicit, quòd negarent hoc apud Ciceronē inueniri. Nonnulli vero putant & illud Tullianū esse, salutationē non in fronte, sed in tergo literarū pōnere, quod his verbis admoneretur Lator, quas quibus deberet reddere non sine salutatiōis officio. Quātula res facit, vt ab hac palma decidamus. Multo vero minus erit Ciceronianus, qui salutarit hac formula, Hilarius Bertulphus Leuino Panagatho totius hominis salutem, aut salutem perpetuam. Verū hic quoque longius aberit à Ciceroniano, qui sic orsus fuerit epistolam, Gratia, pax & misericordia à deo patre & domino Iesu Christo. Item qui pro cura vt recte valeas, ita claudat epistolam, Sospitet te dominus Iesus: aut, incolumem te seruet dominus totius salutis author. Quos risus, quos cachinnos hic tollent

Ciceroniani? Quid autem admissum est piaculi? An non verba Latina sunt, munda, sonantia, atque etiam splendida? Iam si sensum introspicias, quanto plus est hic quam in salutē dicit, & bene vale. Quid vulgarius quam dicere salutem? Præstat hoc officium herus seruo, inimicus inimico. Quis autem crederet esse Latinum, dicit illi salutem, & iubet illum saluere, nisi nobis sermonem hunc veterum cōsuetudo cōmendaret? Hoc in aditu. Iam in digressu, vale dicimus & his quibus male precamur, Quāto melior emphasis in formulis Christianorū, si modo vere & ex animo simus Christiani. Gratia declarat gratuitam condonationem admissorum: pax quietem & gaudium consciētiae, quod deū pro irato habemus propitium? misericordia dotes varias & corporis & animi, quibus suos locupletat arcani spiritus benignitas, quoque magis speremus nobis hæc fore perpetua, additur à deo patre & domino nostro Iesu Christo. Quū patrē audis, ponis seruilem trepidationē, ascitus in affectū filij, quum dominū audis, cōfirmaris aduersus vires satanæ. Non deseret ille quod tam care redemit, & vnus potentior est vniuersis satanæ cohortibus. Quid suauius his verbis ei, qui iam hæc apud se sentit: quid vtili⁹ hac admonitione ei, qui nondum in hūc affectū transiit? Verbis itaque non vincimur, imò vincimus potius: sententiā longe superamus. Restat illud decorum & aptum quod vbiq; cum

primis spectandum est. At hæc quanto magis
 conueniunt homini Christiano, quàm illa, salu
 tem dicit, & cura vt valeas. Tantū faceſſat illa
 puerilis imaginatio, non sic loquutus est Cice
 ro. Quid miri, ſi non sic loquutus est, quū rem
 ignorarit? Quot millia ſunt rerum, de quibus
 nobis frequenter dicendum eſt, de quibus M.
 Tullius ne ſomniauit quidē? At ſi viueret nos
 biſcum eadem loqueretur. An non igitur fri
 gidi vidētur imitatores, qui talium rerum ob
 ſeruatiunculis referūt M. Tullium, ac diſſimu
 latis tot diuinis viri virtutibus, numeris, tro
 pis, formulis ac dictiunculis ea imitantur, quæ
 M. Tullio vel placuerūt, vel crebrius excide
 runt. Hæc ad te quidē nihil attinent Noſopo
 ne, ſed tamē, quoniam incidit vt de Ciceronis
 imitatoribus loqueremur, & hæc commemo
 rare non ab re viſum eſt. Hoc hominū genus,
 & nobis, & ipſi Ciceroni pariter inuiſum eſſe
 debet: Nobis qui vere Ciceronē conamur ex
 primere, quia per iſtos vocamur in iocum &
 fabulam, dum ex illorum æſtimamur ſtultitia:
 Ciceroni, qui per tales, vt antè diximus, imita
 tores nō aliter infamatur, quàm bonus præce
 ptor per malos diſcipulos, probus vir per im
 probos liberos, formoſa mulier per imperitū
 pictorem. Quēadmodū autem nulli magis ſe
 ſaſtant ac venditant de præceptorū ac maio
 rum nomine, quàm indocti diſcipuli & impro
 bi filij, aliunde captātes virtutis opinionē, quū
 ſuis bonis eam cōciliare non queant: ita nulli

gestiunt insolentius nomine Ciceronis, quàm qui Ciceroni sunt dissimillimi. Noui medicos insigniter artis quam profitebatur imperitos, qui quo quæstū facerēt vberiorē, celebris alicuius medici, quem vix viderant, se discipulos iactabāt, rogatiq; quur præter artem hoc aut illud ministrarēt ægrotis, cōuicio respōdere solent, Num tu illo doctior? Hunc præceptorē sequor. Atqui illius quem nominabāt penè nihil imitabantur, præter vitanda potius quàm æmulanda: puta si forte celebris ille, fuit in respondēdo cōsultorib⁹ difficilior aut morosior, vel in exigēda mercede durior. Quo tandem animo credis egregiū illum medicū esse erga tales discipulos? H Y P. Haud dubiū quin pessimo, nisi prorsus nullam habet existimationis suæ rationem. B V L. Quonam reliquos eiusdem medici veros ac germanos discipulos? H Y P. Æque malo, quod apud vulgus tales habentur discipuli, qualem experiūtur illum gloriosum impostorem. B V L. An non audimus patres familiās obiurgantes male moratos filios, Vos me redditis infamem & inuisum ciuibus meis, vos obscuratis imagines maiorū, pudet me talium liberorum: si pergitis, abdicabo vos. Nonne ad consimilē modū audimus interdū fratrem indignari fratri, quòd illius improbis moribus detrimentū opinionis suæ capiat? Hoc animo p̄babile est Ciceronē esse in istos ridiculos simios, hoc animo nos esse decet, qui illi⁹ γνήσια τέκνα studem⁹ haberi. N O S.

In re tam præclara nonnihil est vel vmbra
 assequi. BVL. Sit hoc aliquid, quibus satis est
 vmbra vocari Ciceronis: ego nec Apollinis
 vmbra dici me cupiam. Malim enim esse vi-
 uus Crassus, quàm vmbra Cicerone. Verum
 vt quod instituimus peragamus, fac esse qui to-
 tum Ciceronem in verbis, figuris & numeris ex-
 primat, quod ipsum tamem an multi possint ne-
 scio, quantulum is habebit Ciceronis? Sit hoc in
 imitando Cicerone, quod Zeufis fuit in effi-
 giando corpore muliebri. Expressit liniamen-
 ta, colorem, ætatem, & vt summum artificium præ-
 stiterit, affectus nonnihil, hoc est, dolentis, gau-
 dentis, irati, metuentis, attentis, aut dormitantis.
 Hæc qui præstiterit, nonne quicquid ars pos-
 test absoluit? Quantum licuit, viuam hominis spe-
 ciem in mutum simulachrum transtulit. Nec aliud
 exigi potest à pictore. Agnoscis formam eius
 quæ depicta est, vides ætatem & affectus, for-
 tassit & valetudinem, adde, quod à quibusdam
 effectum legimus: agnoscit indolem & mores
 & vitæ spatium physiognomus. Sed immane
 quantum illic abest hominis? Quod ex summa
 cute conijci potest, expressum est. Cæterum
 quum homo constet ex anima & corpore, quan-
 tulum illic est partis, eiusque deterioris? Vbi ce-
 rebrum, vbi caro, vbi venæ, vbi nerui & ossa,
 vbi intestina, vbi sanguis, spiritus & phlegma,
 vbi vita, vbi motus, vbi sensus, vbi vox & ser-
 mo, denique vbi quæ sunt hominis propria,
 mens, ingenium, memoria, consiliū? Quemad-

modum quæ sunt hominis præcipua, pictori sunt inimitabilia, ita summas oratoris virtutes nulla assequitur affectatio, sed à nobis ipsis sumamus oportet. Verùm à pictore nihil aliud exigitur, si præstitit quod vnũ ars profitetur: à nobis, si totũ Ciceronẽ exprimere volumus, multo aliud requiritur. Si nostrũ simulachrũ, quo M. Tullium effingimus, careat vita, actu, affectu, neruis & ossibus, quid erit imitatione nostra frigidius? Sed multo magis erit ridiculum, si tuberibus, neuis, cicatricibus, aliãve mēbri deformitate demum efficiamus, vt lector agnoscat nos legisse Ciceronem. H Y P. Istius generis pictor quidã nuper risui nobis fuit: Susceperat effingendũ ad viuam formam Murium sodalẽ nostrũ: quũcũq; veram hominis formam reddere nõ posset, circũspectabat si quid haberet in corpore seu vestitu notabile. Æstate coeperat, iãmque magna ex parte tabulam absoluerat, pinxerat anulum quem gestabat, pinxerat crumenam & cingulum, tum pileum capitis diligenter expressit. Animaduertit illi in leuæ manus indice esse cicatricem, eam expressit accurate. Tum in dextra, qua manus peninsula brachio comittitur, tuber insigne, nec hoc prætermisit. Rursus in supercilio dextro pilos aliquot in diuersum flexos reddidit. Item in bucca leua cicatricẽ effinxit, vulneris vestigiũ. Vbi reuersus, nam crebro redibat ad exẽplar, vidisset barbã demessã, effinxit nouũ mentũ: rursus vbi barbã aliquan-

tulum prouenisse, quia magis id placebat, mu-
 tauit illi mentū. Interim oborta est Murio fe-
 bricula, ea, vt solet recedēs, in labiū eruperat,
 pictor expressit pustulā. Tandē venit hyems,
 sumptū est aliud pileum, mutauit picturam:
 sumpta est vestis hyberna pellibus subducta,
 pinxit nouam vestem. Rigor mutarat colorē,
 & cutem, vt solet, contraxerat, mutauit totam
 cutem: inciderat pituita, quæ sinistrū oculum
 vitiarat, & nasum, dum frequēter emungitur,
 reddiderat & aliquanto maiorem, & multo ru-
 bicundiolem, pinxit illi nouum oculum & na-
 sum nouum. Si quando vidisset impexum, ex-
 primebat capillorum inæqualitatem: rursus
 si pexum, componebat capillitiū: forte dormi-
 tabat Murius dum pingeretur, expressit dor-
 mitantem: sumpserat pharmacū hortatu me-
 dici, ea res addidit aliquid senij: mutauit faciē.
 Si veram ac natiuam hominis formā potuis-
 set exprimere, non confugisset ad hæc πᾶσι
 γὰρ. Itaq; si ad istum modum imitemur Cice-
 ronem, nōne merito clamet in nos Hora-
 tius, O imitatores seruum pecus, vt mihi sæ-
 pe Risum, sæpe iocum vestri mouere tumul-
 tus! Sed finge nos feliciter expressisse Cice-
 ronem quicquid hominis exprimere potest abso-
 lutus pictor, vbi pectus illud Ciceronis, vbi re-
 rum tā copiosa, tā felix inuētio, vbi dispositio-
 nis ratio, vbi propositionū excogitatio, vbi cō-
 siliū in tractādis argumētis, vbi vis in mouen-
 dis affectibus, vbi iucunditas in delectādo, vbi

tam felix ac prompta memoria, vbi tantarum
 rerum cognitio, denique vbi mens illa spirans
 etiamnum in scriptis, vbi genius ille peculiarē
 & arcanā adferens energiam? Hęc si absint, quā
 erit frigidum imitationis nostræ simulachrum?
 N O S. Ista diserte tu quidem Bulephore, sed
 quorsum spectant, nisi vt adolescentes ab ef-
 fingendo Cicerone deterreas? B V L. Bona ver-
 ba Nosopone, Quin potius eò spectant hæc
 omnia, vt contempto simiorū quorundam in-
 epto tumultu, Ciceronem, quatenus licet & to-
 tum & feliciter imitemur. N O S. Hic sanè rem
 eandem agimus. B V L. Id nō fiat dextre, futu-
 rum est vt sedulo quidem, sed parum feliciter
 æmulando, Ciceronis dissimillimi reddamur.
 Nihil enim periculosius esse scito, quā affectare
 Ciceronis imaginem. Male cessit gigantibus
 affectasse sedem Iouis. Nonnullis exitium at-
 tulit euocasse deos. Periculosæ plenum opus
 aleæ est, diuinam illam & humana natura su-
 periores exprimere linguā. Cicero nasci for-
 tallis potest aliquis, fieri nemo. N O S. Quid nūc
 agis? B V L. Quia virtutes illius vt summę sunt
 ita vitij sunt proximę. Porro fieri non potest
 quin imitatio defluat ab eo, quod sequi tantū,
 non etiam vincere studet. Proinde quo impen-
 sius affectas illius simulachrum hoc vitio pro-
 prior es. N O S. Non satis intelligo quod dicas.
 B V L. Efficiam vt intelligas. Nonne medici
 corporis optimam valetudinem prædicant per-
 culosissimam, quòd aduersæ valetudini sit

proxima? N O S. Audiui. Quid tum postea?
 B V L. Summa monarchia nonne tyrannidi
 proxima est? N O S. Aiunt. B V L. Et tamē sum
 ma monarchia nihil est melius, si absit tyran
 nis. Et sūma liberalitas nonne vicina est pro
 fusionis vitio? Et sūma seueritas an nō affinis
 est truculentia? N O S. Sanè. B V L. Et summa
 festiuitas vrbaniatq;, nonne ad scurrilitatis ac
 leuitatis accedit viciniam? N O S. Desine cōme
 morare cætera, finge me de singulis esse cōfes
 sum. B V L. Prius audies illud Horatianum,
 Breuis esse laboro,
 Obscurus fio, sectantem lenia, nerui
 Deficiunt, animiq;, professus grandia turget.
 Ita qui affectant Atticismum pro argutis ac
 venustis fiunt aridi: qui genus Rhodiense, dis
 soluti: qui Asiaticum, tumidi. Laudata est in
 Sallustio cōpositionis breuitas, nonne si quis
 hāc superstitiose conetur æmulari, periculum
 sit ne concisus & abruptus euadat? N O S. For
 tasse. B V L. Prædicatus est in Demosthene ver
 borum & argumentorū modus, cui nihil pos
 sis detrudere. N O S. Ita censuit Quintilianus.
 B V L. Ad hanc laudem æmulandam, si quis se
 cōponat anxie, quo Demosthenicus videatur,
 periculo vicin⁹ est, ne minus dicat, q̄ oportet.
 Applauditur Isocratis structuræ numerisq;.
 Huc qui vehementer annitatur, in periculum
 veniet, ne superstitione compositionis sit mo
 lestus, & artificij iactatione fidē amittat. Sene
 cæ laudata est copia. Huius incautus ac sedus

lus æmulator periclitatur, ne redundās & im-
 modicus euadat pro copioso. Bruti grauitatē
 si æmuleris anxie, fortassis tristis & asper eua-
 des. Laudatur Crispi iucunditas: Huius æmu-
 lator veniet in discrimen, ne pro iucundo fi-
 at ineptus aut leuis. Noui qui quum mirabilē
 illam Ouidij facilitatem conarentur exprime-
 re, versus effutirent, & neruis & spiritu caren-
 tes. Et ne singulos commemorando tibi siam
 molestus, dicam in genere quod restat. In qui-
 busdam eminet argumentandi subtilitas. Hęc
 qui vehementer affectat, periclitatur, ne vel
 frigidus, vel obscurus euadat. In alijs admira-
 mur felicem artis neglectum. Hoc qui conten-
 dit effingere, fortassis in vulgare dicendi vel
 potius garriendi genus incidet. In alio dilucet
 summa artis obseruatio. Id qui nitatur expri-
 mere, incidet in scenicum quoddam dicēdi ge-
 nus. Atticę frugalitati proxima est exilitas: co-
 piose verborum fluxui vicina est loquacitas.
 Summam in mouendis affectibus dinosin ex-
 cipit insanix species, vt granditatem fastus, al-
 seuerandi fiduciā, improbitas. N o s. Confessa
 predicat. B v l. Ex his vero sunt quædam quę
 sic eminet in authoribus, vt pro vitijs haben-
 da sint, nisi iunctis virtutis pensarentur: quę
 admodum in Seneca cōpositionis abruptū, &
 sententiarū immodicā densitatem multę vir-
 tutes excusant, vt præceptorū sanctitas, verbo-
 rum ac rerum splendor, ac iucunditas orati-
 onis. Nec Isocratis laudaretur cōpositio, nisi

perspicuitas dictionis & sententiarum graui-
 tas illi patrocinaretur. N O S. Nihil adhuc au-
 dio falsi: cæterum quorsum hæc tendant non-
 dum video. B V L. Nimirū huc. Quum in vno
 Cicerone tam multa sint huiusmodi pericu-
 losa mihi videtur illius superstitiosa & addicta
 æmulatio, quādo virtutes quibus ista vel com-
 mendauit, vel texit, æmulari non possumus.
 N O S. Quanam ista dicis? B V L. Tam fluidū
 est illi dictionis genus, vt remissus ac solutus
 alicubi videri queat: tam exuberans verborū
 copia, vt redundans: tam artis obseruans, vt
 declamatori quā oratori propior, fidei ia-
 ctura captās artificij gloriam: tam liber in in-
 sectando, vt maledicus haberi possit, tam effu-
 sus in iocos, vt Catoni consuli risum mouerit
 tam blandus alicubi, vt abiectus: tam composi-
 tus, vt seuerioribus ingenijs mollis ac parum
 vir dictus sit. Hæc vt fateamur in Cicerone
 vitia non esse, propter insignem illā naturæ fe-
 licitatē quā decent quæ facit omnia: vt etiam
 virtutes sint, sic tamen sunt, vt ob viciniā nō
 careant specie vitiorū sub iniquo iudice, repre-
 hensionem omnē eximijs ac pluribus virtu-
 tibus pēsauit, vt omnium iudicio calumniator
 & impudens habeatur, qui conetur aliquid in
 huius oratione reprehendere: verum has vir-
 tutes nō studemus exprimere, & si Fabio cre-
 dimus, sunt inimitabiles, nec ab exemplo præ-
 ceptis ve peti possunt, sed à Minerua. Hæc ve-
 ro si absint, qualis erit eorum quæ commemo-

rauimus, imitatio? Colligimus igitur nullius
 imitationem esse periculosiorem, quàm Cice-
 ronis: non tantum eo nomine quòd summus
 orator & extra omnem ingeniorum aleam po-
 situs est (quo titulo Flacc⁹ ab emulacione Pin-
 dari deterret, Icarì exemplo) verum etiã quòd
 pleraque in illo sic summa sunt, vt vitijs sint
 proxima. Hic nimirum præcipitij discrimen.
 N O S. At prius cõueniebat inter nos, quæ ma-
 xime eminent ad imitationem esse accommo-
 datissima, quo videlicet, vt nonnihil decidas
 ab eo quod effingere studes, tamen laudem au-
 feras recte dictionis. B V L. Aliud est eadem
 reddere, aliud similia, aliud imitari præscriptũ,
 aliud seruire, nec aliud quàm sequi. Denique
 defluit ab exemplo, qui non reddit & illa, quæ
 reprehensionẽ excludunt. N O S. Nihil me ter-
 ret periculum, modo tandem hoc laudis asse-
 qui liceat, vt dicar Ciceronianus. B V L. Hæc
 omnia si contemnis, est alius scrupus, qui ma-
 gis vrget animum meum si non grauaberis
 audire. N O S. Vtere pactis arbitrato tuo. B V.
 An censes vllum eloquentis nomen promere-
 ri, qui non dicat apte? N O S. Nequaquã, quãdo-
 quidẽ hæc præcipua virtus est oratoris, appo-
 site dicere. B V L. Verum illud appositũ, vnde
 perpeditur, nõnne partim à rebus de quibus
 verba fiunt: partim à personis, tum dicentiũ,
 tũ audiētium: partim à loco, tẽpore, reliquisq;
 circumstantijs? N O S. Maxime. B V L. Cicero-
 nianum autem nõnne præstantem oratorem

esse vis? N O S. Quid nisi? B V L. Itaque non erit Ciceronianus, si quis in theatro differat de Stoicorum paradoxis, deque Chryssippeis argutijs: aut apud Areopagitas in capitis discrimine lasciuat facetijs: aut de re culinaria, verbis ac figuris tragicorum loquatur. N O S. Isto nihil minus ridiculus erit orator, quam si quis in tragico cultu saltet Atellanas: aut feli quod est in prouerbij, inducat Crocoton, sive purpuram, Bacchum aut Sardanapalum leonis exuuiis, & claua exornet Herculis. Nihil enim laudis meretur, quamlibet per se magnificum, si sit ineptum. B V L. Et commode respondes & vere. Ergo Cicero qui suo seculo dixit optime, non optime dixisset si ætate Catonis Censorij, Scipionis aut Ennij simili modo fuisset loquutus. N O S. Non tulissent aures comptum illud & numerosum dictionis genus, nimirum horridioribus assuetæ. Nam istorum oratio moribus illorum temporum congruebat. B V L. Dicis igitur orationem quasi vestem esse rerum? N O S. Aio, nisi mauius picturam dici. B V L. Vestis igitur quæ decora est puero, non decet senem: nec quæ foeminae congruit conueniret viro: nec quæ decet in nuptijs, deceret in funere. nec quæ laudi dabatur olim ante annos centum, nunc probaretur. N O S. Imò sibilis omnibus & risu omnium exciperetur. Contemplare in picturis non admodum vetustis, fortassis ante annos sexaginta editis, cultum mulierularum aulicarum ac procerum, quo si quis

nūc prodeat in publicum, futurum sit vt pu-
 tribus malis à pueris ac motionib⁹ lapidetur.
 H Y P. Verissima narras. Quis enim nunc fe-
 rat in honestis matronis, cornua, pyramides,
 metasq; praelongas in vertice prominentes,
 frontes ac tempora pilis arte vulsis glabra ad
 medium propè cranium : in viris pileorum
 thoros cum ingenti cauda pensili, oras vestiū
 infectas, thoros in humeris tumētes, cesariem
 duobus digitis supra aures derafam, vestē lō-
 ge breuiorem quàm vt ad genua porrigatur,
 vix pudēda tegētem, calceos rostris in immē-
 sum porrectis, catenam argenteam à genu ad
 talum vsq; reuinctā. Nec illis temporibus mi-
 nus prodigiosus fuisset cultus, qui nunc habe-
 tur honestissimus. N O S. De veste conuenit.
 B V L. Da nunc si libet ex pictoribus Appel-
 lem, qui suę etatis & deos & homines optime
 pingere solitus est, si quo fato rediret in hoc
 seculum, & tales pingeret Germanos, quales
 olim pinxit Græcos: tales monarchas, qualem
 olim pinxit Alexandrum, quum hodie tales
 nō sint, nōne diceretur male pinxisse? N O S.
 Male, quia nō apte. B V L. Si tali habitu pin-
 geret quis deum patrem, quali pinxit olim Io-
 uem: tali specie Christum, quali tum pingebat
 Apollinem, num probares tabulā? N O S.
 Nequaquam. B V L. Quid, si quis virginem
 matrem hodie sic exprimeret, quemadmodū
 Apelles olim effigiebat Dianam: aut Agnem
 virginem ea forma, qua ille pinxit illam om-
 n-

nium literis celebratā ἀναδυσόμενῃ: aut diuā.
 Teclam ea specie qua pinxit Laidē, num hūc
 dicerēs Apelli similem? N O S. Non arbitror.
 B V L. Et si quis templa nostra talibus ornaret
 simulachris, qualib⁹ olī Lysipp⁹ ornauit pha-
 na deorum, num hunc dicerēs Lysippo simi-
 lem? N O S. Non dicerem. B V L. Quur ita?
 N O S. Quia signa rebus nō congruerēt. Idem
 dicerem, si quis a sinū pingeret specie bubali:
 aut accipitrem figura cuculi, etiam si ad eam
 tabulam summam alioqui curam & artē ad-
 hiberet. H Y P. Ego nec illum appellarē pro-
 bum pictorem, qui deformem hominē in ta-
 bula formosum redderet. B V L. Quid si alio-
 qui summā artem præstaret? H Y P. Non di-
 cerem artis expertem tabulā, sed mendacem.
 Potuisset enim aliter pingere, si voluisset. Cæ-
 terū ei quē expressit vel blādiri maluit, vel il-
 ludere. Sed quid? num hūc putas probum ar-
 tificem? N O S. Vt sit, hic certe non præstitit.
 B V L. Bonum igitur virum existimas? N O S.
 Nec bonū artificem, nec bonū virum. Siquidē
 caput artis est, rem, vt est, oculis representare.
 B V L. Ad hoc non est magnopere opus elo-
 quētia Ciceroniana. Nam vestri rhetores per-
 mittunt oratori mentiri nonnunq̄, res humi-
 les verbis attollere, magnificas deijcere, quod
 fanē præstigij genus est, obrepere insidijs in
 animum auditoris. Postremo mouendis affe-
 ctibus, quod veneficij genus est, vim adferre
 mentibus. N O S. Verum, vbi dignus est audi-

tor qui fallatur. B V L. Sed hæc interim mita-
 tamus ἀπεροσδιόνυσα. Mihi satis est, quòd a-
 miatum non probas corpori parum accom-
 modum: quòd picturam damnas, nò aptam ei
 rei, quam profitetur se velle effingere. N O S.
 Sed quem exitum habituræ sunt istæ tuæ So-
 craticæ εἰσαγωγαί? B V L. Videlicet huc ibā
 mi Nosopone. Hoc mihi tecum conuenit, Ci-
 ceronem omnium optime dicere. N O S. Con-
 uenit. B V L. Nec Ciceroniani pulcherrimum
 mereri cognomē, nisi qui similiter possit di-
 cere. N O S. Prorsus. B V L. Tum ne bene quis
 dem dicere, qui nò dicat apte. N O S. Cōuenit &
 isthuc. B V L. Vt autē apte dicamus ita demū
 fieri, si sermo noster personis & reb⁹ presen-
 tibus congruat. N O S. Scilicet. B V L. Quid?
 Videtur præsens seculi status, cum eorū tem-
 porum ratione congruere, quibus vixit ac di-
 xit Cicero, quum sint in diuersum mutata re-
 ligio, imperium, magistratus, respublica, leges,
 mores, studia, ipsa hominum facies, quid non?
 N O S. Nihil simile. B V L. Quid igitur fron-
 tis habeat ille, qui à nobis exigat, vt per om-
 nia Ciceronis more dicamus? Reddat is nobis
 prius Romam illam, quæ fuit olim, reddat se-
 natū & curiam, patres conscriptos, equestrem
 ordinem, populum in tribus & centurias dige-
 stum: reddat augurum & aurspicū collegia,
 Pontifices maximos, flamines & vestales, ædi-
 les, prætores, tribunos plebis, consules, dicta-
 tores, Cæsares, comitia, leges, senatus cōsulta,

plebiffcita, statuas, triumphos, ouationes, supplicationes, phana, delubra, puluinaria, sacrorum ritus, deos deasq̄. Capitolium, & ignem sacrum: reddat prouincias, colonias, municipia, & socios vr̄bis rerum doming. Porro quū vndiquaque tota rerum humanarū scena inuerfa fit, quis hodie potest apte dicere, nisi multum Ciceroni diffimilis? Adeo mihi videtur hoc quod agebamus in diuersum exiffē. Tu negas quenquām bene dicere, nisi Ciceronem exprimat: at res ipfa clamitat, neminē posse bene dicere, nisi prudens recedat ab exemplo Ciceronis. Quocunq̄ me verto, video mutata omnia, in alio fto profcenio, aliud confpicio theatrum, imò mundum alium. Quid faciam? Christiano mihi dicendum est apud Christianos, de religione Christiana: num vt apte dicam imaginabor me viuere ætate Ciceronis, & in frequēte fenatu apud patres cōfcriptos in arce Tarpeia dicere, & ex orationibus quas in fenatu dixit Cicero, voculas alis quot, figuras & numeros emendicabo? Habēda est concio apud promifcuam multitudinē, in qua funt & virgines & vxores & vidue: dicendum est de laude ieiunij, de pœnitentia, de fructu orandi, de vtilitate eleemofynarum, de fanctitate matrimonij, de contemptu rerum fluxarum, de studio diuinarū literarū, quid hic opitulabitur mihi Ciceronis eloquentia, cui quēadmodū res, de quib⁹ dicendum est, erant ignotæ: ita nō potuerūt vfitata effe vocabula,

quæ post illum noua cum rebus nouis exorta sunt. An non frigidus orator erit, qui ad has materias, veluti pãnos Ciceroni detractos asuat? Referam non rumore perlata, sed quod his auribus audiui, his oculis conspexi. Florebant id temporis Romæ præter cæteros dicendi laude Petrus Phædrus, Camillus hoc ætate minor, sed eloquendi viribus maior, nisi quòd ille iam huius laudis arcem occuparat. Verum horum neuter, ni fallor, genere Romanus erat. Erat autem cuidam delegata prouincia, qui de morte Christi diceret die sacro, quæ parasceues appellant, id est apud summum Pontificem. Aliquot ante diebus ad eam orationem audiendã sum inuitatus ab eruditiss. Caue, inquebant, ne desis, nunc demũ audies, quid lingua Romana sonet in ore Romano. Adfui percupide, astiti suggesto proximus, ne quid effugeret. Aderat ipse Iulius secundus, quod solet, valetudinis opinor causa, admodum raro, aderat frequens Cardinalium Episcoporumque confessus, ac præter ignobilẽ turbam docti plerique, qui tum Romæ agebãt. Nomen oratoris non ædam, ne cui videar hominis probi & eruditi famam arrodere voluisse. Erat hoc animo quo tu nũc es Nosopone, nimirũ Ciceronianæ faciũdiæ cãditat. Proœmiũ & peroratio oratione penè tota lögior, consumebatur prædicãdis Iulij Secundi laudibus, quæ appellabat Iouẽ opt. Max. qui dextera omnipotẽte tenẽs ac vibrans trifulcũ & inẽ

uitabile fulmē, solo nutu faceret quicquid vellet
 Quicquid aliquot annis gestū fuerat, in Gallijs
 in Germania, in Hispanijs, in Lusitania, in A-
 frica, in Græcia, id vni⁹ nutu perfectū esse præ-
 dicabat. Atq; hæc quidē Romæ Roman⁹, ore
 Romano, sonoq; Romano. Sed quid hæc ad
 Iuliū Christianæ religiōis antistitē, Christi vi-
 ces gerentē, Petri & Pauli successorē? Quid
 hæc ad Cardinales & Episcopos reliquorū apo-
 stolorū vicē obtinētes? Iā argumēto, quod su-
 sceperat tractādū, qd sacrat⁹, quid veri⁹, quid
 mirabili⁹, quid sublimi⁹, quid cōmouēdis affe-
 ctib⁹ accōmodati⁹? Quis hic vel vulgari qua-
 piā eloquētia prædit⁹, nō faxeis etiā homini-
 bus excitet lachrymas? Cōsiliū orationis hoc
 erat, vt primū Christi mortem faceret luctuos-
 sam, mox in diuersum flexa dictione redderet
 gloriosam ac triūphalē, nimirū vt nobis exhiberet
 exemplū Ciceronianæ dinoseos, qua po-
 tuit auditorū animos in quēcunq; vellet affe-
 ctū rapere. H Y P. Quid? successit ne? B V L.
 Mihi, quū maxime tractaret affectus illos tra-
 gicos, quos rhetores appellant πᾶθῆ, ne quid
 fingam, ridere libebat. Nec quenq; in toto illo
 confessu vidī pilo tristiorē, quū totis eloquen-
 tiæ viribus exaggeraret indignos innocētissi-
 mi Christi cruciatus. Rursum nec tātulo hila-
 riorē quenq;, quū totus in hoc esset, vt mor-
 tem illam redderet nobis triūphalē, plausibi-
 lem & gloriosam. Cōmemorabat Decios & Q.
 Curtiū, qui se pro salute reipub. dijs manibus

deuouissent. Item Cecropen, Menoecium, Iphi
geniam, & alios aliquot, quibus patriæ salus ac
dignitas, ipsa vita fuisset charior. Deplorabat
autē valde lugubriter, quòd fortibus viris qui
suis periculis reip. subuenissent, publicis decre
tis relata esset gratia, alijs in foro posita statua
aurea, alijs decretis honoribus diuinis: Chris
tum pro suis benefactis ab ingrata Iudæorū
gente præmij loco tulisse crucē, dira passum,
summaq; affectum ignominia. Atque ita no
bis bonum illum & innocentem virum de que
gente sua optime meritum reddebat miseran
dum, quasi Socratis aut Phocyonis mortē de
plorasset, qui quum nihil admisissent sceleris,
ciuium suorum ingratitude coacti sunt ci
cutā bibere: aut Epaminondæ qui ob res præ
clare gestas cōpulsus est capitis causam apud
suos dicere: aut Scipionis, qui post tot in remp.
merita exulatum abiit: aut Aristidis, quem po
pulus Atheniensium non ferens cognominis
inuidiam, quòd ob insignem morum integri
tatem vulgo iustus diceretur, ostracismo ius
sit in exilium proficisci. Quæso quid his dici
potuit frigidius aut ineptius? Et tamen Cice
ronem pro viribus æmulatus est. Cæterum de
arcano supremi numinis cōsilio, quod hac in
audita ratione voluit genus humanū à diaboli
tyrannide redimere per mortē vnici filij, tum
de mysterijs, quid sit cōmori Christo, quid sit
cum illo sepeliri, quid cum illo resurgere, nul
la mentio. Deplorabatur illius innocentia, tra

ducebatur Iudæorū ingratitude: at non deplorabatur nostra malitia, nostra ingratitude, qui sic redempti, tot beneficijs affecti, ad tantā felicitatē inaudita benignitate prouocati, rursus illum, quod in nobis est, crucifigimus, vltro reuoluti in satanæ tyrannidē, seruiētes auaritię, luxui, voluptatibus, ambitioni, magis huic mūdo dediti quā vnquā fuerint ethnici, quibus deus nondū aperuerat hanc cælestem philosophiam. Iam in diuersa parte quum ille magno conatu id ageret, vt gaudio gestiremus, magis libebat flere: quum audirem, Scipionis, Pauli Æmilij, & C. Cæsaris triumphos, & imperatores in deorum numerum relatos, cum crucis triumpho conferri. Huius gloriā qui voluisset verbis attollere, Paulum apostolum potius sibi proponere debebat quā Ciceronem. Quā ille in hoc argumēto, exultat, attollitur, superbit, regnat, triumphat, omnia mundana velut è sublimi despiciens, quoties in crucis prædicationem incidit. Quid multis? Tam Romane dixit Romanus ille, vt nihil audirem de morte Christi. Et tamen ille Ciceronianæ dictionis ambitiosissimus cādidatus, Ciceronianis videbatur mirifice dixisse, quum de re penè nihil diceret, quā nec intelligere, nec amare videbatur, neq; quicquā apposite dicebat, nec vllos mouerat affectus. Tantum hoc laudis ferebat, quòd Romane pronuntiasset, & aliquid Ciceronis retulisset. Probari poterat hoc velut indolis ingenijq; specimen, si à puero apud pue-

ros in schola fuisset habita talis oratio. Verum ad talem diem, ad tales auditores, ad tale argumentum quid faciebat obsecro? Nos. Est $\alpha\nu\omega$ $\nu\mu\theta$ de quo loqueris? B. V. L. Nomen, ut dictum est, intelligi malo quam exprimi. Neque enim nobis hic propositum est vilius nomen aspergere, sed errorem vitandum ostendimus, qui non paucis hodie sub splendori nominis umbra imponit. Hoc nostra refert Nosopone, nomen hominis, de quo narraui fabulam, scire nihil refert. Pertinet autem hoc & ad Ciceronis gloriam, cui video te supra modum fauere, cui quotquot usquam terrarum sunt eruditi merito fauent. Nam isti simij non solum officium adolescentiæ studijs ac moribus, verum etiam ipsum Ciceronis nomē obscurant, cuius cognomine sese venditant, quum nihil sint minus, quam Ciceroniani. Quemadmodum eximia pietatis virum Benedictū infamant, qui se cultu tituloque iactant Benedictinos, etiā illi qui vita propius ad Sardanapalū accedunt, quam ad Benedictum: & minime malitiosum hominem Franciscū, qui se huius cognomine iactitant, quū moribus Phariseos propius expriment quam Franciscum: & Augustinū, qui se ferunt Augustinenses, quum à doctrina simul ac pietate tanti viri procul abhorreant: fortasse & Christum, qui præter titulum nihil habent illius: ita Ciceronis famę labem aspergunt, qui nihil habent in ore, præter Ciceronem & Ciceronianos, quū nulli magis absint ab elo-

quantia Ciceronis. Mirum quo supercilio Tho-
 mæ, Scoti, Durandi similiūq; barbariem exe-
 crentur: & tamen si res vocetur ad exactū iu-
 diciū, illi quū se nec eloquentes, nec Cicero-
 nianos iactitēt, magis Ciceroniani sunt, quā
 isti qui postulāt haberi non iam Ciceroniani,
 sed ipsi Cicerones. N O S. Monstri simile nar-
 ras. B V L. Non est mōstrosa veritas: qui men-
 titur, monstri simile dicit. Nōne fateris Cice-
 roni simillimum, qui de quacūq; re dicit opti-
 me? N O S. Fateor. B V L. Ad bene dicendum
 duæ potissimū res conducūt, vt penitus cogni-
 tum habeas, de quo dicendū est: deinde vt pe-
 ctus & affectus suppeditet orationem. N O S.
 Ista quidem docēt Horatius & Fabius, & alio-
 qui citra authorē verissima sunt: quare nō co-
 nabor inficias ire. B V L. Vnde igitur Cicero-
 niani nomē feret, hoc est, optime dicentis, qui
 de rebus loquitur, quas nec penitus intelligit,
 nec affectu pectoris prosequitur, vt ne dicam,
 quas planē negligit oditq;. H Y P. Id quidem
 perdifficile est. Qui possit enim pictor, quan-
 uis probus artifex, effingere figuram hominis,
 quem nunquam attente contemplatus est, aut
 fortasse ne vidit quidem? Deinde vix impetres
 ab hoc artificum genere vt scite rem expri-
 mant, nisi delectentur argumento. B V L. Il-
 lud igitur in primis curandū erat Ciceronia-
 nis, vt intelligāt mysteria Christianæ religio-
 nis, nec minore studio libros sacros euoluant,
 quā Cicero Philosophorū, Poetarum, Iuris

peritorum, Augurum & Historicorū euolue-
 rat. His rebus instructus ille, fuit Cicero. Nos
 qui nostræ professionis, nec leges, nec prophe-
 tas, nec historias, nec interpretes attingimus,
 cōtemnimus etiam & horremus, qui tandem
 erimus Ciceroniani? Verum age, dicendū est
 apud Cristianos, sed de re prophana, puta de
 creādo magistratu, de matrimonio, aut de pan-
 gendo fœdere, aut de bello suscipiendo: an his
 de rebus Christiani apud Christianos eodem
 modo dicemus, quo Cicero ethnicus loqueba-
 tur apud ethnicos? An non omnes vitæ nostræ
 actiones conferendæ sunt ad Christi regulas?
 à quibus si tua recedat oratio, iam nec bonus
 orator, nec vir fueris bonus. Quòd si is qui
 dicit nullum verbum promit, nisi ex indice
 suo: quum res mortalium in diuersum com-
 mutatæ, nouas voces inuexerint, quid hic fa-
 ciet Ciceronianus, quum eas nō reperiet, nec
 in M. Tullij libris, nec in suo elencho? Si reij-
 cietur quicquid non deprehenditur in libris il-
 lius, quā tam multi inciderint, vide quā mul-
 tavitabimus vt barbara, quæ sunt à Cicerone
 prodita. Rursus quā multa, quib⁹ erat vsus
 rurs. si de rebus huiusmodi dicendum fuisset.
 Nusq̃ apud Ciceronem legimus, Iesu Christi,
 verbi dei, spiritus sancti, aut trinitatis vocabu-
 lum, nec Euangelium, nec Euangelistam, nec
 Mosen, nec prophetam, nec Pentateuchum,
 nec Psalmos, nec Episcopū, nec Archiepisco-
 pum, nec diaconū, nec hypodiconū, nec aco-

luthum, nec exorcistam, nec ecclesiam, nec fidem, spem & charitatem, nec trium personarum eandem essentiam, nec hæresim, nec symbolum, nec septem Ecclesiæ sacramenta, nec baptismum aut baptistam, nec confirmationem, nec eucharistiam, nec sacram vnctionem, nec poenitentiam, nec sacramentalem confessionem, nec contritionem, nec absolutionem, nec excommunicationem, nec ecclesiasticam sepulturam, nec missam, nec alia innumera, quibus constat omnis vita Christianorum. Hæc nusquam non sunt obuia, quacumq; de re tentas dicere, ingerunt sese vel nolenti. Quid faciet? quò se vertet hic ille superstitiose Ciceronianus? An pro patre Christi dicet, Iuppiter opt. Max. pro filio dicet Apollinem, aut Æsculapium: pro virginum regina dicet Dianam, pro ecclesia sacram concionem, aut ciuitatem aut remp. pro ethnico perduellem, pro hæresi factionem, pro schismate seditionem, pro fide Christiana, Christianam persuasionem: pro excommunicatione proscriptionem, pro excommunicare, diris deuouere, aut, quod nonnullis magis arridet, aqua & igni interdicere: pro apostolis legatos, aut veredarios: pro Romano Põtifice flaminem dialem: pro cõfessu Card. patres cõscriptos: pro synodo generali S. P. Q. reip. Christianæ: pro episcopis, præfides prouinciarum: pro electione episcoporum, comitia: pro synodica constitutione, senatus cõsultum: pro summo põtifice, summum ciuitatis præfectum: pro Christo capite ec-

clesiæ, summum Reip. præsidem: pro diabolo
 scycophantam, pro propheta vatem aut diui-
 num: pro prophetijs oracula diuûm: pro ba-
 ptismo tincturam: pro missâ victimam, pro sa-
 cerdote sacrificulum, aut sacrorum antistitem:
 pro diacono ministrû aut curionem: pro gra-
 tia dei, numinis munificentiam: pro absolutio-
 ne manumissionem. Vides ex innumera voca-
 bulorum turba quantulam portionem attige-
 rim. Quid hic faciet Ciceronianæ phraseos cã-
 didatus? Vtrumne tacebit, an ad hunc modû
 immutabit recepta Christianis vocabula?

NO S. Quid ni? B V L. Fingamus igitur exem-
 plum. Hanc sententiam: Iesus Christus, verbû
 & filius æterni patris, iuxta prophetias venit
 in mundum, ac factus homo sponte se in mor-
 tem tradidit ac redemit ecclesiam suam, offen-
 sique patris iram auertat à nobis, eique nos re-
 reconciliauit, vt per gratiam fidei iustificati, &
 à tyrannide liberati, inseramur ecclesiæ, & in
 ecclesiæ communionem perseuerantes, post hãc
 vitam consequamur regnum cælorum: sic ef-
 feret Ciceronianus, Optimi Maximique Iouis
 interpres ac filius, seruator, rex, iuxta vatum
 respõsa, ex olympo deuolauit in terras, & ho-
 minis assumpta figura sese pro salute Reipu-
 blicæ sponte deuouit dijs manibus, atque ita concio-
 nem siue ciuitatem siue Remp. suam asseruit
 in libertatem, ac Iouis optimi Maximi, vibra-
 tum in nostra capitâ fulmen restinxit, nosque
 cum illo redegit in gratiã, vt persuasionis mu-

nificentia ad innocentiam reparati : & à sy-
 cophante dominatu manumissi cooptemur in
 ciuitatem, & in Reipublicæ societate perseue-
 rantes, quum fata nos euocarint ex hac vita,
 in diuûm cõsortio rerum summa potiamur.
 N O S. Ludis tu quidem Bulephore. B V L. Ita
 me bene amet nostra πᾶσι, rem seriam ago.
 Iam si vsus venerit, vt de difficillimis dogma-
 tum nostrorum quæstionibus sit differendum
 quãtum lucis habebit disputatio, si talibus flo-
 sculis ornat⁹ incedat sermo? Quid aliud quàm
 fumum ingeram materiæ tenebris? Quoties
 ad has salebras restitabit lector? Sed age liceat
 hæcenus ludere Ciceronis imagine, quid fiet,
 vbi res poscet diuinarum scripturarum testi-
 monia? An quum erit citãdum aliquid ex de-
 calogi præceptis tantum ascribam, recita le-
 gem? Quum pronuntiandum erit constitutio
 synodi, ascribam, recita senatus consultum?
 Quum erit aliquid promendum ex prophetis
 aut apostolis ascribere sat erit, recita testimo-
 nium. Sic enim omnino solet Cicero, Itaq; vi-
 tabo, ne dictionem Ciceronianam verbis nõ
 Ciceronianis contaminem? N O S. Quid igitur?
 Num author eris nobis sic loquendi, quẽ
 admodũ scripserũt Thomas & Scotus? B V L.
 Si melius dicit qui dicit aptius, sic de rebus sa-
 cris loqui præstiterat q̃ in his Ciceronẽ expri-
 mere. Quanquam est medium quiddam inter
 Scotos, & Ciceronis simias. Nec statim male
 Latinum est, quod Apud Ciceronem non ex

tat, qui vt sæpe iam dictum est, nec extat to-
 tus, & si totus extaret, nõ tractauit omnes ma-
 terias, & si tractasset omnes illorũ tẽporum,
 nostras res nec tractauit, nec nouit. Postremo
 quod ad sermonis proprietatem & elegantiã
 attinet, nec Ciceroni cedit M. Varro, & hac
 dote præfertur C. Cæsar. Neq; enim M. Tul-
 lius fuit author ac parens Romani sermonis,
 sed orator maximus, & in causarum ciuiliũ
 actionibus primę laudis: in alijs inferior non-
 nullis, in carmine frigidus, in vertendis Græ-
 cis parum felix, qualis futurus in cæteris in-
 certum. Si mihi de matrimonio dicẽdum sit,
 cuius multo alia nunc est ratio quã fuit o-
 lim & de quo M. Tullius nihil memorię pro-
 didit, num verebor ex Aristotele, Xenophon-
 te, Plutarcho, è diuinis libris, è Tertulliano,
 Hieronymo, & Augustino sentẽtias ac verba
 legere, ne cui videar parũ Ciceronianus? Item
 si de re rustica præcipiendum fuerit, fas non
 erit ex Virgilio, Catone, Varrone, Columella
 decerpere quæ placet: Si barbarum habetur,
 quicquid est nouum & recens natum, nulla
 vox non fuit aliquando barbara. Quã mul-
 ta reperies apud ipsum Ciceronẽ noua, præ-
 sertim in his libris in quibus tractat artẽ rhe-
 toricam, aut rem philosophicam. Quis ante
 Ciceronem audiuit beatitatem & beatitudi-
 nem? Quid apud Latinos sonat finis bono-
 rum, quum apud illum significet suumum bo-
 num, aut id in quo quis statuit summam felici-

citatem? Quid nobis sonat visum & visio, species, præpositum & reiectum? Quid latinis auribus sonat, occupatio, quid contentio, quid superlatio, quid complexio, quid traductio, quid frequentatio, licentia, gradatio: quid status & constitutio, quid iudicatio, quid continens, quid firmamentum, quid demonstratiuum genus, quid inductio, quid propositum, quid aggressio, quid insinuatio, quid acclamatio, quid aliæ voces innumeræ, quas aut prius Latinis inauditas ausus est fingere, aut in eam significationem detorsit, quam populus Romanus non agnoscebat. Hoc ille reclamante seculo non est veritus facere, quum philosophorum Græcorum dogmata Latinis auribus traderet, & ut, quod erat in præceptis rhetorum peculiaribus vocabulis in hoc proprie repertis explanaret, nonnullas peregrinas voces ciuitate Romana donauit. Et nos piaculum admissum credimus, si rebus nouatis vocibus aliquot nouis utamur? Nulla est ars humana, cui non concedimus ius utendi suis vocabulis: licet grammaticis dicere, supinum & gerundium: mathematicis sesquialteram, & superbipatiētem: habent agricolæ & fabri propria suarum artium vocabula. & nos celum terræ miscemus, si nostræ religionis mysteria suis verbis explicemus? Voces aliquot Hebraicæ, complures Græcicæ (quoniam è Palæstina, Asia minore & Græcia, primū ad nos demanauit Christiana philosophia) vnā cū ipsis rebus inuectæ sunt,

quod genus sunt, ofanna, amē, ecclesia, aposto-
 lus, episcopus, catholicus, orthodoxus, hæreti-
 cus, schisma, charisma, dogma, chrisma, Chri-
 stus, baptizo, paracletus, euangeliū, euāgeliza-
 re, euangelista, profelytus, catechumenus, ex-
 orcismus, eucharistia, symbolū, anathema. Nō
 nullas prisca Christianæ religionis antistites
 vsurparūt, quo cōmodius possent de rebus tā
 sublimib⁹ disserere, cuiusmodi sūt ἁμύσι, &
 quod nos cōsubstantialis vertimus, fides, gra-
 tia, mediator, & si qua sunt alia, quæ ante hac
 vel inaudita Latinis erant, vel nō in eundem
 sensum vsurpata. Num igitur tanti nobis erit
 dici Ciceronianum, vt de rebus, de quibus so-
 lis erat loquendum, prorsus sileamus: aut pro
 verbis vel ab apostolis traditis, vel à maiorib⁹
 repertis, & in hunc vsq; diem tot seculorū cō-
 sensu receptis, abstinebimus, alia quædā in il-
 lorum locū pro suo quisq; arbitrio cōminiscē-
 tes? Imò mel, piper, & sinapi cū suæ nationis
 vocabulis receperunt primū Græci, mox La-
 tini: & nos fastidimus aliquot dictiones quæ
 nobis cum illa cælesti philosophia per Chri-
 stum, per apostolos, per afflatos sacro spiritu
 patres, per manus traditæ sunt, atque interim
 ad Ciceronem confugimus, inde mutuo sum-
 pturi voces, videlicet ἐν τῇ φακῇ μύρον, quod
 apud Græcos dici solet? Si quis nobiscū sum-
 mo iure contendat, citius diceret Ciceronis
 verbis, figuris ac numeris, Christianæ philoso-
 phiæ maiestatem foedari. Verum istis non as-

sentior : mihi placet in quavis materia nitor
ac mundicies orationis. At non ille dicit Cice-
roniane, qui Christianus apud Christianos de
re Christiana sic loquitur, quemadmodum olim
ethnicus apud ethnicos de rebus prophanis
loquutus est Cicero, sed quemadmodum ille eo
præditus ingenio quo tunc erat, eo dicendi usu,
ea rerum nostrarum cognitione, qua tum pro-
phanarum erat instructus, postremo sic inflam-
matus studio pietatis erga remp. Christianam,
quemadmodum tum vel gloria vel studio fla-
grabat in urbem Romanam & in maiestatem
Romani nominis, dicturus esset hodie Chri-
stianus apud Christianos si viveret. Hoc qui
præstare valet prodeat, & æquis animis fere-
mus illum dici Ciceronianum, si tantopere du-
citur huius amore cognominis. Ipse M. Tul-
lius si viveret hoc rerum statu, dei patris no-
men non iudicaret minus elegans, quam Iouis opt.
Max. Nec minus decoris putaret accedere di-
ctioni, si subinde repeteret Iesum Christum, quam
si Romulum, aut Scipionem Africanum, aut
Q. Curtium, aut M. Decium. Nec minus splen-
didum existimaret ecclesie Catholice nomen quam
patrum conscriptorum, quam Quiritium, quam
senatus populique Romani. Diceret nobiscum,
fidem in Christum, diceret infideles, qui a Chris-
to sunt alieni, diceret paracletum spiritum,
diceret sanctam trinitatem. Quod dico, proba-
bilibus argumentis colligi potest. Num illum de-
terruit elegantie studium, quo minus in Phi-

lippicis dum præit formulam senatus consula-
 ti, vtatur verbis solēnibus magis q̄ Latinis?
 An non in Topicis vtitur verbis iureconsula-
 torum longe alienis à phrasi rhetorica? An il-
 le fastidisset verba nostræ philosophiæ pecu-
 liarîa? **N O S.** Mihi quidem videris satis felici-
 ter declamare. **B V L.** Ad hæc, nōne gratia
 sermonis bona ex parte pendet ex condituris
 & allusionibus? At **M. Tullius** vnde sumit hæc
 condimēta? Nōne ex Homero, Euripide, So-
 phocle, Ennio, Lucilio, Accio, Pacuio, Neui-
 o: tum ex philosophorū & historicorum libris?
N O S. Nimirū sine his ornāmētis sordida ac
 triuialis est oratio. Hæc ceu gēma flosculi ve
 intertexta, reddūt admirandū quod scribitur.
B V L. Quid si nos eadē petamus ex Virgilio,
 Flacco, Ouidio, Seneca, Lucano, Martiale, nū
 hac parte dissimiles erimus Ciceronis? **N O S.**
 Istiuc cōcedunt, licet ægre. Habet enim apud
 Ciceronem nescio quid maiestatis antiquitas
 eorum quorum dicta refert. **B V L.** Qui fit igitur
 vt nos existimemus totam orationem cō-
 spurcatam, si condimenta, quæ Cicero pete-
 bat ethnicus ab ethnicis, nos ex antiquissimis
 prophetis, Mose, Psalmis, Euangelicis & Apo-
 stolicis literis petamus? Admirandam quan-
 dam gemmam appositā existimamus, si quod
 Socratis dictum admiscuerimus orationi: &
 maculam accessisse credimus, si quid admi-
 xtum erit è prouerbis Solomonis? An præ
 Socrate nobis putet Solomon? Si quid ex

Pindari, Flacci'ue dictis fuerit interiectū splē,
 det oratio: & sordescit, si quid è sacris psalmis
 apte fuerit attextum? Pòdus ac maiestatē ad-
 ditam arbitramur orationi, si quam Platonis
 sententiā inferuerimus, & plurimum gratiæ
 decessisse videtur, si quā Christi sententiā ex
 Euangelicis literis addiderimus? Vnde hæc tā
 præpostera iudicia? An Platonis sapieniā ve-
 vehementius admiramur quā Christi? An li-
 bri spirit⁹ cælestis afflatu prodicti sordent no-
 bis præ scriptis Homeri, Euripidis, aut Ennij?
 Quin missam hic faciamus spiritus sacri mē-
 tionem, ne videamur diuina cum humanis cō-
 ferre. Historia, si fidē detrahas, ne nomē qui-
 dem historiæ meretur. Hic mihi confer, si li-
 bet, fabulosum Herodotum cum Mose: cōfer
 historiam orbis conditi, exitus ab Ægypto cū
 Diodori fabulis: confer libros Iudicum & Re-
 gum cum Tito Liuiō, qui non raro secū ipse
 dissidet in rerum gestarū narratione, tantum
 abest, vt nusq̄ aberret à vero: confer Platonē
 cum Christo, Socratis ἐρωτησῆς, cum Christi
 cælestib⁹ oraculis: cōfer psalmos nihil huma-
 ni spirantes cū Pindaricis adulationibus: con-
 fer Solomonis canticū cū Theocriti nænijs,
 siue personas spectes, siue rem, nihil simile.
 Habet diuina sapientia suā quandam eloquē-
 tiam, nec mirum si nonnihil diuersam à De-
 mosthenica seu Ciceroniana, quū alius cultus
 deceat summi regis vxorē, alius gloriosi mili-
 tis amicā. Hoc dicturus erā si quis verba cum

verbis, figuras cū figuris, numeros cū nume-
 ris incipiat cōparare. An dulcius sonat aurib⁹
 nostris, Thessāla tempe, q̄ mons Sion? An iu-
 cūdius est auribus nostris, Socrates Sophro-
 nisci filius, q̄ Iesus dei filius deus? Quis magis
 blanditur auribus nostris Hānibal Pœnorum
 imperator, quā Paulus gentium doctor? Si
 personas æstimes, ille Romano imperio mo-
 liebatur exitium, hic salutiferam philosophiā
 inuexit. Si voces cōferas, quæso quid interest?
 H Y P. Si verū fateri volumus, nihil nisi quod
 apud homines plurimum valet, vel quæ semel
 occupauit animū persuasio, vel penitus hausta
 imaginatio. Hoc accepimus, hoc penitus inse-
 dit animis nostris, voces illas esse politas ac
 splendidas, has inamœnas & barbaras. B V L.
 Rem acu tetigisti. Sed quæ res isthuc persuasit
 animis nostris? H Y P. Nescio. B V L. Res ipsa?
 H Y P. Non opinor. B V L. Vis eloquar, quod
 vero verius est? H Y P. Per me quidē impune.
 B V L. Hui⁹ expecto vocē. N O S. Vtere iure
 quod stipulanti cōcessimus. B V L. At vereor
 ne parū videatur Ciceronianū quod dicturus
 sum. N O S. Hic nihil refert. B V L. Paganis-
 tas est, mihi crede Nosopone, paganitas est,
 quæ ista persuadet aurib⁹ atq; animis nostris:
 timulo dūtaxat sumus Christiani. Corpus aqua
 sacra tinctū est, sed illota mens est: frons cru-
 ce signata est, animus crucē execratur: Iesum
 ore profitemur, sed Iouem opt. Max. & Ro-
 mulum gestamus in pectore. Alioqui si vere,
 q. iij.

quod dicimur, essemus, quod tandem sub solē
 nomē oportuit vel cogitationib⁹, vel auribus
 nostris esse iucundius nomine Iesu, per quem
 à tantis malis erepti, cuius gratuita benigni-
 tate ad tantam dignitatem vocamur, ad eter-
 nam felicitatē inuitamur: ad cuius mentionē
 contremiscunt impij spiritus, generis huma-
 ni plus quàm capitales hostes: ceruices ac ge-
 nua submitunt æthereæ mentes. Quod tam
 efficax est, vt ad huius inuocationem fugiant
 dæmones, cedant immedicabiles morbi, reui-
 uiscant mortui: tam blandū & amicū, vt nulla
 sit tam acerba calamitas, quin magno solatio
 leniatur, si Iesum ex animo nomines. Et hoc
 nomine persuadem⁹ nobis sordidari nitorem
 orationis, quū Hannibal & Camill⁹ mera sint
 orationis lumina: Et iiciamus, reuellamus, pro-
 fligemus ex animo paganitatem hanc, pectus
 vere Christianum ad lectionem adferamus, &
 videbimus lucidissimā stellam additā orationi,
 quoties Iesu Christi nomē fuerit insertū: exi-
 miā accessisse gemmā quoties virginis matris,
 quoties Pauli Petriq; nomē admiscebitur: mul-
 tum décoris accessisse, quoties ex diuinarū lite-
 rarū adytis, quoties è spirit⁹ sancti lecythis ac
 myrothecijs, sententiā viderimus interiectā,
 modo in loco, modo ex animo, multoq; plus
 dignitatis adiūctum dictioni, q̄ si ex Ennianis
 aut Actianis scriptis decē millia dictorū, quæ
 in illis habentur venustissima, fuissent addita.
 H Y P. Isto sanè pacto vitatur, ne quid hære-

feos infimulent theologi. BVL. Iam si quid est ornatus in tropis ac schematis, id totū est nobis cum Cicerone cōmune: rerum maiestate, fideq; longe sumus illo superiores. Tantū de vocibus imponit nobis imaginatio paganicā, fallit affectus parum Christianus, ideo putent nobis quæ suapte natura sunt pulcherrima, quia non amamus, vtinam nō odissemus. Vt enim, iuxta Theocriti sententiam, amanti pulchra sunt & ea quæ pulchra non sunt, ita nihil est odio nō deforme. Veniam ad allusiones, quas si tollas, scis ipse quantū Veneris cedat orationi. Quur hic nobis vehementius blanditur, si quis significans aliquem indecenter admixtum alieno gregi, dicat, vidisses corchorū inter holera, quā si dicat, vidisses Saulem inter prophetas: aut si significās quippiā non in loco factum dictūve, dicat, in lenticula vnguentū, quā anulū aureū in nare suilla: aut si significans, non fortunæ sed bonæ conscientiæ nitendum esse, dicat, in sacrae ancoræ præsidio spem esse reponendā, quā si dicat, solidæ petræ innitendum. Aut si quis volens boni viri partes esse, alienis inseruire cōmodis potius quā vtilitatis proprię rationē habere, dicat, nihil minus decet Christianū hominem, quā Aspendiū agere citharœdū, quā si dicat ad Pauli dictū alludēs, magis esse spectandum quid liceat quā quid expediat. Hæc si persequi laborem, iusti voluminis res sit: indigeste fat habeo. Quā inhiamus, quā stua-

p̄scimus si quod veterum dæmoniorū simu-
 lachrum, aut etiam simulachri fragmentū na-
 ctī fuerimus, & Christi ac diuorum imagines
 vix æquis oculis aspiciṃ⁹. Vt admiramur epi-
 gramma, seu epitaphium in corroso saxo re-
 pertū: Lucix coniugi clarissimæ, ante tempus
 extinctæ, Marcellus posuit dijs manib⁹ sacrū:
 ô me infelicem. Quur viuo? In huiusmodi quū
 sæpenumero non solum sensus inepti & paga-
 nici, verum etiam insignes reperiantur solœ-
 cismi, tamen ea exosculamur, veneramur ac
 propemodum adoramus antiquitatem, & apo-
 stolorum reliquias deridemus. Si quis quid pro-
 ferat ex duodecim tabulis, quis non iudicet sa-
 cratissimo loco dignum? Et leges digito dei ta-
 bulis inscriptas, quis nostrum veneratur, quis
 exosculatur? Quàm habemus in delitijs Her-
 culis, aut Mercurij, aut Fortunæ, aut Victorię,
 aut Alexandri Magni, Cæsaris' ve cuiuslibet si-
 mulachrū nomismate expressum, & veluti su-
 perstitiosos ridemus, qui lignū crucis, qui tria-
 dis ac diuorum imagines inter res charas ha-
 bent. Si quando Romæ conspicatus es Cice-
 roniorū *μουσῆα*, recole quæso, nunc vbi vi-
 deris imaginem crucifixi, aut sacre triadis aut
 apostolorū, paganisimi monumentis plena re-
 peries omnia. Et in tabulis magis capit oculos
 nostros Iupiter per impluuium illapsus in gre-
 miū Danaës, quàm Gabriel sacre virgini nun-
 tians cælestē conceptū: vehementius delectat
 raptus ab aquila Ganymedes, quàm Christus

ascendens in cælum: iucundius moratur oculi
 los nostros expressa Bacchanalia, Terminalia,
 ve, turpitudinis & obscœnitatis plena, quàm
 Lazarus in vitã reuocat⁹, aut Christus à Ioan
 ne baptizatus. Hęc sunt mysteria, quæ sub Ci
 ceroniani nominis velo teguntur. Mihi crede,
 per spetiosi tituli prætextum insidiæ tendun
 tur simplicibus, & ad fraudem idoneis adole
 scentibus. Paganitatē profiteri non audemus,
 Ciceroniani cognomen obtendimus. At quan
 to satius esset vel mutos esse nos, quàm in hūc
 affectum venire? **N O S.** Expectabam vt adiu
 uares conatus nostros. Cæterū nescio quo mo
 do dilapsus aliò, labefactas animum meum, ne
 pertendā quod aggressus sum. **B V L.** Iam di
 xi & repeto, non retraho animū tuum à præ
 claris cœptis, sed ad ea quæ sunt optima surri
 go. Neq; enim hæc ideo commemorata sunt,
 quòd arbitrer te talibus affinē affectibus: sed
 illud pro mea virili molior, vt feliciter affecte
 mus Ciceronianā eloquentiam, ne sedulo qui
 dem sed parum rectis iudicijs id agentes, ni
 hil aliud assequamur, quàm vt dum valde stu
 demus haberi Ciceroniani, nihil minus simus
 quàm Ciceroniani, si modo perpetuum esse pa
 teris quod donasti, Ciceronis esse quàm opti
 me dicere: ac ne bene quidem dicere, qui non
 dicat apte: tum frigidā ac mortuā esse dictio
 nem, quæ non proficiscatur è pectore. **N O S.**
 Qui fiet igitur, vt reddamur aliquādo germa
 ne Ciceroniani? Neq; enim grauabor tuum se-

qui consiliū, si quod habes meo rectius. BVL.
 Hic est quod nobis optare, quod te monere
 possim, præterea non multum. Ingeniū ac na-
 turā Ciceronis optare possum nobis, dare nō
 possum. Habent singula mortaliū ingenia suū
 quiddam ac genuinum, quæ res tantam habet
 vim, vt ad hoc aut illud dicendi genus natura
 cōpositus, frustra nitatur ad diuersum. Nulli
 enim bene cessit *θεομοχλία*, quemadmodū Gre-
 ci solent dicere. N O S. Scio, quod dicis, nō in-
 diligenter admonere Quintilianū. BVL. Sit
 igitur hæc admonitio prima, ne quiuis sese ad-
 dicat ad exprimendum Ciceronem, cuius ge-
 nius vehementer abhorreat à genio Cicero-
 nis: alioqui monstri similis euadet, qui quum
 à sua natiua forma recesserit, alienam tamen
 non assequatur. Illud igitur in primis inspi-
 ciendum est, ad quod dicendi genus te natu-
 ra finxerit. Etenim si qua fides astrologis, ne-
 mo temere fortunatus est in eo, à quo gene-
 sis abhorret. Qui Musis natus est, nunquā fe-
 lix erit in bello. Qui bello natus est, nunquā
 scribet felicia poemata. Qui cōiugio natus est,
 nunquā erit bonus monachus. Qui agricultu-
 ræ natus est, nunquā huic erit aula prospera:
 & cōtrā. N O S. Atqui nihil est quod non ex-
 pugnet labor improbus. Videmus arte huma-
 na lapidē verti in aquā, plumbū in argentū,
 æs in aurū, cura plātas exuere syluestre inge-
 niū. Quid vetat quo min⁹ & hominis ingeniū
 arte & vsu trāssformetur? BVL. Naturā habi-

lem adiuuat cura, leuiter abhorrentem conciliat, & corruptam emendat: at prorsus abhorrentem & ad diuersa compositam, frustra vexes o Nosopone. Equus discit in gyrum circumagi, discit incessum gradarium: at frustra bouem duxeris ad ceroma, frustra canem vocaris ad aratrum, frustra bubalum ad equestre certamen. Aqua fortasse vertitur in aerem, aer in ignem, si quis omnino ignis est elementaris: sed terra nunquam vertitur in ignem, nec ignis in aquam. Nec est necesse affectare similitudinem, si contingat esse parem, aut certe propinquum, licet dissimilem. Quid dissimilius quam smaragdus & pyropus, & tamen pretio gratiaque pares sunt. Dissimilis est rosa lilio, diuersus odor, & tamen uterque flos alterum aequat. An non sepe vidisti duas puellas facie dissimiles, sed ambas ea forma, ut excellentia factura sit ambiguum delectum, si cui detur optio? Non statim melius est, quod ad Ciceronis imaginem propius accedit, quemadmodum antea dicere coeperamus, nullum animal omnibus membris propius ad hominis figuram accedere quam simiam, adeo, ut si vox accederet, homo videri possit: nihil autem homini dissimilius esse quam pauum aut cygnum, & tamen cygnus, opinor, aut pauus esse malles quam simius.

H Y P. Ego vel camelus esse mallem aut bubalus quam simiorum formosissimus. **B V L.** Dic mihi Nosopone, utrum tibi dari malles vocem lusciniae an coccydis? **N O S.** Lusciniae. **B V L.** Et

tamen coccyx propius accedit ad vocē hominis. Vtrum malles cum alaudis canere, an cum coruis crocitari? N O S. Cum alaudis canere. B V L. Et tamen coruorū vox similior est humanæ. Vtrū malles cum asinis rudere, an cum equis hinnire? N O S. Cum equis hinnire, si ad alterutrum adigat fatorum necessitas. B V L. Et tamen asinus veluti conatur humano more loqui. N O S. At opinor meam Mineruam non vsque adeo auersam esse ab ingenio Ciceronis. Proinde quod naturę deest, absoluet meditatio. Quare fac absoluas, quod admonendū existimas. B V L. Recte facis quòd in viam reuocas, nam aliò dilapsurus erat sermo meus. Summa est, vt quod cupimus, vere faciamus, hoc est, totum Ciceronē exprimamus, qui nec in verbis, nec in formulis, nec in numeris, nec in scriptis totus est, imò vix dimidiatus, vt antè fatis declaratū est. N O S. Vbi igitur totus? B V L. Nusquā nisi in seipso. Quòd si totū vis exprimere Ciceronem, teipsum non potes exprimere. Si teipsum nō exprimis, mendax speculum tua fuerit oratio, nihilòq; minus absurdum videbitur, quàm si coloribus oblita facie te pro Nosopono Petroniū esse simules. N O S. Ænigmata loqueris. B V L. Dicā crassius, ineptiunt qui se torquent in hoc vt Ciceronem istis rationibus totū exprimant, quod fieri nec potest, si expediat: nec expedit si fieri possit. Sic autē totus exprimi potest, si virtutes illius nō easdē reddere cōtendamus, sed pares ad il-

lius imitationem exprimere, aut, si licet, etiam vincere. Siquidē fieri potest, vt Ciceronianus sit maxime, qui Ciceroni sit dissimillim⁹, hoc est, qui optime aptissimēq; dicat, quū diuersa ratione dicat, nimirū rebus iam in diuersum commutatis, veluti si quis senem pingere velit, quem Apelles pinxerat adolescentem, hoc ipso fuerit Apelli dissimilis, si iam aliū factū, velit eodē modo pingere. H V. Sphinge dignū ænigma, vt hoc ipso dissimilis sit aliquis, quo similis est. B V L. An nō id vsu veniret, si quis eo modo caneret in funere, quo Hermogenes canere solet epithalamia, aut ea gesticulatione causam diceret apud Areopagitas, qua saltare Roscius solet in Theatro? Verū hæcenus licebit affectare Ciceronis similitudinem, si iisdem vestigijs ad eloquentiæ palmam contendamus, quibus ille peruenit. N O S. Quibus? B V L. Num ad vnus imitationem semet addixit? Nequaq; sed ex præcipuis quod in quoq; esset aptissimum exprimere studuit. Hic primus erat Demosthenes, nō solus: nec hūc ita sibi proposuit, vt totū exprimeret, sed vt congrua seligeret, nec sic vt sequi contentus esset, sed vt delectu quædam prudens vitaret, nonnulla corrigeret: quæ vero probabat sic emularetur, vt præire contenderet. Ad hæc peccatoris sui penum affatim expleuit omniū disciplinarum authorum, veterum ac nouarū rerum cognitione: suę ciuitatis familias, ritus, instituta, leges, edicta, plebiscita diligenter ediscebat.

Nec solum studiose versabatur in adytis philosophorum, verum etiam in secessus Musarū se subinde recipiebat ab alijs pronūciationē, ab alijs gestum discebat. Hæc qui faciet eadē, dissimillimus euadet M. Tullio, paria qui faciet aut similia, is Ciceroniani cognomen promerebitur. N O S. Dic aliquando dilucidius. B V L. Qui pari studio sese exercebit in cognitione philosophiæ Christianæ, quo ille se exercuit in prophana: qui eo affectu imbibet psalmos & prophetas, quo ille hausit poetarum libros: qui tanta vigilantia studebit cognoscere apostolorū decreta, ecclesiæ ritus, primordia, progressum ac deliquium Reip. Christianæ, quanta ille laborauit, vrbis Romanæ, prouinciarum, municipiorum & sociorū, iura legesq; perdiscere. Tum qui quod his omnib⁹ studijs comparatum est, ad res præsentis accommodabit, is poterit aliquo iure Ciceroniani cognomen ambire. N O S. Ist hæc omnia tua non video quorsum pertineant, nisi vt Christiane loquamur, non Ciceroniane. B V L. Quid? num tibi Ciceronian⁹ est, qui nec apte dicit, nec intelligit res, de quib⁹ verba facit? N O S. Nequaquam. B V L. At huc pertinent illorum studia, qui nunc Ciceroniani volunt haberi. Id ne nobis vsu veniat disquirimus. Nec vlla res vetat quo minus idem & Christiane dicat & Ciceroniane, si modo fateris eum Ciceronianum, qui dilucide, copiose, vehementer & apposite dicat pro rei natura, proq; temporum ac per

sonarum cōditione. Quidam enim bene dicen-
 di facultatē non artem esse voluerunt, sed pru-
 dentiam. Et ipse M. Tullius in Partitionibus
 elegāter definit eloquentiam, copiose loquen-
 tem sapiētiam. Nec dubitandū quin hoc elo-
 quentię genus ipse sectatus sit. Ab hac formu-
 la, deus bone, quantū absunt isti, qui de rebus
 tota ratione diuersis, quas ipsas nec intelligūt,
 nec amant more Ciceronis volunt dicere.
 Quod autem nobis sordidum ac solœcum vi-
 detur, quicquid à Cicerone dissonat, pernicio-
 sum ac mendax animi nostri somniū est, pro-
 cul à nobis relegandum, si velimus hoc laudis
 ferre inter Christianos, quod Cicero tulit a-
 pud suos. Scribendi, recte sapere est, & princi-
 pium & fons, ait ille Criticorum acutissimus.
 Fons igitur eloquentiæ Ciceronianę quis tan-
 dem est? Pectus opulenter instructū varia re-
 rum omnium cognitione, præsertim earū, de
 quib⁹ institueris dicere: pectus artis præcepti-
 onibus, tum multo scribēdi dicendiq; vsu, diu-
 tina meditatione præparatū: & quod est toti⁹
 negocij caput, pectus amās ea quæ prædicat,
 odio prosequēs, ea quæ vituperat. His omni-
 bus coniunctum oportet esse naturæ iudiciū,
 prudentiā & consiliū, quæ præceptis cōtineri
 nō possunt. Hęc vnde te rogo, suppetūt istis,
 qui nihil legūt præter Ciceronem, qui vnum
 hunc studēt Nocturna versare manu, versare
 diurna: N o s. Atqui nō inscite dictum est, qui
 diuti⁹ in sole versati sunt, colorē ducere, & qui

diutius in taberna aromataria confederint, odorem loci secum ferre quā discedunt. BVL. Mihi vero perplacet ista similitudo. Tincturā modo cutis secum ferunt, & mox euanescentē aurulam. Hac gloria quī contenti sunt, deficiant quātum libet in myrothecijs aut rosarijs Ciceronis, apricentur in illius sole. Ego malim si quid est bonorum aromatum demittere in stomachum, traicere in venas, vt non solum vicinos odore leui aspergā, sed totus incalescam ipse, vegetiorq; reddar, vt quoties res postulat, prodeat vox quę sani benęq; pasti hominis videri queat. Ex intimis enim venis, nō in cute nascitur oratio, quę moratur auditorem, quę mouet, & in quemuis habitū animi rapit. Non hæc eō dico, quōd ex Ciceronis libris mediocrem aut poenitendā rerum cognitionem colligi existimem, sed quōd ad parandam orationis opulētiam in quouis argumento solus non sufficiat. Quid igitur superest, nisi vt ipsam etiam Ciceronis imitationem ex ipso discamus Cicerone? Sic illum imitemur, quemadmodum ipse est alios imitatus. Si totus in vnus lectione defedit, si se ad vnus præscriptum addixit, si potioem habuit verborum quā rerum curam, si non nisi nocte concubia scripsit, si se totum mensem in vna torfit epistola, si quicquam putauit eloquens quod ad res non congrueret, faciamus eadem vt Ciceroniani simus. Sin hæc dissident plurimum ab exemplo Ciceronis, illius exemplo

pectus supellectile rerū cognitu necessariarū
 expleamus, ac prima sit sententiarū cura, de-
 inde verborum, & verba rebus aptemus, non
 contrā: nec inter dicendum vsq̄ oculos à de-
 coro dimoueamus. Ita demum viuida fuerit
 oratio, si in corde nascatur, nō in labijs natet.
 Artis præcepta nō ignoremus: cōferūt enim
 plurimum ad inuentionē, dispositionem, tra-
 ctationem argumētorum, & vitanda, quæ vel
 superflunt, vel officiunt causæ: sed quum erit
 agenda causa seria, primas teneat consilium.
 Quamq̄ & in fictis causis, quæ exercitationis
 gratia tractantur, conducit veris esse similli-
 ma quæ dicuntur. Cicero scripsit animū Lelij
 spirare in scriptis illius. Stultum est autē hoc
 conari, vt alieno scribas stomacho, desq̄ operā
 vt in tuis scriptis spiret animus M. Tullij. Cō-
 coquendum est, quod varia diutinaq̄ lectione
 deuoraris, meditatione traijciendum in venas
 animi, potius quàm in memoriam aut indicē,
 vt omni pabulorum genere saginatū ingeniū
 ex sese gignat orationem, quæ nō hūc aut il-
 lum florē, frondē, gramen ve redoleat: sed in-
 dolem affectusq̄ pectoris tui, vt qui legit nō
 agnoscat fragmenta è Cicerone decerpta, sed
 imaginem mentis omni genere doctrinarum
 expletæ. Neminem priorum non legerat Ci-
 cero: quid quisq̄ probandū aut reprehenden-
 dum haberet, diligenter expēderat. At nemi-
 nem illorū proprie agnoscas in Cicerone, sed
 vim mētis ex omnīū sententijs vegetatę. Si te

parum mouet exemplū amasij tui, cōtemplemur exempla naturæ. Apes num ex vno frutice colligunt mellificij materiã? An potius ad omnes florum, herbarū, fruticū species mirafedulitate circumuolant, frequenter è longinquo petentes quod condant in aluearia? Nec statim mel est quod adferunt, fingūt ore visceribusq; suis liquorem: ac in ipsas transformatum rursus ex sese gignunt, in quo nō agnoscas, nec floris, nec fruticis delibati saporem, odorēq;ve, sed apiculæ foetū ex omnib; illis temperatū. Iam nec iisdem frondibus pascuntur capellæ, quo lac illis modo cognatum reddant, sed omni frondium genere saginantur. Itaq; non succū herbarū, sed lac ex illis transformatū referunt. **N O S.** Refert tamen, vnde mellis succū colligat apis, aut qua fronde satientur capellæ. Siquidem ex taxo toxica mella conficiunt, nec idem erit sapor lactis è capella quernis frondib; & salignis pastæ. Veniamus ad artifices. Qui laudem præclaram ambiunt in arte statuaria graphicave, num ad vni; tantum manus æmulationē addicūt sese? An potius quod in quoq; delectat, id arripiūt ad artis absolutionē, sic imitantes vt conentur si queant anteire. Quid architectus parans insignem aliquam domū absoluere, num ex vnis ædibus sumit omnia? Nō opinor, sed cū iudicio deligit è plurimis, quod cōspexerit esse felix. Alioqui nihil egregiæ laudis videbitur assequutus, si spectator agnoscat hoc aut illud

ædificiū imitatione redditū esse. Et tamen hic
 tolerabilius sit seruisse exemplari q̄ in oratio-
 ne. Quæ ratio est igitur, nos tanta supersti-
 tione vni Ciceroni addictos esse? Bis autē pec-
 cant qui nō solum assident vni præscripto, ve-
 rumetiam nullis artis rhetoricę præceptionis
 bus instructi, nec aliū legunt quā Cicero-
 nem, nec aliud quā legunt. Quid enim con-
 fert oculos in Ciceronem habere fixos, nisi ad-
 moueas artifices oculos? Quid enim mihi pro-
 fuerit graphices ignaro, si totos dies spectem
 Appellis aut Zeusidis tabulas? Verum vbi di-
 diceris recte dicēdi præcepta, vbi deinde per-
 itus quispiam artifex indicarit tibi in aliquot
 Ciceronis orationib⁹, in quibus plurimum ar-
 tis expressit, colorē & statum, tum propositio-
 nes feliciter inuentas: tum harū ordinē parti-
 tionē, tractationem, locupletationē, absolutio-
 nem, totius orationis in præmio semina, tū
 coagmentationem singularum partium: Ad
 hæc consilium iudiciumq̄, quod animaduerti
 potest, arte præcipi non potest: Item pruden-
 tiā oratoris, quid quo loco posuerit, quid qua-
 re omiserit, quid in quē locū distulerit: Tum
 quibus rationibus tractet affectus vtriusq̄ ge-
 neris: Postremo lucem, copiam, ornatū sermo-
 nis, tum mira perspicias in Cicerone, quę nō
 perspicit sedulus ille cōtēplator. Non enī imi-
 tatur artē qui nō intelligit, nec itelligit nisi ar-
 tifex. Arte cōfectū opus interdū nonnulla vo-
 luptate delinit & eos, qui artis sunt imperiti,

sed quantum est quod ille videt? N O S. Et
 artē vnde petes rectius q̄ à Cicerone? B V L.
 Fateor, nemo tradidit felicius, nemo vsus est
 absoluti⁹, sed tamē accuratius præcepit Quin-
 tilianus, atq; etiā copiosius, qui non præcepta
 modo proponit, verū etiam elemēta, progres-
 sum, rationem, vsū, exercitationē ponit ob
 oculos, non pauca adiiciens, quæ M. Tullius
 vel prætermisit, vel obiter attigit. Quod gen⁹
 sunt de ratione concitandorū affectuū, de ge-
 neribus & vsu sententiarū, de modis amplifi-
 candi, de inuentione propositionū, de partiē-
 dis ijsdem ac digerendis, de transmigratione
 & concursu statuū, de modo legendi, imitā-
 di, scribendi. Verū præceptiones vt ignorari
 non oportet, ita nō conducit in his cōsenesce-
 re, quorum anxia obseruatio facit vt peius di-
 camus quum in hoc reperta sit artis ratio vt
 bene dicamus. Index ille peritus, multo plus
 contulerit, q̄ præceptiones. Id conati sunt nō-
 nulli tum apud Græcos, tum apud Latinos,
 sed, mea sententiā, non admodū feliciter. Ca-
 uendum est igitur ô Nosopone, ne, quod isti
 faciunt, vix degustatis præceptionibus, tantū
 assiduitate, legendi Ciceronē, confidamus nos
 fore Ciceronianos. Nam hi si quid assequun-
 tur Ciceronis, præter summam cutem, vmbra
 & auram modo quandam nihil assequuntur.
 N O S. Tales esse permultos haud inficior Bu-
 lephore, nec mihi placuit vnq̄ illorum ratio.
 B V L. Nec tua causa hæc moneo, mihi & Hy-

pologo canitur hæc catio, nunc & illud æquis
iudicijs expendamus vir amicissime: Primum
an deceat nos, deinde num operæ precium sit tā
tis vigilijs emere Ciceroniani cognominis ho-
norē? N o s. Nihil honestius. Quod autē ho-
nestū, idem non potest non esse decorū. B v l.
Ut de decoro disquiramus. Fateris opinor M.
Tullij dictionē non placiturā fuisse seculo Ca-
tonis cēsorij, quippe comptiorē magisq; lasci-
uiantē quā illius ætatis morib⁹ cōueniebat.
Frugalis erat vita, frugalis erat oratio. Quin &
ea ætate qua viuebat Cicero, non deerant viri
prisca illam seueritatē adhuc spirantes, veluti
Cato Vticēsis, & Brutus, & Asinius Pollio, qui
seuerius quiddā, minus theatricū, magisq; ma-
sculū requirerēt in Ciceronis eloquētia, & ta-
men illis tēporibus eloquētia florebat, vt quū
maxime, tum in populari cōuentu, tum in cō-
fessione patrum, tum in iudicijs, adeo vt orna-
menta iucunditasq; dictionis & expectaretur
& exigeretur à iudicibus. Quod igitur parum
virile ducebatur in Cicerone, num putas deco-
rum videri Christianis, quorū omnis vita ma-
gis spectat ad bene viuendū, quā ad ornate
compteq; dicendum: à quorum moribus opor-
tet plurimum abesse, quicquid ad fucos & sce-
nicam delectationem accedit? Sed fac esse de-
corum, Quos fructus speras tantis pares sudo-
ribus? Finis totius huius studij est, persuadere.
At quanto hic erat potentior Phocion quā
Demosthenes, Aristides quā Themistocles,

quanto efficacior Cato quàm Cicero, qui reos nonnunquã grauabat suo patrocinio, accusatione subleuabat. Nihil hic moror illa magnifice fanè dicta. Pulchrius est esse Phidiam, quã scriuarium aut coquũ, quum horum opera magis necessaria sint reip. quàm signa Phidiæ. Piætorum ac statuariorum ars delectandis oculis reperta est, id ubi præstitit, absoluit munus. Eloquentia quæ nihil aliud quàm delectat, nõ est eloquẽtia, nimirum in aliud reperta, quod nisi præstat, nec decora videri debet bono viro. Verum vt olim fuerit utilis eloquentia Ciceronis, hodie quis est illius vsus? An in iudicijs? Ibi res agitur articulis ac formulis, per procuratores & aduocatos, quiduis potius quàm Ciceronianos apud iudices, apud quos barbarus esset Cicero. Neque multo maior vsus in concilijs, ubi singuli paucis aperiunt quod videtur. id quod Gallice, aut Germanice, Maxime vero res hodie per consilium, quod arcanum vocant conficiuntur: ad id vix tres homines adhibentur, illiterati ferè: reliquis licet consultare. Iam etiam si res agerentur hodie Latine, quis ferret Ciceronem ea perorãtem quæ dixit in Verrem, in Catilinam, in Clodium, in Vatinius testem? Quis senatus tam otiosus, tam patiens, vt perpeffurus sit orationes quas dixit in Antonium, quum in his tamẽ senilior sit, minus redũdans, minus exultans eloquentia? Itaque cui tandẽ vsui param? hãc operosam Ciceronis eloquentiã? Num cõcionibus? Vult

gus Ciceronis linguam non intelligit: & apud
 populum nihil agitur de rep. Sacris vero con-
 cionibus minime cōgruit hoc dicendi genus.
 Quis igitur superest vsus, nisi forte in legatio-
 nibus, quæ Romæ præsertim Latine peragū-
 tur, ex more magis quàm ex animo, & magni-
 ficentiæ causa potius quàm vtilitatis gratia. In
 his enim ferè nihil agitur rei seriæ, in laudib⁹
 eius ad quem mitteris, in testificatione beneuo-
 lentia illius à quo mitteris, & in locis quibus-
 dam vulgarib⁹ cōsumitur omnis oratio. Quid
 multis? Totū hoc eius generis est, vt rem ma-
 gnā præstiteris, si speciem adulationis vita-
 ris, quum ipsam adulationem non liceat. Fri-
 gidius etiam est, quod huic ex more responde-
 tur, interdum non sine graui tædio prolixæ
 dictionis, nonnunquā & pudore illius qui lau-
 datur immodice: sæpe dicentis non pudore tan-
 tum, sed & periculo, dum sudat recitans quæ
 edidicit, dum hæret, dū sibi aliquoties excidit,
 vel obliuione, vel animi perturbatione. Quid
 autem admirationis habeant tales orationes,
 quum ferè qui recitat, ab rhetore quopiā ela-
 boratam edidicerit, vt ad oratorē nostrū nihil
 redeat laudis præter recitandi fortitudinem.
 Hic itaq; præter salutationis officiū nihil agi-
 tur, quod est seriū, priuatim literis & Gallicis
 colloquijs peragitur. Quod igitur theatrum
 petet noster Ciceronianus? Scribet epistolas Ci-
 ceronianas. Ad quos? Ad eruditos. Paucissi-
 mi sunt, & hi nihil morantur Ciceronianam
 r.iiij.

phrasim, modo sit sana, prudens, munda, do-
 ctæq; oratio. Ad quos igitur? Ad quatuor Ita-
 los qui se nuper iactare cœperunt Ciceronia,
 nos, quū vt ostensum est, nihil sit Ciceroni dis-
 similius: vixq; tenuem vmbra habeant Cice-
 ronis. Quod ipsum quicquid est, si minimo cō-
 staret, si præsto esset vltro, si non officeret ma-
 ioribus cōmodis, fortasse non esset reiiciendū.
 Nunc fac rationem tecum in eas, num hoc lau-
 dis sit tot vigilijs, tot sudoribus redimendum,
 nō sine periculo valetudinis, vt à quatuor in-
 eptis Italis adolescentibus recipiaris in catalo-
 gum Ciceronianorū. N O S. Non probas bene-
 dicendi studium? B V L. M. Tullius non requi-
 rit à philosopho eloquentiā. An quēquā existi-
 mas inter ethnicos philosophos tam seuerū,
 vt putes cuius Christiano præferendū? H Y P.
 Imò tota Græcorū philosophia præ philoso-
 phia Christi somniū est ac nugamentū. B V L.
 Qua igitur fronte nos exigimus à Christiano
 Ciceronianam eloquentiam, hoc est & inimita-
 bilem, & quam ethnici viro graui vix decorā
 existimarunt? Nec statim male dicit, qui secus
 dicit quā Cicero dixit. Nec bene dicit qui nō
 dicit apte. Ad hæc inutilis est armatura, quæ
 quum tantum ad ostentationem valeat, nec ad
 manum est, vbi res virum postulat. Interdum
 res vrget, vt eodem die viginti scribamus epi-
 stolas. Quid hic faciet meus Ciceronianus? Ad
 hæc quotus quisque nunc est, qui Ciceroniana
 phrasi capiatur? Quid quod Cicero varius est

in dicendo? Alius est, quum sermone remisso placidoq; docet philosophiam, alius in actionibus causarū, alius in epistolis, in quibus ferē neglectus est & illaboratus sermo, atq; hoc ipsum decet epistolā, quæ in familiaris colloquij vicem successit. An non igitur præpostere fecerit, qui ea cura conscribat epistolam de re familiarī, qua Cicero meditatus est orationē pro Milone? Et nos epistolæ non longæ de rebus non ita magni momenti dabimus operā mentuam? Ne M. quidem Tullius tanti redempturus erat eloquentiam quam præstat in causis, si tot vigilijs constitisset, quanti nobis constat epistola, quum illis temporibus tantus esset in rep. vsus eloquentiæ, quum hoc studiū publice priuatimq; floureret, quum longe parabilior esset ea facultas. Iure risus est quidā qui multis diebus se torserat, nec adhuc potuerat orationis exordium inuenire, quòd affectaret melius dicere quàm posset. Est in Cicerone felix quædam facilitas, naturæ donum: est nativa perspicuitas. Hoc si nobis natura negauit, quur nos ipsos frustra discruciamus? Quanto vero longius absunt à sana mente, qui temporibus alienis, qui rerum humanarum tota inuersa scena, quum vix vsquā sit Ciceronianæ dictionis vsus, hoc vno studio sese macerant, vt videātur Ciceroniani, nec quicquā aliud quàm Ciceroniani. N o s. Belle tu quidem rhetoricarum, verum hunc affectum non possum excutere, adeo penitus infedit animo meo. B V L.

A mediocri æmulandi studio te non reuoco, modo quæ est optimus, hac æmuleris, modo æmuleris potius quàm sequaris, modo studeas æqualis esse verius quàm similis, modo ne pugnes aduersus genium tuum, modo ne sic affectes congruere Ciceroni tuam orationem, vt rei, de qua loqueris, non congruat: super hæc omnia absit anxietas, quæ nusquàm non est infelix, sed haud alibi quàm in dicendo infelicio. Postremo ne sic affectus sis, vt si quod sequeris non assequaris, vitam acerbam putes, nec viuere libeat non Ciceronianos, quum tot sint hominum eruditorum millia, qui sine hoc titulo & viui laudem egregiã, & mortui nominis immortalitatē sunt assequuti. N O S. Hunc in modum nunc quidem affectus sum. B V L. Idem affectus & me quondam habuit, sed ab eo morbo reualui. N O S. Quo tandem pacto? B V L. Adhibui medicum. N O S. Quem obsecro? B V L. Facundum & efficacem. N O S. Quem inquam? B V L. Ad quem nihil Æsculapius aut Hippocrates. N O S. Enecas. B V L. Quo nemo paratior, nec amicio, nec fidelior, nec curat epar aut stomachum: hominis intima sanat. N O S. Si nomen ædere grauaris, saltem indica pharmacum. B V L. Et nomen & pharmacum icies, ὁ λόγος τῷ λόγῳ mihi medicatus est. H Y P. Verissima prædicas. ψυχῆς νοσοῦσης ἐστὶν ἰατρὸς λόγος. B V L. Sic ab eo morbo reuixi Nosopone. Quod si voles hic aliquantisper eius quæ prius gessi personam suscipere,

ego τοῦ λόγου vices obiero. N O S. Suscipio, quando ita videtur. B V L. Quū me vehemēs teneret morbi paroxysm⁹, sic adortus est medicus, quemadmodū nunc loquor tibi. Pudor, inquit, te malus vrget infelix, qui ferre nō possis conuicium cum tot hominū millibus commune. N O S. Quod nam? B V L. Quia negaris esse Ciceronianus. N O S. Isthuc me discruciat fateor. B V L. At responde mihi per musas, quem mihi dabis Ciceronianū, præter vnū Ciceronem? A veteribus ordiamur. In oratorum catalogo quem perlongū in Bruto contextuit M. Tullius, vix duo sunt, quos dignetur oratorum titulo, tantum abest vt Ciceroniani videri queant. Iam C. Cæsar Ciceronianus dici non potest, vel quia vixit iisdem tēporibus, vel quia longe aliud dicendi genus sibi proposuerat, contētus elegāter propriēq; dicere. At hæc quātula est Ciceronis portio? Neq; enim tam præclarū est oratorē Latine dicere, quā turpe nescire Latine. Ad hæc nihil extat Cæsar's præter epistolas aliquot, & cōmentarios rerum ab ipso gestarū, quāquā eruditi de horum authore vehemēter ambigunt. Nulla certe extat oratio, quum hic demū excelluerit Cicero. Idem mihi dicere licet de M. Cælio, Plāco, Decio Bruto, quorum satis multas habemus epistolas Tironis studio seruatas, Pauciores Cn. Pompeij, L. Cornelij Balbi, Lentuli, Cassij Dolobellæ, Trebonij, P. Vatinij, Seruij Sulpitij, Auli Cecinņe, Bithynij, M. Bruti, Asi-

nij Pollionis, C. Cæsaris, & si qui forte sunt alij, quos constat eadem ætate fuisse cum Cicerone, vt non magis conueniat M. Cælium dici Ciceronianum, quàm Ciceronem Cælianũ. Nec in his epistolis quicquã congruit præter sermonis Romani dilucidam & inaffectatam elegantia. At in hoc non est totus Cicero, quẽ tibi proponis æmulandum. Quid enim nunc commemorem de Crispo Sallustio, qui quum eiusdẽ fuerit ætatis, dictione dissimillimus est Ciceroni. **N O S.** Ne commemora mihi priscos illos horridos & impexos, quum nondum vnã cum moribus enituisset eloquẽtia, nec eos qui pariter cum Cicerone decurrerunt: eos refer qui Ciceronem sequuti sunt. **B V L.** Age num tibi Seneca videtur Ciceronianus? **N O S.** Nihil minus, præsertim in oratione soluta. Nam tragœdiæ quæ probantur à doctis, vix videntur à Seneca scribi potuisse. **B V L.** Nũ Valerius Max. **N O S.** Tã similis est Ciceroni, quàm mulus homini, adeo vt vix credas vel Italum fuisse qui scripsit, vel hoc ætatis vixisse tã diuersum est totũ dictionis genus, Afrũ quempiam esse dicas, nec vllum carmen laboratius. **B V L.** Quid Suetonius? **N O S.** Non paulo longius abest à Cicerone quàm Seneca, nec verbis, nec structura, nec perspicuitate, nec figura dictionis, nec vrbaniitate referens M. Tulliũ. **B V L.** T. Liuium hoc honore dignaris? **N O S.** Primum historicus est, deinde incompositus, nonnullis etiam Patauinitatem quandam resi

pere dictus est, hoc est, minus Romane dicere. B V L. Iam Cornelium Tacitū conferre nō audeo. N O S. Nec opus est. B V. Fortasse Quintilianum recipies in hoc album. N O S. Is affectauit etiam Ciceroni dissimilis esse, cuius utinam extarent declamationes: nam quas habemus, minimum habent Ciceronis. B V L. Sed habeo quem non contempnas Quintum Curtium. N O S. Historicus est. B V L. Est, sed in historijs extāt aliquot orationes. N O S. Cæteris candidior est, sed nihil ad Parmenonis suem. Habet multas sermonis formulas à Ciceronianis diuersas. B V L. Si hunc reijcis, non recipies opinor, Ælium Spartianum, Iulium Capitolinum, Ælium Lampridiū, Vulcatiū Gallicanum, Trebellium Pollionem, Flauium Vopiscum, Aurelium Victorem. N O S. In his vix est quod probes præter historiæ fidem, tantū abest vt eos Ciceroniani cognominis honore digner. Nam ægre tuentur sermonis Latini castimoniã. B V L. En adest Probus Æmylius. N O S. Candidus est laudator omnium, quorū vitam describit, vt encomiasten dicas verius quā historiographum. B V L. At Ammianum Marcellinum fortasse recipies. N O S. Difficilis est in eloquendo, ac subinde compositio carmen moliri videtur, quum dicit, vt captiuos redderet nostros. Velleium Paterculum citius agnouerim, quanquam nec illum dignabor hoc honore. B V L. Minus, opinor, agnosces epitomographos, Florum, Eutropiū & Solinum. N O S.

Agnoscam si quisquā eruditus illos agnoscit,
 hoc sanè nomine, referunt enim quos imitan-
 tur. B V L. Verum retro mihi cursus flectēdus
 est, duos Plinius prætermisimus, Maiorē scio
 nō ferēs hic nominari, Iuniorē fortassis ad-
 mittes. N O S. Imò qui sunt huius causæ cen-
 sores cū primis vetant contingi ab adolescen-
 tibus huius epistolas, ne pro Ciceronianis eua-
 dant Pliniani. B V L. At felicius scripsit ora-
 tionem qua Traianum laudat. N O S. Felicissia-
 me, sed Ciceronem non exprimit. B V L. Poes-
 tas sciens prætereo, facile diuinans quid sis re-
 sponsurus, etiamsi clarissimos ac felicissimos
 omnium proposuero, Virgilium, Horatium,
 Ouidium, Lucanum & Martialem. N O S. In
 Horatio nullum Ciceronis vestigium, in Vir-
 gilio nonnullum, licet obscurum, Ouidius in-
 ter Poetas Cicero videri posset, Lucanus dis-
 ctus est oratori quàm Poetæ similior, sed alie-
 nissimus ab imagine Ciceronis, Martialis ad
 Nasonis facilitatem plurimum accedit, & ali-
 quid Ciceronianæ laudis illi poterat tribui, ni
 in libros aliquot epistolis præfatus esset, deum
 immortalē, quæ non Ciceronianis. B V L. Quid
 si proferā Lucretium? N O S. Eadē opera pro-
 fer & Enniū & Luciliū. B V L. Auli Gellij can-
 didissimā phrasim mirātur eruditi. N O S. Nec
 argumētū cōuenit nec phrasim, primū affecta-
 ta, & verborum copia penè superfluēs, rerum
 supellectile frugalis. B V L. En tibi Macrobi-
 us, N O S. Æsopicam corniculam mihi nomi-

nas, ex aliorū pannis suos cōtexuit centones,
 itaq; sua lingua nō loquitur, & si quādo loqui-
 tur, Græculū Latine balbutire credas. Quod
 genus est illud ex cōmentario in somniū Sci-
 pionis secūdo. Et hoc esse volūt quod Home-
 rus, diuinarū omniū inuentionum fons & ori-
 go, sub Poetici nube figmēti, verū sapientib⁹
 intelligi dedit. B V L. At Symmachū in episto-
 lis argutū admirātur quidā. N O S. Admirētur
 quib⁹ studio est moleste potius q̄ bene dicere.
 B V L. Sed heus, Apuleius nobis præterit⁹ est.
 N O S. Hūc Ciceroni conferā, quū libebit gra-
 culū cōparare luscinię. B V. Sit fanē, in asino &
 floridis, at in Apologijs accedit. N O. Min⁹ qui-
 dē abest, sed immēso sequitur interuallo. Cete-
 rum & Martianū Capellā oblitus es, si tales li-
 bet p̄ferre. B V. Quid si veniamus ad semichri-
 stianos? Quis tibi videtur Boetius? N. Egregi⁹
 philosophus, Poeta non pessimus, à Ciceronis
 dictione lōge semotus. B V. Quis Aufoni⁹? N.
 Ingeniū ac doctrinā tribuo, stulus aulę delicias
 licētiāmq; resipit, quēadmodū & vita. Cicero-
 nianus adeo nō est, vt studio habuisse videatur
 aliter dicere q̄ dixit Cicero. Proinde qui Cice-
 roniani nomē illi velit ascribere pro honore
 cōtumeliā irrogarit homini, nō aliter q̄ si qs
 Germanū appellaret, qui studeret haberi Gal-
 lus etiā si German⁹ esset. B V. Ne te lōgis am-
 bagib⁹ circūagā, veniamus si videtur, ad Chri-
 stianos, si quē forte reperiam⁹, q̄ Ciceronianus
 dici mereat. Inter hos opinor probabis Lactā

tium, qui Ciceronianæ eloquentiæ lacteo flumine manare dictus est. N O S. Dictus, sed ab eo qui Ciceronianus non erat. B V L. Verum illud inficiari non potes, Lactantium Ciceronis eloquentiam affectasse. Id declarat in tertiū Institutionum librum præfatio, in qua defensus Christianæ philosophiæ veritatem, optat eloquentiā, si non Tullianam, certe Tullianæ proximam. N O S. Nec prorsus infeliciter affectavit, quanquā assequutus nō est. B V L. Qui sic? N O S. Quoniā in prima statim operis præfatione sic loquitur est: Alioqui nihil inter deū hominēque distaret, si consilia & dispositiones illius maiestatis æterna, cogitatio assequeretur humana. Vbi Cicero dixit dispositiones pro decretis: B V L. Imò dū Ciceronianus esse studet, factus est Ciceroni dissimilis. Est enim hoc Ciceronis, rem eandem duabus vocibus idem aut propemodum idem significantibus inculcate. Hinc est illud, consilia & dispositiones. Qui scis an & vocalium hiatum captarit, vt Ciceronianus esset, in consilia &: rursus in, cogitatio assequeretur. Fortassis & compositionem affectavit, scizontis clausula, comma finiens, velut in balneatore & archipirata. Cuiusmodi clausulis frequenter vtitur in eadem præfatione, vt in prima statim periodo, inhærere: & rursus, instruere possimus ac mox, apud Græcos: atq; iterum, luce orationis ornata: & ἀνθ' ἰς ἀν', honesta suscepta: mox & honorasti: nec multo post, nominis tradas: iterum,

vt fequerētur hortarer: item aliquāto post, reliquerūt. Hoc certe Tullianū habet, quod subinde ditrochæo finit, vt contulerūt, conuocamus, sopiamus, inchoam⁹: semel ponit in clausula, quæsisse videatur. Hæc indicant illū magno studio Ciceronis imaginem affectasse. Verum hoc nomine iustius reijceres Lactātium à titulo Tullianorū, quòd nec eruditionem, nec vim, nec pectus attulerit ad defensionem philosophiæ Christianæ, quæ M. Tullius attulit ad actionē causarum ciuiliū. B V L. E reliquorū numero quem primū aut vltimū proferam? Cyprianum? N O S. Christiane scripsit verius quàm Ciceroniane. B V L. Hilarium? N O S. Ohe, nihi simile. Difficilis est & obscurus in eloquendo, & Gallico, vt inquit ille, cothurno attollitur, verba quoq; multa secū trahens, quæ nō sunt Tullianæ puritatis. B V L. Sulpiti⁹ opinor, videbitur hoc honore dign⁹. N O S. Est ille quidem & mollior, & iucūdior, & dilucidior, & illaboratior Hilario, sed phrasibus Gallum fuisse declarat. Non deest pietas, sed abest vis & grauitas: & est floridū dicendi genus magis quàm neruosum. B V L. Tertullianū igitur admittes? N O S. Irrides, Is prudens ac sciens obscurauit malis verbis bonas sentētiās, vel ipso durior Apuleio. B V L. Certe facundissimū illū simul & doctissimū Hieronymū non repelles. N O S. Agnosco virum doctrina faciūdiāq; præcellentem, Tullianum non agnosco, qui flagris ab imitatione Cice-

ronis depulsus est. B V L. Augustinum igitur?
 N O S. Is hoc habet Ciceronis, quòd prelongo
 ambitu circūducit periodū, præterea nō mul-
 tum, nec facilitatem in dicendo nec felicitatē
 in tractando reddit. B V L. Paulinum? N O S.
 Vix umbram habet Ciceronis, nec sententijs,
 nec verbis admodum felix. B V L. Ambrosiū
 igitur. N O S. Romanum oratorem agnoscas,
 non Ciceronianum. Gaudet argutis allusionis
 bus, acclamationibus, nec præter sententias
 quicquā loquitur: membris, incis, compa-
 ribus, numerosus ac modulatus, suū quoddam
 dicēdi gen⁹ habet alijs inimitabile, sed à Tul-
 liano genere diuersissimum. B V L. Saltem
 agnosce Romanum Gregoriū, eius nominis
 inter Pont. primū. N O S. Agnosco virum piū,
 ea loquentem quæ sentit. Et hic propius acce-
 dit ad M. Tullium quā Ambrosius, sed fluit
 lutulentus, & Isocraticæ structuræ quasi seruit
 oratio, quod est à Cicerone alienum. Sic enim
 puer in scholis assueuerat. B V L. At Tusci Le-
 onis, qui fuit eius nominis primus Romanæ
 vr̄bis Pontifex, eloquentiam miratur omnes.
 N O S. Est fateor huius bene numerosa, satisq̄
 perspicua dictio, nec ineptis sensibus, sed ni-
 hil ad Ciceronem. B V L. Quid si tibi Bernar-
 dum è Burgundionibus adducam? N O S. A-
 gnosco virum bonum, quæ pars est oratoris,
 natura compositum ad vrbanitatem & ad di-
 ctionis lepōrem, sed adeo nō Ciceronianum,
 vt ex scriptis vix suboleat vnquam illi lectum

Ciceronem. **BVL.** Posteaquàm hunc reijcis, nō ausim tibi proponere Bedam, Remigium, Claudium, Hefychium, Anselmū, Isidorum, **N O S.** Desine mihi *κολοβώταε* istos commemorare, quum aliena lingua loquantur: Deteriora faciunt quę referunt: dum sua promūt, vix loquuntur. In his ægrotabat eloquentia. **BVL.** At vereor ne mortuam dicas, si posteriores cōmemorauero. Prætermittam igitur Alexandrum Halensem, Petrum Gandauensem, & huius farinae scriptores innumeros: duos *κορυφαίους* proferam, Bonauenturam & Thomā. **N O S.** Bonauentura satis affluit verbis, sed qualibuscunq;, Thomas Aristotelicus prorsus est, *ἀπαθήε* in dicendo, tantum hoc agens, vt doceat lectorem. **BVL.** Verum, in quæstionibus: cæterum vbi rhetorem aut poetam agit, satis spirat Ciceronem. **N O S.** Quæ mihi narras poemata? Mihi vero nusq; videtur infantior, quàm quū affectat oratoriæ dictionis fluxū, id quod facit in tractanda materia de eucharistia. Sed age missos fac theologos istos scholasticos, à quibus frustra requiras eloquentiā, nedum Ciceronianam: alios profer, si quos habes. **BVL.** Age redibim⁹ ad aliud scriptorū gen⁹ nostro seculo vicinius. Nā aliquot ætatib⁹ videtur fuisse sepulta prorsus eloquentia, quæ nō ita pridem reuiuiscere cœpit apud Italos, apud nos multo etiā serius. Itaq; resuscitatus eloquētiae princeps apud Italos videtur fuisse Franciscus Petrarca, sua ætate celebris

ac magnus, nunc vix est in manibus: ingeniū
ardens, magna rerum cognitio, nec mediocris
eloquendi vis. N O S. Fateor. Atqui est vbi de-
sideres in eo linguæ Latinæ peritiā, & tota
dictio resipit seculi prioris horrorē. Quis au-
tem illum dicat Ciceronianum, qui ne affecta-
rit quidem? B V L. Quid attinet igitur refer-
re Blondum ac Boccatium, hoc inferiores tum
in dicendi viribus, tum in Romani sermonis
proprietas? Ne Ioannē quidem Tortelliū au-
dies. N O S. Non audiam in his quidem comi-
tiji. B V L. Hunc sequutus est ingens prouē-
tus eruditorū certatim sese ad Ciceronis imi-
tationem componentifi. Ecquem ex hoc nu-
mero dignaberis istius cognominis honore?
Num Franciscum Philelphum? N O S. Planē
dignarer, si tam placeret eruditis omnibus q̄
placuit sibi. Et affectauit quidē ille sedulo Ci-
ceronis effigiem, sed parum feliciter. Nec vsq̄
illi dissimilior est, quam vbi maxime oportuit
esse similit̄, nimirū in orationib⁹ Nam in epis-
tolis satis adumbrat M. Tulliū, Neq; hæc di-
xerim in cuiuspiā contumeliā. Agnosco viros
æterna posteritatis memoria dignos, ac de stu-
dijs optime meritos: sed diuinū quiddā esse
Ciceronianū. B V L. Leonardus Aretin⁹ mihi
videtur alter Cicero. N O S. Facilitate dictionis
ac perspicuitate satis accedit ad Ciceronē, sed
neruis alijsq; virtutib⁹ aliquot destituit: alicu-
bi vix tuetur Romani sermonis castimoniā,
alioqui vir doctus iuxta ac prob⁹. B V L. Gua-

rinum fat scio non recipies, nec Lapum, nec Accioialum, nec Antoniū Becariam, nec Franciscum Barbatium, nec Antonium Tudertinum, nec Leonardū Iustinianū, nec Achillem Bochium, & si qui sunt qui mihi nunc nō succurrūt, maxime quòd horum pleriq; non alio monumento nobis innotuerunt, quàm vertendis Græcis, vbi nulla laus inuentionis, quæ præcipua pars est eloquentiæ. N O S. Istorum neminem contemno, neminem tamē dignabor Tulliani cognominis honore. B V L. Proferā itaq; Pogium Florentinum, viuidæ cuiusdam eloquentiæ virum. N O S. Naturæ satis erat, artis & eruditionis non ita multum: interim impuro sermonis fluxu, si Laurétio Valæ credimus. B V L. Valam igitur in illius locū substituamus. N O S. Is propius accedit ad curam ac subtilitatem Quintiliani, quàm ad illaboratam Ciceronis facilitatē, quanquā cæteris eliamior puriorq;. B V L. Multos prætereo sciēs, quorū nomina fat scio non ferent aures tuæ: eximios tantū refero. Si quem alium, certe magnum illum Hermolaum Barbarum in huius cognominis honorem admittes. N O S. Vere magnū ac diuinū hominē protulisti, sed in dicendo Ciceroni dissimillimū, & ipso penè Fabio Plinioq; elaboratiorem, cuius eloquentiæ nonnihil offecit philosophiæ studium. B V L. Quid Ioannem Picum Mirandulæ comitem? N O S. Indolem planè diuinā narras, ingeniū ad omnia factum, sed huius quoq; dictionem

non nihil vitiauit linguarū ac philosophiæ atq̃
 etiam theologiæ cura. B V L. Nosti gentilem
 huius Franciscū Mirandulanū. N O S. οὐδ' ἐγὼ
 γυγ, aiunt, nimium theologus est. B V L. Bene
 habet, vnū, ni fallor, reperi, quem non reijcies,
 Angelum Politianū. Nam Marsilium Ficinū
 profetre non audeo. N O S. Fateor Angelum
 prorsus angelica fuisse mente, rarum naturæ
 miraculū, ad quodcūq̃ scripti genus applica-
 ret animū, sed nihil ad phrasim Ciceronis, dis-
 uersis virtutib⁹ suspiciendus est. B V L. Si pro-
 ducam in hūc ordinē Codrum Vrceū, Geor-
 gium Trapezontium, si Theodorū Gazam,
 Ianum Lascarem, Georgiū Mærulam, M. Mu-
 surum, Marullum, propē diuino quid dicturus
 sis. Submouebis ab hoc certamine totū Græ-
 corum genus, quibus inuisus est tuus amasius
 Cicero. Verum nolim in his comitijs habere
 suffragium, iram, odium, aut amorem. N O S.
 Nec habebunt. De Iano, quoniā adhuc super-
 est, dicendum est parcius: Morum comitate
 generis nobilitatem præ se fert, acri iudicio
 vir, multæ in epigrammatibus argutiæ: pote-
 rat inter Ciceroniani cognominis candidatos
 numerari, ni crebræ legationes ac regum ne-
 gocia reuocassent hominem à Musis. Codro
 nec Latinæ linguæ facultas deerat, nec vrbæ
 nitas, verum homo non dissentiens ab Epicu-
 ro, neglexit hanc laudem, vt non vulgarem,
 ita nec paruo parabilem. Georgium Trape-
 zontium fateor virum egregie doctum, deq̃

re literaria pulchre meritū. Et hoc absolutio-
 rem Theodorū Gazam, quorum ille se ad Ci-
 ceronis dictionem effingendā studio compo-
 fuisse videtur, hic Aristotelem exprimere ma-
 luit, quo non alius felicior, siue vertit Græca
 Latine, siue Latina Græce: quum sua loquitur
 duo quædam obstrepunt delicato lectori, phi-
 losophiæ studium, in quo totus erat, & illud
 γνήσιον Græci sermonis, quod Latine loquen-
 tes sequi solet, ac vix vnquā dediscitur. **BVL.**
 Quid vetat quo minus Græcus absoluat Ro-
 manam linguam, si Britannis ac Phrysonibus
 hoc contigit? præsertim quum sermo Græ-
 cus tum in verbis, tum in tropis plurimam hæ-
 beat affinitatē cum Latino. **NOS.** Quid Bri-
 tannis ac Phrysonibus cōtigerit, alijs æstiman-
 dum relinquo: mihi videtur affinitas sermonis
 obstare puritati. Citius enim pure Romane lo-
 quetur Hybernus, quàm Gallus aut Hispanus.
 Quemadmodum citius Gallus discet Germa-
 nice loqui pure, quàm Italice aut Hispanice.
 Sed pergam, Georgium Mærulam Alexandri-
 num esse scio, an Græcus fuerit nescio, vir in
 reddendis Græcis splēdidus & elegās, vt cum
 veteribus multis conferri queat. Marulli pau-
 ca legi, tolerabilia si minus haberent paganita-
 tis. M. Musurum propius noui, virum insigni-
 ter eruditum in omni disciplinarum genere,
 in carmine subobscurū & affectatum, oratio-
 ne prosa præter vnam alterāmve præfationē
 nihil quod sciam reliquit: mirabar hominem

Græcum tantum scire Latine. Et hunc fortuna retraxit à Musis: Dum Leonis fauore Romam accitus, incipit Archiepiscopus esse, fato præreptus est. **BVL.** Recipies igitur Pomponium Lætum. **NOS.** Is elegātia Romani sermonis contentus, nihil affectauit vltra. **BVL.** Platynam igitur? **NOS.** In historia valiturus erat, si nactus fuisset argumentum felicius. In optimo ciue & Panegyrico nō nihil accedit ad Ciceronis imaginem, sed tanto interuallo, vt hoc cognomē non promereatur eruditorum calculis, alioqui vir doctus, facundus & bonus. **BVL.** Quid Philippum Beroaldum maiorem? Video, abnuis, id sciebam fore. **NOS.** Imò anno, si mihi cōmendas hominem de literarū studijs præclare meritum: sin postulas eum in Ciceronianorū ascribi catalogum, abnuo. Philippum Beroaldum iuniorem citius recepero, quanquā is perpauca misit in literas. **BVL.** Iam frustra tibi recēseam Georgium Valam, Christophorū Landinum, Mancinellum, Petrum Marsum, Baptistam Pium, Cornelium Vitellium, Nicolaos Leonicum & Leonicum, Bartholomæum Scalam, Paulum Cortesium, Petrum Crinitū, Iacobum Antiquariū. **NOS.** Vt tu farragine quadam confundis diuersos: Mancinellos, Vitellios ac Marfos sile, quū agitur de eloquētia. Baptista Pius suo more loqui conatus est. Scala sibi videbatur Tullianus, Politiano ne Latinus quidem videtur, adeo vt ne sensum quidem communem illi tribuerit. De

Paulo Cortesio post dicetur. Petrus Crinitus multum abest à caractere Ciceroniano, quàm quàm hominis eruditionem amplector. Leonicus cenus medicus erat, non rhetor. Leonicus in adytis philosophiæ, præsertim Platonicæ, semper religiose versatus, ad Platonis ac Ciceronis Dialogos effingēdos sese cōposuit, & præstat eloquētiæ tantum quantum fas est hodie à tali philosopho requirere: Ciceronianus appellari nec ipse cupiat, ni fallor. adhuc enim superest, vir nō minus integris morib⁹, quàm eruditione recondita. **BVL.** Quid de Domitio Calderino? **NOS.** Bona spes erat, ni Romanæ delitiæ, mox præpropera mors intercepissent iuuenis bene cœptū in studijs cursum. **BVL.** Porrò Scipionē Carteromachū. **NOS.** Agnosco virum citra ostentationem in vtraque literatura doctum: cæterum ex his quæ scripsit non apparet illum affectasse Tullianā eloquentiam. **BVL.** Non reijcies opinor Hieronymum Donatum Patritium Venetū. **NOS.** Epistolæ, quod penè solum illius habemus, declarant illum quiduis præstare potuisse, si voluisset huc animum intendere, sed reip. negotia distraxerunt hominem ab ocio literario. **BVL.** Agnoscis Antonium Sabellicū. **NOS.** Agnosco natura facundum, nec artis expertem, nec infeliciter rhetoricatur interdum. In historia sat splendide versatus, sed in hac tantum, quæ suum dicendi genus desiderat. **BVL.** Hactenus de mortuis plerisque, nunc

viuorum, vt aiunt, meminisse oportet, de quibus fortasse vereberis quid sentias proloqui.
 N O S O. Minime, quandoquidem fateor hoc laudis vix vlli mortalium adhuc contigisse.
 B V L. Nosti Paulum Æmylium? N O S. Hominis & reconditam eruditionem, & diligentiam, & vitæ sanctitatē, & summam in historia fidem exosculor: Tullianā dictionem nec affectauit, nec habet. B V L. Profero Baptistā Egnatium. N O S. Virum non minus probum & integrum quàm eruditum & eloquentem nominasti, sed cui Tulliani cognominis honorem negant doctorum suffragia. Docte loqui maluit quàm Ciceroniane, & quod voluit assequutus est. B V L. En tibi Paulum Bombasiū. N O S. Equidem exosculor Paulum Bombasiū prorsus aurei pectoris hominē, quo vix alius vnquā vixit amico amicior, sed valetudini parcens non admodum indulgit stilo. Mox vt erat animi minime abiecti, sordidorum competitorum improbis contentionibus offensus, Nam Bononiæ publico salario Græce profitebatur, ad reipublicæ negocia sese contulit: tandē accitus Romam, augere rem maluit quàm literis infenscere. B V L. Fortassis æquior eris iunioribus. Quid censes de Andrea Alciato? N O S. Referam quid eruditi sentiant, qui propius hominem nouerunt quàm ego. Quam laudem M. Tullius partitur inter Q. Sceuolam, & L. Crassum, quorum hic dictus est eloquentium iurisperitissimus, ille iurisperitorū

eloquentissimus, totam in hunc vnum compe-
 tere iudicant. Quid possit eloquentia, declara-
 uit in præfatione, quam Cornelio Tacito præ-
 fixam legimus. Nam in annotationibus doce-
 re proposuit, non rhetoricari. B V L. Ex Ita-
 lis, opinor, non ita multos prætermisimus me-
 morabiles. Sed heus, occurrit Hieronymus
 Aleander nuper fauore Clementis VII, Archi-
 episcopus Brundusinus, quem fortasse præte-
 ritum non oportuit in hac recensione. N O S.
 Quid is possit in hoc genere, non satis liquet
 ex his quæ scripsit. Nam & admodum pauca
 venerunt in lucem, in quibus ipsis non vide-
 tur hanc laudem ambisse, & iampridem ciui-
 lia bellicæq; negocia aliò rapuerunt hominem
 peritia linguarum eleganter instructum, ac
 prorsus indignū qui prophanis negocijs ser-
 uiat. B V L. Equidem arbitror Albertum Car-
 porum principem, propius ad Tullianā phra-
 sim accedere quàm Aleandrum. Nihil hic ædi-
 dit hæcenus, vnicum duntaxat librum, aut si
 mauis prolixam epistolam ab illo scriptam vi-
 di. N O S. Accedit ille quidem, quatenus licuit
 homini in theologicis ac philosophicis literis
 ab adolescentiâ versato. B V L. Vides quàm
 multos celeberrimi nominis scriptores com-
 memorarim Nosopone, quorū nemini fateris
 Tulliani cognominis decus obtigisse. Fortasse
 nonnulli fallunt meam memoriā, tu suggere,
 si quos nosti Hypologe. H Y P. Duos Cælios,
 Rhodiginum & Calcaginū, nescio an volens

prætermiseris. B V L. Planè imprudens. N O S.
 Rodiginus vir erat pius & variæ lectionis, in
 eloquentiæ certamen haud quaquam asciscen-
 dus: alter tum eruditione, tum eloquentia su-
 perior, stilus elegans & ornatus, sed nonnihil
 recipiens philosophiam scholasticã, quæ res ha-
 ctenus officit, non vt nõ possit inter facundos
 numerari, sed inter Ciceronianos. B V L. Pau-
 culos prætereo, sciens ad quorũ commemora-
 tionem ipsa se nos reducet oratio tēpestiuius.
 Interim si placet, in Galliam & olim & hodie
 studijs florentissimã aliquantisper migremus,
 ex ea duntaxat præcipuos relaturi, qui nuper
 scriptis in lucem æditis eloquentiæ laudem es-
 meruerunt. Robertus Gaguinus non ita pri-
 dē habitus est magni nominis, dictione tamē
 quàm scriptis vendibilior. N O S. Verum, suo
 seculo, nunc vix inter Latine loquētes recipe-
 retur. B V L. Quid cōmemorem duos fratres
 Ferdinandos? N O S. Non feram. B V L. Quid
 si Guidonē Iuvenalem? N O S. Multo minus.
 B V L. Quid si Iodocum Badium? N O S. Istum
 citius admiserim in hoc laudis certamē, quàm
 Guilhelmum Budæum, nec infeliciter omni-
 no cessit conatus Badio, felicius tamen cessu-
 rus, nisi curæ domesticæ reiꝑ; parandę studiũ
 interrupissent ocium illud Musis amicum hu-
 ius laudis candidato necessariũ, vtcunq; Guil-
 helmus Budæus eximijs varijsq; dotibus su-
 spiciēdus est. B V L. Iacobus Faber habetur ce-
 lebratissimus. N O S. Vir pius & doctus, sed qui

Theologie dicere maluerit quàm Tulliane.
 B V L. Ioannē Pinum fortasse agnosces. N O S.
 Possit inter huius laudis cōpetitores numera
 ri, nisi & hūc negociorum tumultus à studijs
 auulsissent. Olim certe præclarū sui specimen
 dedit. B V L. Agnoscis Nicolaum Beraldum.
 N O S. Agnosco dictionis illaborato fluxu Pi
 no non dissimilem, verū is in hoc genus nun
 quam neruos intendit suos, dicendo q̄ scripto
 felicior. Quid possit satis diuino, sed est ma
 gni laboris fugitātor. B V L. Franciscum De
 loinum non vererer obijcere, si se talem præ
 stare potuisset in oratione librōve, qualem se
 præstitit in epistolis ex tēpore scriptis ad ami
 cos. Quod fanē prodigij simile videri possit
 in homine qui seculo non admodum felici, to
 tam penè ætatem in Accursijs, Bartholis ac
 Baldis cōtriuisset. In literis politioribus & se
 nex & feliciter repubuerat. Hūc nuper mors
 terris eripuit, ipsi quidē matura, senex enim
 mortuus est, studijs vero quibus euehendis or
 nādīsq; vir optimus natus videbatur prepro
 pera. Superest Lazarus Baysius, qui vnico li
 bello de vestibus eoque non magno magnam
 laudem meruit, summāque spem de se præ
 buit, si quo cœpit cursu pergat in literarū sta
 dio. Quāq; ad docendū appositus, argutus esse
 mauult, vt videtur, & Atticus q̄ Ciceronian⁹.
 B V L. De Ruello quid sentis? N O S. Quod pe
 ritissimo rei medicę dignū est, in vertēdis Gre
 cis religiosæ fidei. Hoc laudis maluit q̄ habe

ri Tullianus. B V L. E Gallijs igitur si videtur iter flectamus in Angliam, non infelicem ingeniorum altricem. Sed Germanum Brixium penè præterieram. Non ignoras virū pari dexteritate in vtraq; lingua, siue carmen pange re velit, siue profam orationē condere: nec minus felicem Græcis in Latinam linguā transferendis. An ne hunc quidem recipies inter Tullianus? N O S. Ille quidem adhuc in cursu est, copiam & lucem assequutus est, in nonnullis tamen M. Tullio dissimilis, sed ita vt bonā de se spem præbeat, si vt facit totum se huic studio dediderit. Interim lubet gnauiter currēti applaudere. B V L. Nūc igitur in Britannia, quæ quum multos habet Tullianæ dictionis candidatos, tantum eos nominabo qui scriptis innotescere voluerūt. Si Guilhelmū Grocinū proferā, respondebis nihil illius extare præter vnicam epistolam, elaboratā fanè & argutam ac bene Latinam. Maluit enim nihil scribere, q̄ nihil videre, homo natura lusciosus. Ad epistolarem argutiā appositus, laconismum amabat, & sermonis proprietatem, diceres Atticū in hoc fanè genere: nec aliud affectauit, Ciceronis copiam ferre non potuit, si quando legeret illius libros. De hoc igitur non contentam. Sed Thomam Linacrum non verebor proponere. N O S. Noui virum vndiquaq; doctissimum, sed sic affectum erga Ciceronē, vt etiam si potuisset vtrumlibet, prius habuisset esse Quintiliano similis q̄ Ciceroni, nō ita mul

to in hunc æquior, quàm est Græcorum vulgus. Urbanitatem nunquam affectat, ab affectibus abstinet religiosius quàm ullus Articus, breuiloquentiam & elegantiam amat, ad docendum intētus, Aristotelem & Quintilianum studuit exprimere. Huic igitur viro per me quantum voles laudū tribuas licebit, Tullianus dici non potest, qui studuerit esse dissimilis. **B V L.** Restat Ricardus Paceus. **N O S.** Is quidem inter Tullianæ facundiæ candidatos censi poterat, nisi nimium illi placuisset extemporalis illa scribendi celeritas, & nisi mox iuuenem e medio studiorum cursu Pōtificum ac Regum negocia, prophanis curis propemodum obruissent. **B V L.** Ab Angliā migrabo, si tibi Thomam Morum produxero. **N O S.** Fateor ingenium felicissime natum, & quod nihil non potuisset efficere, si totum his studijs vacare licuisset. Cæterum illo puero vix tenuis odor literaturæ melioris demigrarat in Angliā. Deinde parentum autoritas ad leges eius gētis discendas, quibus nihil illiteratius, adegit, mox in causis agendis exercitatus, hinc ad Reip. munia vocatus, vix succisiuis horis respicere potuit ad eloquentiæ studia. Tandem in regiā pertractus, & regni regionūmq; negociorum vndis immerfus, magis amare potest studia, quàm colere. Et tamen dicendi genus quod assequutus est magis vergit ad Isocraticā structuram ac dialecticā subtilitatem, quàm ad fufum illud Ciceronianę dictionis flumen, quanquā vrba

nitate nihilo M. Tullio inferior est. Quoniam
 autem adolescens diu versatus est in Poema-
 tibus scribendis, poetam agnoscas & in ora-
 tione prosa. N O S. Angliam igitur relinqua-
 mus, neq; enim nominabo Guilhelmum Lata-
 merum, aut Reginaldum Polum, quorū prior
 vir pius Theologiam absoluere maluit quā
 Ciceronianam eloquentiā, alter Ciceronis ad-
 mirator summus, & æmulator non infelix, ni-
 hil adhuc suo nomine voluit in lucē prodere.
 Quanquam in epistolis familiaribus satis de-
 clarat quid valeat, sed nō traducam ea, quibus
 ipse lucem nondum tribuit. Alioqui habet in-
 numeros ea insula, summæ spei iuuenes, sed
 interim censorem agimus non diuinū. Quid
 autem mirum illic efflorescere iuuentutē, vbi
 rex ipse non solum præmijs excitat bene na-
 ta ingenia, verum etiam exemplo suo quamli-
 bet pigris subdit calcaria, duobus iam libellis
 testatus, quantum & faueat pietati, & ingenio
 faciendāq; polleat. N O S. Ego sanè libellos istos
 maiorem in modum admiratus sum, non ab-
 horrentes à dictione Tulliana, nisi quòd argu-
 mentum & regia dignitas suum quoddam es-
 loquendi genus desiderare videtur. B V. Quid
 superest igitur, nisi vt hinc nauigem⁹ in Hol-
 landiam. N O S. Prius in Scotiam cēseo. B V L.
 Non grauarer, si quem illic nossem quē te la-
 turum existimem. In Daniam malo, quæ nos-
 bis dedit Saxonum grammaticū, qui suę gen-
 tis historiam splendide magnificēq; cōtexuit.

NOS. Probo viuudum & ardens ingenium,
 orationē nufq̄ remiffam aut dormitantē, tum
 miram verborum copiam, ſententias crebras,
 & figurarum admirabilem varietatem, vt ſatis
 admirari non queam, vnde illa ætate homini
 Dano tanta vis eloquendi, ſed vix vlla in illo
 Ciceronis lineamenta. B V L. Igitur in Hol-
 landiam. N O S. Imò prius in Zelandiam, ne
 quem prætereas. B V L. Alit & illa regio que
 dam dextra ingenia, ſed pleraq; luxu obruū-
 tur. Hinc fanè tibi profero Adrianum Barlā-
 dum, in cuius ſcriptis agnoſcas candorē ac fa-
 cilitatem Tullianæ dictionis. N O S. Accedit
 hac fanè parte, ſed totū Ciceronē non expri-
 mit. B V L. E Zelandia facilis curſus eſt in
 Hollandiam, haud infœcundam bonorū inge-
 niorum parentem, ſed nec honos habetur elo-
 quentiæ, & voluptates nō temere ſinūt indo-
 lem matureſcere. Hinc tibi proferam Eraſmū
 Roterodamum, ſi pateris. N O S. Profeſſus es
 te de ſcriptorib⁹ dicturum. Iſtum vero ne in-
 ter ſcriptores quidem pono, tantum abeſt vt
 Ciceronianis annumerem. B V L. Quid ego
 audio? Atqui videbatur & inter πολυγράφους
 cenſeri poſſe. N O S. Poſteſt, ſi πολυγράφος
 eſt, qui multum chartarum oblinat atramēto.
 Alia res eſt ſcribere quòde nos agimus, & a-
 liud ſcriptorum genus. Alioqui qui manu de-
 ſcribendis libris quæſtum faciunt, ſcriptores
 dicentur. quū hos eruditi malint librarios di-
 cere. At hoc eſt nobis ſcribere, quod agro fru-

Etum producere: hoc nobis lectio, quod agro
 stercoreatio: hoc nobis concoctio & emēdatio,
 quod in agris occatio, pastinatio, putatio, zi-
 zaniorū euulsio, ac reliquæ operæ sine quibus
 aut non emergit sementis, aut non adolescit
 exorta. **BVL.** Quid igitur ille? **NO S.** Abijcit
 ac præcipitat omnia, nec parit, sed abortit: in-
 terdum iustum volumen scribit stans pede in
 vno, nec vnq̄ potest imperare animo suo, vt
 vel semel relegat quod scripsit: nec aliud quàm
 scribit, quum post diutinam lectionem demū
 ad calamum sit veniendum, idq̄ raro. Quid
 quod ne affectat quidem Tulliano more dice-
 re, non abstinens à vocibus Theologicis, inte-
 rim ne à sordidis quidem? **BVL.** Tersior erat
 Guilihelmus Gandauus. **NO S.** Atticus erat in
 epistolis, in carmine bonus, sed ô scelerate lu-
 xus, quātum felicium ingeniorum, vel corrū-
 pis vel abrumpis? **BVL.** Nosti Ægidiū Del-
 fum? **NO S.** Virum eruditionis varię, versifi-
 catorem non malum, si facilitati neruos addi-
 disse. **BVL.** Nuper decessit Martinus Dor-
 pius. **NO S.** Ingeniū felix & ad quiduis versa-
 tile, nec infestiuū, sed alienis iudicijs q̄ suo du-
 ci maluit. Tandem Theologiæ studium retra-
 xit hominem à Musis. **BVL.** Quis tibi vide-
 tur Iacobus Ceratinus? **NO S.** Præclaram de
 se spem dedit, à Cicerociano multum abest.
BVL. Hinc igitur si videtur in Phrysiam cō-
 migremus. Alit enim ea regio prorsus alba,
 quod dici solet, ingenia: sed male cōuenit Co-

mo cum Musis. Langios igitur & Canterios
omittā, Rodolphus Agricola sufficit vn⁹ pro
multis. N O S. Agnosco virum diuini pecto-
ris, eruditionis reconditæ, stilo minime vulga-
ri, solidū, neruosum, elaboratum, compositū,
sed qui non nihil resūpiat & Quintilianum in
eloquendo, & Isocratē in orationis structu-
ra, utroq; tamen sublimior, Quintiliano etiam
fusior ac dilucidior. Quod voluit præstitit,
nec dubito quin Ciceronis figuram potuisset
effingere, si huc vertisset animi studiū. Et huic
tamen ad summam laudē obstiterē quædā, re-
gionis ac temporū infelicitas, quibus vix quic-
quā honoris habebatur literis politioribus,
& nationis parum frugalis vita. In Italia sum-
mus esse poterat, nisi Germaniā prætulisset.
B V L. Haud trāseundū censeo Vvesphaliam,
quæ nobis dedit Alexandrū Hegium. N O S.
Virum eruditum, sanctum ac facundum no-
minas, sed qui glorię contemptu, nihil magni
molitus sit. B V L. Dedit & Hermanū Busciū.
N O S. In carmine pangendo felicē, In oratio-
ne soluta magna vis ingenii, lectio varia, iudi-
cium acre, neruorū satis, sed cōpositio Quinti-
liano propior q̄ Ciceroni. B V L. Cōradū Go-
deniū, opinor, nō nosti. N O S. Num illū dicis
qui apud Brabātos iam pridem ornat nō mo-
do collegium Busleidianum, quod quidam tri-
lingue vocant, sed totam etiam illam Acade-
miam, licet alioqui florentissimam? B V L.
Istum ipsum, N O S. Mihi quidem και δίκος

θεῦ notus est . BVL. Nunquid in illo deside-
 ras, quo minus habeatur inter Ciceronianos?
 NOS. Opinor illud ingenium posse, quicquid
 ferio voluerit, verum mauult obefulus esse, q̄
 polygraphus. HYP. Vnum in illo noui, quo
 Ciceroni multum est dissimilis . BVL. Quid
 nam? HYP. Ciceronem accepimus prælogo
 & exili fuisse collo. Goclenius & pulcre obeso,
 & adeo non longo, vt mentum pectori penè
 contiguum sit. BVL. Nō hic de collo, sed de
 stilo disputamus. Cæterū vt à Vvesphalia re-
 cedam⁹, Habet Saxonia iuuenes summæ spei,
 nihil mediocre de se pollicentes, quorū est &
 Christophorus Carlebitzius, imaginibus ma-
 iorum ornatissimus, sed literis ac moribus cō-
 positissimis ornatior, verum horum cōmemo-
 ratione te non fatigabo, quorū indoles adhuc
 in herba est. Pergam ad reliquos Germanos.
 Quorum princeps fuit Capnion. NOS. Vir
 magnus, sed oratio redolebat suum seculū ad-
 huc horridius impolitiusq̄. Qualis & Iacobus
 Vvimphelingus & si qui sunt huius similes,
 quorum opera tamen nō parum utilitatis ac-
 cessit Germaniæ studijs. BVL. Huius ergo
 discipulum agnoscis Philippum Melanchtho-
 nem. NOS. Nihil hoc ingenio felicius, si to-
 tum vacasset Musis. Nunc hanc laudem leui-
 ter affectauit, ac naturæ felicitate contentus,
 nec artis, nec curæ permultū ad scribendum
 adhibuit, & haud scio an affectantem nerui
 fuerint defecturi. Extemporali dictioni natus

videtur: nunc alijs intentus, eloquentiæ studiū magna ex parte videtur abiēcisse. B V L. En igitur tibi Vlricum Huttenū. N O S. Sat splē-
 doris & copiæ præstat in oratione soluta, in carmine felicior erat: cæterū à Ciceronis ima-
 gine procul aberat. B V L. Bilibaldum prius cōmemorasse oportuit, quo duce primum ef-
 florescere cœpit apud Germanos eloquentia, quam & morum pietate & fortunæ splendo-
 re illustrauit. N O S. Sequitur ille quidē, at nō assequitur, nec tam obstat ingenium, q̄ reip-
 negocia parumq̄ prospera valetudo. B V L. In huius igitur locū profero Brunonem Amer-
 bachiū Rauracum, quo viro nihil vnq̄ natura finxit cādidius. N O S. Quatenus licet ex gu-
 stu cognoscere, magnus erat futurus, ni festi-
 nata mors iuuenē studijs eripuisset. B V L. Hē-
 ricum Glarianū agnoscis Eluetium. N O S. Is maluit in philosophia ac Mathematicis disci-
 plinis consensescere, quā æmulari phrasim Ciceronianam, cui vix conuenit cum subtili-
 tatibus Mathematicorū. B V L. Vnus super-
 est, quem si non recipis, migrabimus in Pan-
 noniam. N O S. Quis? B V L. Vrsinus Velius. N O S. In carmine felix, nec infelix in oratio-
 ne soluta, spirituum & vrbauitatis habet affa-
 tim, vbi prodierit historia quam de rebus à Pannoniæ Boemixq̄ rege Ferdinādo gestis
 texere dicitur, certius pronuntabimus. B V L. Mihi certa spes est illum & principis sui cla-
 ritati & rerum magnitudini facundię viribus
 t. iij.

responsum. Huius commemoratio nos de-
 duxit in Pannoniam, nam illic nunc agit, vbi
 neminem noui præter Iacobum Pisonem, stu-
 diosum eloquentiæ Tullianæ candidatum, sed
 primum aula, deinde calamitas, nuper etiam
 mors hominem nobis abripuit. B V L. Habet
 & Sarmatia quos non possis contemnere, sed
 non commemorabo, nisi qui libellis in lucem
 datis, sui specimen dederunt. Horum princeps
 est Andreas Critius, Episcopus Plocensis, qui
 prorsus ingenium habet, vt ait ille, in nume-
 rato, carmina pangit feliciter, felicior etiam in
 oratione soluta, præsto est ex tempore scriben-
 ti docta facilitas, sermo perpetua quadam ora-
 tionis festiuitate iucundus. N O S. Paucula que-
 dam illius degustavi, que mihi sanè spem egre-
 giam præbent, nisi legationibus, tum regni si-
 mul & ecclesiæ negocijs cogatur à Musarum
 ocio recedere. B V L. Iam Hispania quæ non
 ita pridem cœpit ad pristinam ingeniorum glo-
 riam reflorescere, doctos & eloquentes viros
 permultos, qui scriptis innotuerunt non ita
 multos. Habet Antoniũ Nebrissensem, virum
 eruditionis variæ, sed cuius mentionem latu-
 rus non sis in catalogo Tullianorum. N O S.
 Rem diuinasti. B V L. Ne Lopidem quidem,
 opinor, aut Sanctium. N O S. Hic Theologus
 est, nec affectauit hanc laudem, ille multo infe-
 licior est in laudando quàm in reprehendendo,
 nec hic nec ille Ciceronianus. Genesius maio-
 rem de se spem pollicetur. B V L. Et Lusita

nos aliquot eruditos noui, qui vulgarint ingenij sui specimen, neminem noui præter Hermicum quendam in epigrammatibus felicem, in oratione soluta promptū, ac facilem, ad argutandum dexterrimæ dicacitatis. Vide quot regiones peragrauerim? Nos pone, dum vnū quærimus Ciceronianū, nec quisquam adhuc repertus est, quem digneris huius cognominis honore, cuius amor te macerat. Quot priscos commemorauimus, quot seculorum posteriorum, quot nostræ memoriæ, quot nostræ ætatis recēsuimus, in quibus vt sint nōnulli quos fastidiosus censor possit contēnere, quā multi sunt qui suum quisq; seculū, suam patriam, qui ecclesiam, qui rem literariam doctrina facundiaq; sua ornarunt, illustrarūt, nobilitarūt: nec vllum tamē adhuc inuenimus Ciceronianum. Quid reliquum est, nisi vt proficiscamur in insulas fortunatorum, inde petituri, quem donem? hoc nomine. Moderatius perpetimur mala nobis cum plerisq; cōmunia. Non moeret Hispanus, si non habet flauam cesariem: nō Indus quòd colore sit lurido, nō Æthiops quòd atro, quòd simis narib⁹, & tu discrucias animum tuum, nec concoquere potes conuiciū, quòd nō es Ciceronianus? Hoc an malū sit nescio. Sed si esset malū, nō tu æquo animo fereres incōmodū tibi cum tot talibusq; viris cōmune? N O S. Atqui hoc laudis assequutus est Christophorus Longolius, homo Brabantus, tum apud Gallos educat⁹. Huic vni cisalpino

rum palmam hanc tribuunt Itali, cæteros omnes vt barbaros submouent. B V L. Plurimū sanè laudis tulit Longolius, sed nimio emptū, diu tortus est, tandem & immortuus est certamini nondum peracto, non leui profectò studiorū iactura, quib⁹ magno vsui futurus erat, nisi totum animum omnesq; ingenij vires ad inanis tituli studium contulisset. Quanquā ille non vni Tullio assidebat, sed per omne auctorum genus sese voluerat, disciplinas liberales omnes diligenter edidicerat, præter iuris peritiam, nec erat contentus exprimere lineamenta Ciceronis, sed in inuentione rerum peracutus fuisse videtur & copiosus, in tractandis argumentis dexter ac felix, nusquā non præbēs admirandæ cuiusdam indolis specimen. Nihil est igitur quòd isti Ciceronis simij nobis Longolium obijciāt, alijs dotibus ille magnus erat etiamsi Ciceronianus non fuisset, & hæc ipsa vanissimi tituli ambitio fructum propemodū studiorū illius corrupit, vitam abruptit. Quanquā multum etiam abfuit à Cicerone, cui materia defuit exercēdæ mirabilis illius eloquentiæ, quam in serijs grauib⁹q; causis Cicero præstitit. Longolius edidit epistolas, sanè quàm elegātes ac feliciter elaboratas, fateor, sed multas argumēto perquam humili, plures affectato, quod genus vidētur aliquot epistolæ Plinij iunioris. Atqui tales non arbitror in epistolarum numero ponēdas. Quid enim habēt epistolæ Senecæ, quod epistolæ congruat, præter

titulum? At in Ciceronis epistolis nihil accersitum, aut de grauibus serijsq; negocijs, scribit ea quæ coram exponeret si licuisset, aut cum amicis absentibus de familiarib⁹ rebus, aut de studijs confabulatur, quemadmodũ solent amici præsentibus inter se miscere sermonẽ. Quid quòd Cicero non ædidit epistolas suas, & quasdam videtur scripsisse neglectius quàm loqui solitus erat. Vnde bona pars earum quas Tiro Ciceronis libertus collegerat, intercidit, haud opinor peritura, si docti eas iudicassent immortalitate dignas. Primum igitur illa simplicitas & gratia sermonis in affectati, deinde veritas abest in epistolis Longolij plerisq;. Ad hæc quoniam nec eadẽ fuit fortuna Longolij quæ Ciceronis, nec eadem negocia, sit vt interdũ inepta sit ac frigeat imitatio. Quod genus sit, M. Tullius senator & vir consularis, scribit ad suæ dignitatis homines, quid moliatur duces in prouincijs, quàm instructæ sint legiones, ostendit periculũ, diuinat rerum exitum: quũ ad imitationẽ Ciceronis, similia scribit ad eruditos amicos & in ocio viuẽtes, Longolius, veluti sollicitus de summa rerum, nõne friget affectatio? Quid quòd ipse in Musæum abditus interdum literis mandat vanissimos rumores, quales vulgo circunuolitant, indigni qui vel sermone cordati hominis cõmemorentur, Sed in orationibus, inquit, quas duas reliquit, velut in Capitolio habitas, Ciceronem præstitit. Eas ego sanẽ magna cum animi tum admiratione,

tum voluptate legi, fateor. Effecerunt enim, vt de illius ingenio longe quàm ante magnificentiùs sentirem. Adeo, quum de illo præclaram concepissim exiftimationem, vicit multis partibus expectationem meam. Videtur enim in has deprompsisse quicquid vel suo potuit ingenio, vel è Ciceronis orationibus hauserat. Eæ tamen tot annis elaboratæ, toties sub incudem reuocatæ, toties Criticorũ censuram perpeffæ, quantum habent Ciceronis: non quidem Longolij culpa, sed temporũ. Aptiffime dicebat Cicero, vix apte Longolius, quãdoquidem Romæ, nec patres cõscripti sunt hodie, nec senatus, nec populi authoritas, nec tribuũ suffragia, nec magistratus qui solent eſſe, nec leges, nec comitia, nec actionũ forma, nec provinciæ, nec municipia, socij, ciues. Postremo Roma Roma non est, nihil habēs præter ruinas ruderaq; præcæ calamitatis cicatrices ac vestigia. Tolle Pontificem, Card. Episcopos, Curiam, & huius officarios, deinde legatos principum, Ecclesiarum, collegiorum, & Abbatiarum, tum colluuiem hominum partim qui viuunt ex hisce nundinis, partim qui vel libertatis amore, vel fortunam aucupantes eò confluũt, quid erit Roma? Dicit aliquis Pontificum regnum à Christo traditũ augustius eſſe, quàm fuerat olim senatus populusq; Romani, aut etiã si libet Octauij Cæsaris: Mea nihil refert, modo fatearis diuerſum regni gen⁹ eſſe. Quo fit, vt nec oratio congruat eadem: si

putamus Ciceronianū esse, sermonē ad rem
 præsentem accōmodare. At ille præclarus iu-
 uenis orationē attemperauit ad hominū affe-
 ctus, qui veterē Romam rerum dominā gen-
 tēq; togatam adhuc somniant, quemadmo-
 dum Iudæi nondum desinūt suum Mosen ac
 templum Hierosolymitanum somniare. Iam
 Christophorus iuuenis nec magistratu, nec re-
 bus gestis, nec alio vllō nomine magn⁹ erat q̄
 ingenio, quod ego fanē pulchrius esse duco,
 quā si regno polluisset. Sed hæc persona ni-
 hil ad Ciceronem. Nunc argumētum accipe.
 Inciderat illi contentio cum Italo quodam a-
 dolescente, in hoc opinor subornato, vt Cice-
 roniam eloquentiam à barbaris vindicaret.
 Et est, vt audio, Romæ sodalitas quædam eo-
 rum qui plus habēt literaturæ quā pietatis:
 Docti vocantur, & apud multos habentur in
 precio. Per hos ociosos hoc certamen, studijs
 hinc atq; hinc efferuescentibus accensum est,
 vt ea ciuitas vndiquaque captat voluptatis ma-
 teriam. Interim Longolij causam grauabat
 Lutheri causa, cuius gratia apud Romanos
 male audiebat quicquid erat affine Germaniæ,
 ne dicam Cisalpini omnes. Itaq; Christophoro
 tametsi natione barbaro: nam huiusmodi vo-
 cabulis adhuc vtuntur illi, quasi facies rerum
 non tota sit immutata, tamē ob admirandam
 sermonis elegantiam, visum est candidioribus
 aliquot honoris gratia decernere ciuis Roma-
 ni titulū. Fiebat hoc olim, & erat munus non

minus vtile quàm honorificum. Nunc autem quid est esse ciuem Romanum? Profecto minus aliquanto quàm esse ciuem Basiliensem, si cōtemptis verborum fumis, rem æstimare libeat. Atque hinc in barbarum, competitoris ipsiq; fauentium inuidia. Tandem quæsita est illa voluptas ociosis, vt in Capitolio (sic enim vocant curiam quandam non admodum magnificam, in qua solent agi per pueros exercitiã ingenij gratia fabulæ) causam diceret Longolius. Subornatus adolescens audaculus, qui accusationem quam ab alio compositam edidicerat, recitaret. Accusationis hæc erant capita: primum quòd Christophorus Longolius, olim puer, dum ingenij periclitãdi gratia, laudat Galliam in qua tum viuebat, in nonnullis ausus sit æquare Italiæ, deinde quòd in ea laudasset tribus verbis Erasmus & Budæũ, præterea quòd diceretur ab his subornatus ac delegatus in Italiam, vt optimos quosque libros deportaret ad Barbaros, quo possent cum Italia de principatu eruditionis contendere. Postremo quòd homo barbarus & obscuræ familiaris, minime dignus videretur honore tantis cognominis, vt ciuis Romanus appellaretur. Habes præclarum argumentũ, in quo neruos intendas eloquẽtiæ Tullianæ. Atqui hoc planè ludicrũ ille plusquam serio agit, mirifico sanè verborum apparatu, magna ingenij significatione, summa vehemẽtia, multa interdum vrbani-
tate, non aliter alludens ad ætatem Cice-

ronis, quæ is qui scripsit Batrachomyomachiam, alludit ad Homericam Iliadem, ranis ac muribus, rebûsq; ridiculis ac friuolis, deorum, deorum, heroum splendida verba factaq; accõmodans. Ita Longolius exaggerat capitis discrimen, armatas cohortes, gladiatorũ manum, quorum violentia autoritas amplissimi ordinis, ac secundum leges agendi libertas fuerit impedita. Fingit priscam illam Romam orbis reginã, & huius præsidem ac tutorem Romulum cum suis Quiritibus: somniat P. C. & augustissimum ordinem regnorũ dominum, populum in suos ordines ac tribus distinctum, prætorum ius, tribunorũ intercessionem: somniat prouincias, colonias, municipia & socios vrbis septicollis: recitatur senatus consultum, citãtur leges, miror non meminisse clepsydram quæ reo solent infundi nouẽ opinor. Hic excitantur illa $\pi\acute{\alpha}\theta\eta$, appellantur veteres illi Romanæ ciuitatis principes. Quid non? Perquam faceta res est. Equidẽ fateor hunc ludũ videri posse non inelegantem, si ad eum modum exerceretur iuuentus in scholis declamatorijs, etiamsi non frustra præcepit Quintilianus, vt declamationis simulachrum quæ proxime accedat ad veras actiones, nimirum quod quidam declamandi themata petere soleant è poetarum fabulis, nec veris, nec verisimilibus. Nã habent in adolescentibus & illa progymnasmata fructum haudquaquam pœnitendũ, quum argumento ex historia sumpto, verba

sententiæq; ad illorum temporum conditio-
nem accommodantur, sed tamen instructior
erit ad veras causas agendas, qui quæstionem
tractat, præsentis temporis inuolutam circum-
stantijs, veluti si quis tractet, num expediat
Reip. vt principes filias aut sorores suas in
procul semotas regiones elocēt. An sit in rem
Christianæ pietatis, proceres Ecclesiasticos or-
nerari ditione prophana: vtrum consultius sit
iuuenem euoluendis authoribus, an peragran-
dis loquinis regionibus, periclitandisq; re-
bus, multarum rerum cognitionem colligere:
num expediat puerum imperio destinatū, aut
natum, multum temporis in literis ac libera-
libus disciplinis consumere. Ceterū argumen-
tum quod tractat Longolius, quum nec sit ex
historia petatum, vt saltem per fictionem suo
tēpori congruere possit, nec eiusmodi tamen,
vt vere suo tempore suisq; personis cōueniat,
qui fieri potuit vt hic totum exprimeret Cice-
ronem, qui depulsis armis Antonij sublatōq;
mortis metu, libere dixit apud senatum popu-
lūmq; Romanum. In hac tamen materia tan-
to ingenio tātāq; ingenij dexteritate rem ges-
sit egregius iuuenis, vt hodie neminē norim,
vel apud Italos, quem existimē idem præstare
posse, tantum abest, vt Longolij laudibus ali-
quid studeā detrahere. Talibus enim ingenijs
non queam non fauere, etiam si mihi male ve-
lint. Hæc eò tantum dicuntur, vt adolescentiæ
studijs prospiciā, ne se superstitiose discrutiet

affectatione Ciceronianæ similitudinis, sic vt
 hac intentione ab vtilioribus magisq; necessa-
 rijs studijs auellantur. Rem habes, orationes
 supersunt. Nunc mihi rationē in eas velim, sit
 ne operæ rectiū ingenia felicissime natura in
 has ἐπιδειξας tantū ætatis & operæ cōsume-
 re, ne dicā immori talibus curis. Quantū vti-
 litatis vel religioni Christianæ, vel studijs, vel
 patriæ laturus erat, si vigilias quas actionibus
 illis ludicris impendit, in res serias collocasset?
 N O S. Profecto miseret me Longolij, & vix
 habeo quod respondeā. B V L. Ad hæc testatur
 se scripsisse orationes quinq; in laudem vrbis
 Romæ. O pulchre collocatam operam. Quan-
 to rectius eam collocasset, si ciuitatē illam atq;
 eos præcipue qui bonas literas ibi profitētur,
 orationibus aliquot elaboratis ad Christi cul-
 tū ac pietatis amorē inflāmare studuisset, In-
 telligis Nosopone quid dicā, imò potius quid
 nō dicā. At quibus tādē vigiliarū tantū da-
 tum est? Senatui? senatus, si quis omnino Ro-
 mæ est, Latine nescit. populo? Barbare loqui-
 tur, tantū abest, vt dictione Tulliana capiatur.
 Sed valeant hæc ἐπιδεικτικά. Aduersus Mar-
 tinū Lutherū rem agit & seriā & grauē. Vbi
 qui potuit esse Tullianus de rebus disserens,
 quas M. Tullius prorsus ignorauit? At oratio
 non potest esse Tulliana, id est optima, quæ
 nec tempori, nec personis, nec rebus cōgruit.
 Satis Tulliane cōuiciatur. Vbi tandem ventū
 ad errorum capita recensenda, subobscurus

est, & vix ab illis intelligitur, qui Lutheri dogmata tenent. Atqui hic res summam orationis perspicuitatem desiderabat, si voluisset esse Ciceronianus. Iam ex ipsa rerum propositione non difficile fuerit cōiectare qualis futurus fuerit in refellendis dogmatibus aduersarij suisq; confirmandis. Sedulo quidem vitat voces nostræ religionis, nunq̄ vsurpans fidei vocabulum, sed in eius locum substituens persuasivonem, aliâque permulta quæ prius attigimus, semel tamen atq; iterum vtitur nomine Christiani, per imprudentiam opinor. Nam ea dictio nusquam extat in libris M. Tulli. Quamquam & hic multa felicissime dixit, nec alia re magis peccauit, q̄ quòd nimis anxie studuit esse Ciceronianus, cui maluit orationem congruere quàm causæ. N O S. At tamen istis dictu mirum quàm nunc applaudant Itali quidam. B V L. Confiteor, laudant illa, sed ista legunt. Bataui oratoris nœnias, quæ Colloquia vocântur, quanto plures terunt manibus q̄ Longolij scripta, q̄libet elaborata, quamlibet expolita, quamlibet Tulliana, & vt Græce dicam melius κερροτημένα. Quid in causa? Quid nisi quod illic res ipsa capit moraturq; lectorẽ qualicumq; sermone tractata: ad hæc, quoniã thearica sunt & vita carent, dormitat lector stertitq;. Vtilitas etiam commēdat mediocrẽ eloquentiam: quæ tãtum adferunt voluptatẽ, eadem diu placere non possunt, præsertim ijs, qui literas in hoc discunt, non solum vt poli-

tius dicant, verum etiam vt rectius viuant. In summa qui iuuenem illū ad huius laudis ambitum inflammant nō optime meriti sunt, vel de ipso, vel de re literaria. Sed de Lōgolio fortasse nimis multa. N O S. Prætercurristi Iacobum Sadoletum ac Petrū Bembū, prudens opinor. B V L. Næ prudens, viros eximios, raræq; horum temporum exempla nolui miscere turbę. Petri Bembi nihil extat quod sciam, præter aliquot epistolas, in quibus exosculor, non modo dilucidum quoddam, sanum &, vt ita dicam, Atticum dicendi genus, sed probitatem, humanitatem ac singularē ingenij candorem in oratione velut in speculo relucētē, nec alia re vel fortunatiorem vel ornatiorem iudico Longolium, quàm talium virorū amicitia. At Iacobus Sadoletus cætera ferè æqualis Bembo, in cōmentario quem elegatissimū ædidit in psalmum 50, non adeo affectat haberi Ciceronianus, vt non personæ decorum tueatur. Est enim episcopus Carpentoractensis, vt nō materiæ seruiat, ne in epistolis quidem, abhorrens à vocibus quibusdā Ecclesiasticis. Quid igitur? Non dixit Tulliano more? Non dixit: imō dixit potius, qui eo modo dixit, quo probabile est ijsdem de rebus si viueret dicturum esse Ciceronem, hoc est, Christiane. N O S. Multum suffragijs eruditorum tributum est Baptistæ Casselio. B V L. Oratio de lege agraria, quam paulo ante mortem edidit, declarat illū summo nisu Tullianæ dictio-

nis affectasse lineamenta, & hactenus prope modum assequutus est quod voluit: lucis habet plurimū, verba nitida, compositionē suauem. Cæterum immane quantum est quod desideratur, si ad Ciceronem conferas. N O S. Certè Pontanum vno ore prædicāt omnes, huic Ciceronianæ dictionis palmam tribuunt eruditorū centuriæ. B V L. Non sum vel tam ebes vel tam inuidus, vt nō fatear Pontanū multis egregijs ingenij dotibus virum fuisse summū. Ac me quoq; rapit placido quodam orationis lapsu: verborū dulce quiddā resonantiū amœno tinnitu demulcet aures, demum splendore quodam perstringit dignitas ac maiestas orationis. N O S. Quid igitur obstat, quo minus illum fateare Ciceronianum? B V L. Meo iudicio nihil illius laudi vel accesserit vel decesserit. Quædam illius degustauī. Tractat materias prophanas, quasiq; locos communes, de fortitudine, de obedientia, de splendore, quæ tractata facillime nitescūt, atq; ex se facile supeditant sententiarum copiam: easq; sic tractat, vt egre possis agnoscere Christianus fuerit nec ne. Similiter temperat stilum in libello de principe: Præterea non memini me quicq; illius legisse præter aliquot Dialogos ad Lucianum effictos. At ego non agnoscam Tullianū, nisi qui res nostras, Ciceroniana tractet felicitate. In epigrammatibus plus tulisset laudis, si vitasset obscœnitatem, quod nec in dialogis satis cauet. In Meteoris & Vrania, quæ

fuit materiam quæ facile splendescit, & rem
 sanè felicem feliciter tractauit, nec illic requi-
 ro Christianam dictionem. In cæteris interdū
 desidero decorum & aptum & aculeos quos
 M. Tullius in animo relinquit etiā posito co-
 dice. Certè ad istam legē quam tu nobis præ-
 scripseras, Ciceronianus nō erit, in cuius scri-
 ptis sexcentas voces possem ostendere, quæ
 nusquam sunt apud Ciceronem. Postremo vi-
 des, quā infrequēs sit in manibus Pontanus, vir,
 extra controuersia in literis inter præcipuos
 numerādus. N O S. Pontano successit Actius
 Syncerus, qui partū virginis matris mire fe-
 lici carmine descripsit, cui supra modum ap-
 plausum est à Romano theatro. B V L. Te-
 stantur hoc abūde Leonis & Clementis bre-
 uia, sic enim hodie vocant, tum Ægidij Card.
 addita præfatio, ne cæteros commemorē, nec
 sine causa tantopere placuit. Mihi certe ma-
 gna cum animi voluptate perlectum est opus
 utrūq; Nam & Æglogas scripsit piscatorias.
 Quis autem talem indolem in iuvene Patri-
 tio non exosculetur? Hoc nomine præferen-
 dus est Pontano, quòd rem sacram tractare
 non piguit, quòd nec dormitanter eam, nec
 inamœne tractauit, sed meo quidē suffragio,
 plus laudis erat laturus, si materiā sacrā tra-
 ctasset aliquanto sacratius: qua quidem in re
 leuius peccauit Baptista Mātuanus, quan-
 & aliàs in huiusmodi argumētis vberior. Nunc
 quorsū attinebat hic toties inuocare Musas &

Phœbū? Quàm quòd virginem fingit intentā præcipue Sibyllinis versibus, quòd non aptū Proteū inducit de Christo vaticinantē, quòd Nympharū, Hamadryadum, ac Nereidum plena facit omnia? Quàm dure respōdet Christianis auribus versus ille, qui, ni fallor, virgini matri dicitur: Tuq; adeo spes fida hominum, spes fida deorū. Scio deorum metri gratia positum loco diuorum. Me quidem leuiter offendit in tot virtutib⁹, quòd Synalœphæ frequentes hiulcam reddunt cōpositionem. Ne multis: si carmen hoc proferas vt specimen adolescentis poetice meditantis, exosculabor, si vt carmen à viro serio scriptum ad pietatem, longe præferam vnicum hymnum Prudētiam de natali Iesu tribus libellis Actij Syncheri, tantū abest vt hoc carmen sufficiat & ad prosternendum funda Goliam ecclesiæ ministertem, & ad placandum cithara Saulem furentem. Atq; haud scio, vtrū sit magis reprehendendum, si Christianus prophana tractet prophane, Christianū se esse dissimulans, an si materias Christianas tractet paganice. Si quidem Christi mysteria nō solū erudite, verum etiam religiose tractāda sunt. Nec satis est temporaria delectatiūcula delinire lectoris animū, excitandi sunt affectus deo digni. Quod fieri non potest, ni penitus cognitum habeas argumentū quod versas: nec enim hic inflāmabis, si frigeas ipse: nec ad amorē rerū cælestium accedēs lectorē, si tibi taliū vel leuis admodū,

vel nulla cura est. Hic si preſto ſunt, vel vltro,
 nec accerſita, vel nō magno conſtantia dictio-
 nis ornāmēta, figurarum illecebrę, quibus fa-
 ſtidioſum lectorē allicimus, allectumq; remo-
 ramur, non arbitror reiicienda, modo primas
 teneant ea quę præcipua ſunt. Quale porro
 ſit, materiã piã ob hoc ipſum putere no-
 bis, quòd pie tractata ſit? At pie tractari qui
 poteſt, ſi nunq̄ dimoueas oculos à Virgilijs,
 Horatijs ac Naſonibus? Niſi forte quorūdam
 ſtudium approbas, qui fragmentis Homericorū
 aut Virgilianorū verſuū, vndiq; decerptis,
 & in centonē cōſarcinatis Chriſti vitã descri-
 pſerunt. Operoſum ſanè ſcribendi genus, ſed
 cui vnq̄ iſta lacrymulam extuderunt? Quē ad
 pietatem cōmouerunt, quem ab impura vita
 reuocarunt? Atqui nō ita multū diſſimilis eſt
 iſtorum conatus, qui verbis, ſententiolis, figu-
 ris ac numeris ex Cicerone congeſtis, conue-
 ſtiunt argumentū Chriſtianū. Quid enim lau-
 dis fert ille rhapsodus? Nempe quod accurate
 verſatus eſt in Homero ſiue Virgilio. Quid
 fructus adfert hic Ciceronian⁹? Applauditur
 diligēter in M. Tullij ſcriptis verſato, ſed tan-
 tum ab ijs, qui & ipſi in ijsdē verſati, quid vnde
 decerptū ſit agnoſcūt. Habet ea res voluptatē
 planè quandã, fateor, ſed quū apud perpau-
 cos, tum eius generis, vt facile vertatur in ſa-
 tietatē, poſtremo quę nihil aliud ſit q̄ volu-
 ptas. Cæterū illud ſine quo Fabius negat eſſe
 mirabilē eloquentiam, quod in cōcitantis aſa-

fectibus situm est, prorsus abest. Et tamen nobis videmur Marones ac Cicerones. Dic mihi Nosopone, si quis argumentū rapti Ganymedis, elegāter constructū operæ Musaico dissoluat, & iisdem tessellis aliter concinnatis exprimere conetur, Gabrielem cæleste nunciū adferentem virginī Nazarenæ, nōne durū parumq; felix opus nascetur, ex optimis quidē tessellis, sed minus argumento congruētibus? N O S. Poetas excusat à priscis concessa licentia. B V L. Audies hic illud Horatianum, At non vt placidis coeant immitia, Non vt serpentes aibus gementur tigribus agni. Minus, opinor, cōuenit Musis, Apollini, reliquisq; dijs poeticis, cum Christianæ pietatis mysterijs, quàm serpētibus cum aibus, aut tigribus cū ignis, præsertim in argumento serio. Alioqui si quid obiter per iocum aspergatur ex veterū fabulis, ferendum arbitror magis quàm probandum. Oportebat enim omnem Christianorum orationē respicere Christum, sine quo nec suaue, nec splendidum est quicquam, nec vtile, nec honestum, nec elegans, nec facundū, nec eruditum. Liceat sanè præludere ad seria pueris. In veris, in serijs, quodq; grauius est, in pijs materijs, quis feret ista paganica progymnasmata? N O S. Quod igitur tuū est consilium, vt Ciceronē abijciā è manibus? B V L. Imò vt semper in sinu sit potius eloquentiæ candidato, sed quorundā morositas fastidiūq; prorsus abijciendum est, qui scriptum alioqui

doctum & elegans reijcere solent & indignū lectu iudicare, non ob aliud, nisi quòd ad Ciceronis imitationem non sit elaboratū. Primum enim non quibuslibet ingenijs congruit Tulliana phrasis, vt male cessura sit affectatio, deinde si defunt naturæ vires, vt inimitabilē dicendi felicitatē assequaris, quid stultius, quàm in eo discrucitari, quod non potest cōtingere? Ad hæc nec materiæ cuius, nec personis omnibus congruit Tulliana phrasis. Et si cōgrueret, quædā negligere præstat, quàm nimio parare. Si M. Tullio tanti constitisset sua facundia, quanti nobis, aliqua ni fallor ex parte neglexisset orationis ornamenta. Nimio vero paratur, quod tanto ætatis, valetudinis ac vitæ etiā dispēdio emitur. Nimio paratur, cui⁹ gratia disciplinas cognitu magis necessarias negligimus. Deniq; nimio paratur, quod pietatis iactura emitur. Si ideo discitur eloquētia, vt delectemur ociosos, quid attinet rem scenicā tot vigilijs perdiscere? Sin vt persuadeamus quæ sunt honesta, efficacius dixit Phocion Atheniensis quàm Demosthenes. Sæpius persuasit Cato Uticēsis, quàm M. Tullius. Iam si in hoc paratur eloquentia, vt scripta nostra terantur manibus hominum, & si citra studium contineret Ciceronianæ dictionis similitudo, tamē arte varietas esset affectāda, quæ lectoris nauseanti stomacho mederetur. Tantā vim habet in reb⁹ humanis varietas, vt nec optimis semper expediat uti. Nec vsquā non verum est il-

lud Græcorum prouerbio iactatum, μεταβο-
 λη πάντων γλυκύ. Nec alio nomine magis
 commendatur Homerus, & Horatius, quàm
 quòd rerum ac figurarum admirabili varia-
 te, non sinūt oboriri tædiū lectionis. Ad hanc
 nos natura quodāmodo finxit, suum cuiq; tri-
 buens ingeniū, vt vix duos reperias, qui eadem
 vel possint vel ament. Iam quum nihil sit hu-
 mano stomacho delicatius aut fastidiosius, tum
 ad eruditionem parandam tantum voluminū
 nobis sit deuorādum, quis posset in perpetua
 lectione perdurare, si cunctorū esset idem sti-
 lus, ac similis dictio? Præstat igitur vt in epu-
 lis, ita & in scriptis esse quædā deteriora quàm
 per omnia similia. Qualis autē esset ille conui-
 uator, qui quū plurimos acciperet, inter quos
 vix duo palati iudicio consentiunt, cibos appo-
 neret omnes eodem more conditos, etiā si de-
 licias Apitianas apponeret. Nunc dum alius
 alio dicendi genere capitur, fit vt nihil non le-
 gatur. Vt ne repetam, quod ipsa quoq; natura
 repugnat isti affectationi, quæ voluit orationē
 esse speculū animi. Porrò quum tanta sit inge-
 niorum dissimilitudo, quanta vix est formarū,
 aut vocum, mendax erit speculū, nisi natiuam
 mentis imaginē referat, & hoc ipsum est, quod
 in primis delectat lectorem, ex oratione, scri-
 ptoris affectus, indolem, sensum, ingeniūq; co-
 gnoscere, nihilo minus, quàm si cōplures an-
 nos cum illo consuetudinē egeris. Et hinc di-
 uersorum tam diuersa erga librorū scriptores

studia, prout quæque genius cognatus aut alienus, vel conciliat vel abducit: haud aliter quam in formis corporum, alia species alium delectat offendit'ue. Dicam quid mihi contigerit. Adulescens adamabam Poetas omnes. Verum simul atque sum Horatio factus familiarior, præ hoc omnes cæteri putere coeperunt, alioqui per se mirabiles. Quid existimas in causa fuisse, nisi genitorum arcanam quandam affinitatem, quæ in mutis illis literis agnoscitur? Hoc genuinum ac nativum non spirat in oratione nihil nisi Ciceronem exprimentium. Quid quod probi viri, quanquam parum felici forma nati sunt, nolint tamè apposita persona formosissimi cuiuspiam mentiri speciem, ac ne pingi quidem alia forma sustineant quam dedit natura, quod turpe sit mentita facie imponere cuiquam, & ridicula res sit mendax speculum aut assentatrix imago. At turpius mendacium sit, si quum sim Bulephorus, velim haberi Nosoponus, aut alius quilibet. An non igitur ab eruditis merito ridentur improbi quidam, qui viros alioqui doctos & eloquentes ac nominis immortalitate dignos, non alio nomine rejiciunt ac velut è bibliothecis submouent, quod seipsum stilo maluerint exprimere quam Ciceronem, quum imposturæ genus sit teipsum non exprimere, sed alienæ formæ prestigiū oculis hominum obijcere. Et haud scio an si liceat ita permittente deo, multos inuenturi simus, qui totam corporis sui speciem velint cum aliena commutare, multo pauciores

arbitror fore, qui mētem & ingenium totum cum alterius ingenio sint permutaturi. Primū quòd nemo velit alius esse q̄ est, deinde quòd suis quisq; dotibus sic temperatus est naturæ prouidentia, vt etiam si quid adsit vitij, virtutibus adiunctis paria faciat. Habet animus faciem quandam suam in oratione velut in speculo relucētē, quam à natiua specie in diuersum refingere, quid aliud est, quàm in publicū venire personatū? N O S. Vide ne quod aiunt, septa tua trāsiliat oratio, quæ mihi videtur eò prouecta, vt damnet omnem imitationē, quū rhetorica tribus potissimū constet, præceptis, imitatione & vsu, nisi forte qui M. Tulliū imitantur faciem alienam assumunt, qui cæteros, suam habēt. B V L. Amplector imitationem, sed quæ adiuuet naturam, non violet: quæ corrigat illius dotes non obruat: probo imitationem, sed ad exemplū ingenio tuo congruens, aut certē non repugnans, ne videare cum gigantibus θεομαχεῖν. Rursus imitationē probo non vni addictā præscripto, à cuius lineis non ausit discedere, sed ex omnibus authoribus quod in quoq; præcellit maxime, tuoque cōgruit ingenio decerpentē, nec statim attentem orationi quicquid occurrit bellum, sed in ipsum animum velut in stomachum trajicientem, vt trāffusum in venas, ex ingenio tuo natum non aliunde emendicatum esse videatur, ac mentis naturæq; tuæ vigorē & indolē spiraret, vt qui legit non agnoscat emblemata Cice

roni detractum, sed foetum è tuo natum cerebro, quemadmodũ Palladem aiunt è cerebro Iouis, viam parentis imaginem referentem, nec oratio tua cento quispiam videatur aut opus Musaicum, sed spirãs imago tui pectoris, aut amnis è fonte cordis tui promanans. Sit autem prima præcipuãq; cura penitus cognoscendæ rei quam tractandum suscipis. Ea tibi suppeditabit orationis copiam, suppeditabit affectus veros ac natiuos. Ita demũ fiet, vt tua viuat, spiret, agat, moueat & rapiat oratio, tẽq; totum exprimat. Nec statim adulterinum est, quod accedit ex imitatione. Est aliquis cultus qui nec virum dedecet, & natiuam formam commẽdat, veluti lotio, vultus moderatio, sed in primis cura bonæ valetudinis. Iam si tuam faciem velis ad eius speciem componere, qui tibi dissimillimus est. nihil agas. Cæterum si videris in quopiam tui non admodum dissimili, effusione risu, immodicaq; rictus diductione dehonestari formã, aut adductione superciliarũ, corrugatione frontis, subductione nasi, reductione labiorũ, aut improba oculorum sublatione, alijsq; similibus minus decentem reddi faciẽ, potes his vitatis tuam formã reddere meliorẽ, nec tamen vultũ sumes alienũ, sed tuũ componēs. Item vides alterũ parum decere cesariem impexam, aut æquo promissorem, tuam licebit corrigere. Rursum si conspexeris in alio quantũ addat gratiẽ, frõtis hilaritas modesta, oculorum verecundia, totũsq;

vultus habitus ad probitatem compositus, vt nec toruum quicquam aut insolens, nec leue aut incompositum præ se ferat, non erit præstigium, si tuum vultum ad huius imitationem formaris. Siquidem in te situm est, vt & animus vultui respõdeat. Quoniam autem varia est formarum gratia, ne statim existimes deterius, quod dissimile est illi, cuius formam miraris. Nam, quemadmodum diximus, fieri potest, vt qui inter se dissimillimi sunt, æquales tamen sint. Nec quicquam vetat, quin Ciceroni dissimillimus, potior sit eo, qui Ciceronis lineamenta propius exprimit. Age ponamus aliquantisper nostros amores, ex iudicio rationis, nõ ex affectu feramus sententiam: si tibi tua Pitho det optionem, vtrum pro Nosopono Quintilianus esse malis, an is qui de rhetoricis scripsit ad Herenium, vtrum eliges? N o s. Equidem malim esse Quintilianus. B v l. Et tamem alter quanto Ciceroni similior est. Vtrum malles esse, Sallustius, an Q. Curtius? N o s. Malim esse Sallustius. B v l. At Q. Curtius propius accedit ad Ciceronem. B v l. Vtrum malles esse Leonardus Aretinus, an Laurentius Valla? N o s. Malim Valla. B v l. Leonardus tamem Ciceroni vicinior est. Vtrum malles esse Hermolauus Barbarus, an Christophorus Landinus. N o s. Barbarus. B v l. At alter propinquior est M. Tullio. Vtrum malles esse Politianus, an Paulus Cortesius? N o s. Politianus. B v l. At alter videri postulat Ciceronia

nus. Iam vtrum malles esse Tertullianus, hæc
 refim excipio, an Beda: *N O S.* Tertullianus.
B V L. At Beda plus habet phraseos Cicero-
 nianæ. Vtrū malles esse Hieronymus an La-
 ctantius: *N O S.* Hieronymus. *B V L.* At alter
 quantus est Ciceronis simius. Vides igitur nō
 continuo melius dicere eum, qui propius acce-
 dit ad Ciceronē, nec peius qui dissimilior est.
 Deniq̄ quemadmodū plures esse possunt At-
 ci, qui tamen inter se dissimillimi sunt, ita ni-
 hil vetat, quo minus plures dicantur Cicero-
 niani, qui dicendi virtutibus pares sint, quum
 similes non sint. At quis ferat sciolos quosdā,
 miro supercilio reijcientes, quicquid non refe-
 rat lineamenta Tuilianæ phraseos, quam ver-
 bulis duntaxat, figuris & numeris, expendūt.
 Frigide sectatur Tullianam phrasim, qui non
 multorum authorū lectione, multarū disciplina-
 narum scientia, multarum cognitione rerum
 instructus accedit, ne repetam quod dictum
 est de vi naturæ & prudentia. Feram tamen
 hanc ineptam gloriolam in adolescēte: feram
 in doctis, qui hunc neuum multis egregijs do-
 tibus pensant: quis ferat senes qui nihil aliud
 captant, quàm vt sint Ciceroniani, qui viros
 ipsis & eruditiores & eloquentiores eradūt ex
 albo scriptorum, quod ausint à Ciceronis line-
 amentis alicubi recedere, quum ipsi ferè adeo
 Ciceroniani non sint, vt subinde destituātur
 grammaticæ præsidijs. Non exprimam quo-
 rundam nomina, quibus fortasse in votis sit

vel sic innotescere. De Bartholomeo Scala di-
 cam, cui Hermolaus & Politianus visi sunt pa-
 rum Ciceroniani, ipse sibi Tullianus est visus,
 utcunq; dissimulat. At ego malim somnia Po-
 litiani, quàm quæ Scala sobrius, summòq; stu-
 dio elaborauit. Paulus Cortesius non dissimu-
 lat huius affectationis studium, sed deum im-
 mortalem, quãto longius illius epistola discre-
 pat ab imagine Ciceronis, quàm Politianica
 cui respondet. Sed non alia re mihi videtur Ci-
 ceroni dissimilior Cortesius, quàm quòd toto
 ferè sermone aberrat à scopo. Sic enim agit
 causam, quasi Politianus deterreat ab imitatio-
 ne Ciceronis, tum quasi nolit eum qui scribit
 vllum scriptorem sibi imitandum proponere,
 quum eos taxet, qui nulla lectione bonorum
 authorum, nulla eruditione, nullo vsu instru-
 cti, tantum hoc moliuntur, vt Ciceronis expri-
 mant lineamenta, quos ob id simios appellat
 Ciceronis. Taxat eos qui ex Cicerone verba
 frustillatim mendicant, qui semper alienis in-
 grediuntur vestigijs, quum nihil ex se gignãt,
 qui nihil aliud q̃ imitantur, & verbula dunta-
 xat imitãtur. Hos negat se ferre posse, qui quũ
 nihil minus sint q̃ Ciceroniani, tamẽ Cice-
 ronis titulo sese venditantes, nõ veretur de sum-
 mis viris pronunciare. Proinde monet amicũ,
 vt posteaq̃ Ciceronem primum at nõ solum,
 sed cum alijs multis eximijs scriptoribus diu-
 tina lectione contriuisset, edidicisset, conco-
 xisset, tum demũ si quãdo pararet aliquid scri-

bere, poneret morosam illam & anxiam solitudinem imitandi tantum Ciceronem, nunquam à lineamentis illius oculos deflectens, quod hæc anxietas efficiat, ut minus hoc ipsum assequaris quod sequeris. An hoc est deterrere ab imitatione Ciceronis? Num hoc est docere neminem omnino imitandum esse? An is qui varia lectione instructus, atque, ut ita dicam saginatus, dum scripturienti, quod in quoque legit optimum, venit in mentem, non imitatur aliquem etiam si non illis seruit, nec assidet, sed suos affectus ac rem, de qua parat dicere, adhibet in consilium? At Cortesius negat sibi placere simios Ciceronis, Similem, inquit, volo mi Politiane, non ut simiam hominis, sed ut filium parentis, eadem loquens quæ dixerat Politianus. Id multis verbis prosequutus, tandem velut immemor sui, fatetur se malle esse simium Ciceronis quam aliorum filium. Si vox hæc, aliorum, completur Sallustium, Liuium, Quintilianum, Senecam, quis non malit se esse similem illis, quem admodum filius similis est patri, quam sic esse similis M. Tullio, quemadmodum simia similis est homini? Post hæc multa cogit in eos qui sese ingurgitant varia lectione, nec ea quæ legunt concoquunt. Horum orationem existere scabram, inconditam, & asperam. Sed quid hæc ad epistolam Politiani? Si sentit cum illo, quare ita respondet quasi dissentiat? Si dissentit, quæ Politianus probat erant refellenda. Nam illud vel maxime Ciceronianum est,

dispicere quid sit in controuersia, quid conue-
 niat cū aduersario, & in quo sit causæ status,
 neque quicquam extra causam dicere. Proinde
 prolixam epistolam elaborauit Cortesius, ma-
 gis quàm Ciceronianam, cui velut aliena lo-
 quenti nihil respondit Politianus. At Politia-
 nus qui audiebat non Ciceronianus, quanto
 melius Ciceronem exprimit breuiore licet e-
 pistola, non tantū sententiarū argutia, verum
 etiam verbis aptis, elegantibus ac significanti-
 bus. Neq; vero mihi dicuntur hæc in fugilla-
 tionem Cortesij: nec enim contumeliosum est
 postponi vix cuiquam imitabili Politiano: sed
 vt adolescentibus exemplo commonstretur,
 quid sit vere Ciceronē exprimere. H V P. Tot
 ambagibus nos circumagis Bulephore. vt pa-
 rum absit, quin ex Hypologo fiam Hypono-
 sus. Quin tu simpliciter explana, quid de Ci-
 cerone, quidq; de hoc imitando sentias. N O S.
 Hoc ipsum & ego peruelim: nā eò propemo-
 dum tua me perduxit oratio, vt statuerim tuis
 obtemperare cōsilijs. B V L. Nihil arbitror re-
 stare, nisi vt quæ sparsim disserta sunt hæcte-
 nus, in compendiū contrahamus. N O S. Quis
 tibi videtur M. Tullius? B V L. Dicendi artifex
 optimus, atq; etiam vt inter ethnicos vir bo-
 nus, quem arbitror si, Christianā Philosophiā
 didicisset, in eorum numero cēsendum fuisse,
 qui nunc ob vitam innocēter piēq; transactā
 pro diuis honorantur. Artem & vsum in illo
 plurimum valuisse fateor, sed multo maximā

eloquentiæ suæ partem debuit naturæ, quam nemo sibi dare potest. Nec alium è Latinis scriptoribus arbitror magis habendum in sinu pueris & adolescentibus, qui in eloquentiæ laudem educantur. Poetarum tamen lectionē volo priorem esse, quòd hoc Musæ genus magis conuenit ætati teneræ. Nec quenq̄ ad Ciceronis imitationē vocari volo, nisi prius cognitis artis rhetoricæ præceptis. Posthæc ad esse volo commonstratorem artis, veluti solēt pictores discipulis in tabula quapiam insigni demonstrare, quid ex arte factum sit, quid cōtra. Rursus M. Tullium in parte studiorum, præcipuum ac primum esse volo, non solum, nec sequendum tantum puto, sed imitandum potius, atq; æmulādum etiam. Etenim qui sequitur, alienis ingreditur vestigijs, & seruit præscripto. Porro vere dictū est, eū non posse bene ambulare, qui pedem semper ponit in alieno vestigio: nec vnq̄ bene natare, qui non audet abijcere suber. Imitator autem nō tam eadem dicere studet quàm similia, imò ne similia quidem interdū, sed paria magis. Æmulator vero contendit etiā melius dicere si possit. Nullus autem fuit vnq̄ tam absolutus artifex, in cuius opere non aliquid deprehendas, quod melius reddi possit. Ad hæc nolim hanc imitationem nimis anxiam ac superstitiosam esse. Nam hoc ipsum obstat quo minus efficiamus quod volumus. Nec ita censeo M. Tullium adamandum, vt à cæteris omnibus

abhorreas, sed optimos quoque primum legēdos, & ex optimis, quod in quoque est optimū excerptum: neque enim est necesse, ut quenque totum imiteris. Nec illos aspernandos censeo, qui dictionem quidem non multū iuuant, sed tamen rerum copiam suppeditant, velut Aristoteles, Theophrastus, & Plinius. Ad hęc nolim quenque sic addictū esse Ciceroni imitando, ut à suo recedat genio, & valetudinis vitæque dispendio consecetur, quod repugnante Minerva non possit assequi: vel nimio constaturum sit, si tandem assequatur. Præterea nolim hoc solum agi, nec ita laudem Ciceronianę dictionis ambiendam arbitror, ut liberales disciplinas, cum primis necessarias, negligas. Ab istis vero velut à peste cauendū, qui clamitant esse nefas uti voce, quæ non reperiatur in libris Tullianis. Posteaquē enim ius Latini sermonis desijt esse penes vulgarem cōsuetudinē, quicquid vocabulorum deprehenditur apud idoneos scriptores, vsurpemus nostro iure, quum opus est, si durius obsoletumque videtur, quod à paucis sit vsitatum, nos in lucem proferamus, crebraque ac tēpestiua vsurpatione molliamus. Quæ tandem inuidia sit, quum veteres Græcorum voces mutuo sumpserint, quoties Latinæ vel deerant, vel minus significantes habebantur, nos ubi res postulat à dictionibus, quas apud probatos authores cōperimus tēperare? Nec minore studio fugiendi videntur & illi, qui reijciendum & omnino lectu indi-

gnum vociferari solent, quicquid verbis, for-
 mulis & numeris non effectum sit ad Cicero-
 nis imitationem, quum liceat diuersis virtuti-
 bus, si non similes, certe pares esse Ciceroni.
 Absit à nobis hæc fastidiosa morositas, quin
 potius quod Naso ludens narrat sibi accidisse
 in puellarū amoribus, id nos serio præstemus
 in authorum lectione. Illi proceram commen-
 dabat puellam, quòd heroina videretur, breuis
 placebat ob cōmoditatem, primam ætatē flos
 ipse commendabat, grandiolem rerum vfus,
 in illiterata delectabat simplicitas, in erudita
 ingenium, in cādida coloris gratiam amabat,
 in fusca nescio quid latentis gratiæ sibi finge-
 bat. Eodem candore si nos ex singulis scripto-
 ribus excerpemus quod habent probandum,
 nullū fastidiamus, sed ex omnib⁹ aliquid deli-
 babimus, quod nostrā condiat orationē. Ceterū
 illud ante omnia prouidendū, ne simplex
 ac rudis ætas Ciceroniani cognominis præ-
 stigio decepta, p Ciceroniana fiat pagana. Vi-
 demus enim huiusmodi pestes nondū prorsus
 extinctas, subinde meditari repullulascentiā,
 sub hoc fuce veteres hæreses, sub alio Iudaismū,
 sub alio paganitatem. Sic ante complu-
 res annos factiones oriri cœperant apud Ita-
 los, Platoniorū & Peripateticorū. Faceffant
 hæc dissidiorū cognomina, ea potius inculce-
 mus, quæ & in studijs, & in religione, & in o-
 mni vita, cōciliēt alātq; mutuā beneuolentiā.
 Proinde de rebus sacris primū ea combibenda

da est persuasio, quæ vere Christiano digna sit. Id si fiat, nihil videbitur ornatius cælesti philosophia, nihil suavius Iesu Christi nomine, nihil venustius vocabulis, quibus ecclesiæ lumina res arcanas tractarunt. Nec videbitur illius sermo venustus, qui non congruit personæ, nec rebus est accommodatus, mōstrosus etiam qui res pietatis tractat verbis impiorū, quiq; materiam Christianam Paganicis nugis cōtaminat. Quod si quid hic veniæ datur adolescentiæ, ne sibi sumat idem iuris ætas pro uectior. Qui sic est Ciceronian⁹, vt parum sit Christianus, is ne Ciceronianus quidem est, quod non dicit apte, nō penitus intelligit ea de quibus loquitur, nō afficitur his ex animo de quibus verba facit. Postremo non eodem ornatu tractat res suæ professionis, quib⁹ Cicerone tractauit argumenta suorum temporū. Huc discuntur disciplinæ, huc philosophia, huc eloquentia, vt Christum intelligamus, vt Christi gloriā celebremus. Hic est totius eruditionis & eloquētix scopus. Admonendi sumus & illud, vt quod in Cicerone præcipuū est imitemur. Id nō in verbis, aut oratiōis superficie, sed in rebus ac sententijs, in ingenio consilioq; situm est. Quid enim refert, si filius parentem oris lineamentis referat, quum ingenio moribusq; sit dissimilis? Postremo si nō continget nobis, vt istorum suffragijs Ciceroniani dicamur, moderate ferendū est, quod nobis cum tot egregijs viris, quos ante recen-

fuius, commune est. Stultum est sequi quod
 assequi non possis: Delicatum est ob id mise-
 re discrucari, quod tot eximij scriptores equo
 tulerunt animo: Indecorum est affectare, quæ
 nobis non congruunt: Ineptum est aliter vel-
 le dicere, quàm res postulat: Insanum est tan-
 tis vigilijs emere, quod vix vsquam sit vsui fu-
 turum. Huiusmodi fermè pharmacis medi-
 cus ille meo me morbo liberavit, quæ si non
 grauabimini deuorare, spero futurum, vt & te
 Nosopone, & te Hypologe febris ista relin-
 quat. H Y P. Ego sanè iam dudum morbo le-
 uatus sum. N O S. Et ipse propemodum, nisi
 quòd mali diu familiaris etiamnum reliquias
 aliquas sentio. B V L. Istæ paulatim elaben-
 tur, & si quid opus erit, denuo τὸν λόγον με-
 dicum accersemus.

F I N I S.